

DE KUNSTNERISKE UDDANNELSER

*Forslag til en fremtidig organisering
Udarbejdet af Henrik Sveidahl*

DE KUNSTNERISKE UDDANNELSER
FORSLAG TIL EN FREMTIDIG ORGANISERING
UDARBEJDET AF HENRIK SVEIDAHL

Udgivet oktober 2017 af Kulturministeriet
Nybrogade 2
1203 København K

Forsideillustration: Colourbox

Rapporten kan læses og downloades
på Kulturministeriets hjemmeside
www.kum.dk

INDHOLD

1. Forord	5
2. Sammenfatning	7
2.1. Styrker ved den nuværende organisering	7
2.2. Krav til de kunstneriske uddannelsesinstitutioner	8
2.3. Udfordringer for området	9
2.4. Behov for ændringer	11
2.5. Forslag til en fremtidig organisering	12
2.6. anbefaling	14
3. Om rapporten	15
3.1. Fremgangsmåde	15
3.2. Opbygning	17
4. Kulturministeriets uddannelsesområde	18
4.1. De videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner	18
4.2. De kunstneriske uddannelsers økonomi	22
4.3. Det kunstneriske og kulturelle arbejdsmarked	23
5. Analyse af det videregående kunstneriske uddannelsesområde	26
5.1. Indledende bemærkninger	26
5.2. Krav til de kunstneriske uddannelsesinstitutioner	26
5.3. Styrker ved den nuværende organisering	32
5.4. Udfordringer og behov for ændringer	34
6. Kriterier for en fremtidig organisering	47
6.1. Otte kriterier	47
7. To scenarier for en fremtidig organisering	50
7.1. Introduktion til de to scenarier	51
7.2. Scenarie 1. To flerfaglige institutioner – lokal og regional forankring	52
7.2.1. Vurdering af scenariet	54
7.2.2. Opsamling	57
7.3. Scenarie 2. En national institution - fælles løsninger på fælles udfordringer	57
7.3.1. Vurdering af scenariet	59
7.3.2. Opsamling	61
7.4. anbefaling	62

Appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler	64
Appendiks 2. Det internationale perspektiv	77
Appendiks 3. Kunst- og kulturforbruget	87
Appendiks 4. Sammendrag af konsulentrapport	96
Bilag 1. Kommissorium for analyse af det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet	101
Bilag 2. Oversigt over besøg, samtaler, dialogmøder m.v.	104
Bilag 3. Oversigt over rammeaftalemål	107

1.

FORORD

Kulturminister Mette Bock bad mig i januar 2017 om at gennemføre en analyse af de nuværende og forventede fremtidige interne og eksterne udfordringer og krav til de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet. Analysen skulle danne baggrund for mine anbefalinger til den mest hensigtsmæssige fremtidige organisering af området med henblik på at fremtidssikre de kunstneriske uddannelser.

Ifølge kommissoriet skal mit arbejde omfatte en redegørelse for de strukturelle, faglige og administrative krav og udfordringer, som uddannelsesinstitutionerne står overfor i en internationaliseret uddannelseskontekst. Arbejdet skal tillige indeholde en analyse af styrker og svagheder i den nuværende organisering af de videregående kunstneriske uddannelser under Kulturministeriet i forhold til at møde de i analysen opstillede krav og udfordringer. Endelig fastslår kommissoriet, at det er en forudsætning for mine anbefalinger, at de kan holdes inden for den nuværende økonomiske ramme, samt at der fortsat skal udbydes videregående kunstnerisk uddannelse i hele landet.

Det er med ydmyghed, jeg har påtaget mig opgaven. Som rektor for en af de omfattede institutioner ved jeg, hvor følsomt det er at åbne en diskussion om områdets organisering – både for institutionerne og det omgivende kunst- og kulturliv. Institutionerne og deres omverden vil naturligt være bekymrede for at skulle sætte de resultater og den position, de igennem mange år har arbejdet målrettet på at opnå, på spil ved en eventuel strukturændring, som det kan være vanskeligt at overskue konsekvenserne af.

Mit arbejde har haft tre overordnede udgangspunkter.

For det første har jeg set det som min opgave at anlægge et helhedssyn på området. Jeg har derfor set på institutionerne som en samlet sektor med fokus på fælles udfordringer og muligheder.

For det andet har jeg haft fokus på områdets overordnede opgaver og rammevilkår. Det ligger uden for min analyses sigte at komme med egentlige vurderinger af kvali-

teten af de enkelte kunstneriske uddannelsesinstitutioners faglige opgavevaretagelse, fx hvorvidt de løser deres kernefaglige opgaver på et tilstrækkeligt niveau under de givne vilkår.

For det tredje har jeg i mine vurderinger taget udgangspunkt i, at de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet skal kunne måle sig med de bedste i verden, både hvad angår uddannelse og videnproduktion.

Min analyse peger på, at videregående kunstuddannelse i dag er underlagt helt andre krav end for bare få år siden. Kunst- og kulturforbruget ændrer sig drastisk og dermed det arbejdsmarked, institutionerne uddanner til. Dette stiller nye krav til forandringskapacitet, relevans og udsyn. Samtidig bliver de videregående kunstneriske uddannelser mødt med en række helt nye krav, der følger af den omfattende internationalisering af området, hvor de danske institutioner skal kunne konkurrere med de bedste i udlandet. Og så er kunsten selv i bevægelse og stiller stadigt nye krav til institutionerne om at kunne rumme dens iboende behov for at bryde grænserne – også imellem kunstområder.

I en tid, hvor kravene til globalt udsyn, faglig kvalitet, kunstnerisk diversitet og administrativ effektivitet stiger, mens bevillingerne falder, er den nuværende organisering af kunstscolererne hverken fagligt eller økonomisk bæredygtig. Der er derfor brug for at tænke nyt, hvis institutionerne skal kunne indfri kravene.

Med den foreliggende rapport præsenterer jeg mine overvejelser over, hvordan Kulturministeriets videregående kunstneriske uddannelser som samlet område mest hensigtsmæssigt kan organiseres for at gå fremtiden i møde på et bæredygtigt grundlag og med mulighed for at skabe resultater på højt internationalt niveau.

Rapporten kommer ikke med detaljerede anvisninger til, hvordan en sådan organisering i givet fald skal ske. Derimod kommer rapporten med konkrete bud på, hvilke overordnede organisatoriske rammer der kan være med til at skabe den nødvendige udvikling på uddannelsesområdet.

Jeg vil gerne takke alle de mange aktører, som beredvilligt har bidraget med deres værdifulde erfaring og viden, og som dermed har været med til at sikre et solidt fundament for mit analysearbejde. Jeg håber, at alle interesserede vil dykke ned i rapportens analyse af området og vil være med til at tænke over, hvordan det videregående kunstneriske uddannelsesområde kan fremtidssikres, så det også om 5-10 år kan levere et værdifuldt bidrag til kunst, mennesker og samfund.

Henrik Sveidahl
Rektor for Rytmask Musikkonservatorium

2.

SAMMENFATNING

Min analyse af uddannelsesområdet samt mine forslag til en organisering af området findes fuldt udfoldet i de følgende kapitler. Nedenfor gives en sammenfatning af rapportens væsentligste hovedpunkter.

2.1. Styrker ved den nuværende organisering

De kunstneriske uddannelsesinstitutioner gør et stort og betydningsfuldt arbejde med at uddanne dimittender på et højt kunstnerisk og fagligt niveau. Institutionerne sætter både som uddannelsesinstitutioner og som kulturinstitutioner et tydeligt aftryk på deres omverden, lokalt, nationalt og internationalt, og på udviklingen af kunsten og kulturen. Det står også klart, at institutionerne nyder stor opbakning fra både studerende, undervisere, branche, aftagere og andre relevante aktører.¹

Den nuværende organisering af det kunstneriske uddannelsesområde rummer en række styrker. De små autonome institutioner, der hver især udbyder uddannelse inden for et enkelt kunstområde, er præget af nærhed i ledelse og administration. Dette giver gode organisatoriske forudsætninger for at understøtte kunstområdernes særlige behov, når institutionerne skal løse deres opgaver inden for uddannelse og som videninstitutioner og kulturinstitutioner.

Endvidere er institutionerne agile og handlingsorienterede organisationer, hvor der er kort afstand fra ide til handling, fra ledelse til udførende led og vice versa. Institutionerne kan derfor arbejde hurtigt og målrettet på at indfri egne mål og behov uden nødvendigvis at skulle indgå i dialog og kompromisser med andre aktører. Institutionerne nyder desuden stor gavn af et tæt samarbejde med branchen og det praksisudøvende felt. Endelig spiller institutionerne en positiv rolle i udviklingen af deres lokale og regionale kunst- og kulturliv. Fx indgår de ofte som ligeværdige parter i samarbejde med andre lokale og regionale aktører om bl.a. talentudvikling og opgaven med at virke som kulturinstitutioner.

¹ For uddybning af styrkerne ved den nuværende organisering henvises til kapitel 5.3.

2.2. Krav til de kunstneriske uddannelsesinstitutioner

Kulturministeriets videregående uddannelser står imidlertid i disse år over for en række krav, hvoraf nogle har en overordnet karakter, og andre har en mere specifik og institutionsnær karakter.²

I de seneste årtier er der i særlig grad to globale tendenser eller strømninger, som har stillet og stadig stiller det kunstneriske uddannelsesområde over for krav om fleksibilitet og omstillingsparathed.

Kunst- og kulturforbruget og dermed det kunstneriske arbejdsmarked er under stor forandring i disse år. Dette stiller nye krav til institutionerne om løbende at tilpasse sig de ændrede vilkår. Fremtidens kunstnere og kunstprofessionelle skal kunne andet og mere end i dag, hvis de skal have gennemslagskraft og et bæredygtigt arbejdsliv.

Globaliseringen betyder, at institutionerne i stigende grad skal agere i en international kunstuddannelsesvirkelighed. Dette medfører ikke kun øgede forventninger til institutionerne om **internationalisering** og globalt udsyn som en integreret del af uddannelserne. Det indebærer fx også konkrete krav om, at institutionerne gennem akkreditering skal kvalitetssikres efter internationale standarder. Det stiller markant øgede krav til institutionerne om dokumentation af og formulerede politikker for videnbaseret af uddannelserne, kvalitetssikring af institutionernes virksomhed samt til uddannelsernes relevans i samfundet.

I tillæg til ovenstående kommer en række krav, der hænger sammen med både de politiske rammevilkår og de politiske visioner for området. Det er bl.a. et politisk krav til de videregående kunstneriske uddannelser, at de skal være eliteuddannelser, der uddanner til **højt internationalt kunstfagligt niveau**.

På det mere konkrete plan mødes institutionerne af et generelt **effektiviseringskrav**, som bl.a. følger af de faldende bevillinger i forbindelse med udmøntningen af det statslige omprioriteringsbidrag på 2 % årligt, samt af en række krav som følge af **nye centralt fastsatte opgaver** til institutionerne, fx akkreditering af uddannelser eller institutioner, implementering af fremdriftsreform, fælles optagesystem, studieadministrativt system, implementering af statslig sikkerhedsstandard til styring af informationssikkerhed, persondataforordning m.v.

I de senere år er de politiske krav til dimittendernes beskæftigelse på de videregående uddannelser, herunder de kunstneriske uddannelser, desuden steget markant. Det tillægges stor vægt, at dimittenderne fra de videregående kunstneriske uddan-

² For uddybning af krav til de kunstneriske uddannelsesinstitutioner henvises til kapitel 5.2.

nelsesinstitutioner får et **bæredygtigt arbejdsliv** som kunstnere og kunstprofessionelle.

Endelig har den aktuelle politiske diskurs i høj grad fokus på, at **kulturinstitutioner**, der modtager fuldt eller delvist statsligt tilskud til deres virksomhed, skal bestræbe sig på at nå bredt ud i samfundet og bidrage synligt til den generelle samfundsudvikling.

2.3. Udfordringer for området

Med den nuværende organisering af Kulturministeriets videregående kunstneriske uddannelsesområde i små autonome institutioner, der hver især udbyder uddannelse inden for et enkelt kunstområde, står institutionerne overfor en række udfordringer, som følger af de krav, der stilles til området.³

I forhold til kravene, der følger af **globaliseringen** af uddannelsesområdet, samt kravet om at uddanne til **højt internationalt kunstfagligt niveau** er det en særlig udfordring, at institutionerne i dag investerer relativt begrænset i opbygning, udvikling og produktion af viden. I lande, som vi normalt sammenligner os med, investerer de kunstneriske uddannelsesinstitutioner langt mere i videndimensionen.

Ligeledes udgør de kulturministerielle institutioners begrænsede investeringer i kvalitetssikringen af deres virksomhed en potentiel barriere i forhold til sikring og udvikling af uddannelsernes og videnproduktionens kvalitet. Den nuværende organisering med ti mindre monofaglige institutioner giver også enkelte fagområder udfordringer med at sikre en tilstrækkelig kritisk masse inden for uddannelse og viden, fordi fagmiljøerne er små og dermed sårbare i forhold til at sikre den faglige bredde og dybde.

Desuden samarbejder institutionerne kun i meget beskedent omfang inden for uddannelse og videnproduktion. Det manglende samarbejde, fx i form af en infrastruktur for systematisk udveksling af viden på tværs af institutioner, indebærer, at en lang række tværgående synergieffekter inden for både det faglige og administrative område ikke udnyttes. Endelig har de mindre institutioner udfordringer med at løfte internationaliseringsopgaverne, fx i relation til udveksling af studerende samt udvikling og opfølgning på internationale partnerskabssamarbejder. Disse opgaver er meget ressourcekrævende i forhold til kompetencer og økonomi.

I forhold til **effektiviseringskravet**, som følger af de faldende bevillinger, er det især en udfordring, at institutionerne kun i begrænset omfang har mulighed for selv at prioritere inden for de givne økonomiske rammer. Dette forhold forstærkes yderligere af, at institutionsøkonomierne er relativt små. Det er endvidere en udfordring,

³ For uddybning af udfordringer for området henvises til kapitel 5.4.

at det ikke med ti selvstændige institutioner, der styres hver for sig, er muligt at flytte opgaver og ressourcer mellem kunstområder og institutioner for at prioritere indsatsen og derigennem skabe bedre kvalitet i viden og uddannelse og større effektivitet i opgavevaretagelsen. Endelig er det en udfordring, at institutionerne samlet set ikke formår at tiltrække ekstern finansiering på et niveau, der kan sammenlignes med fx universitetsområdet.

I forhold til kravet om at kunne tilpasse sig de store forandringer, der følger af det ændrede **kunst- og kulturforbrug**, er det en udfordring, at uddannelsesområdet kun i begrænset omfang styres med udgangspunkt i en overordnet strategi, der udstikker en fælles retning for det samlede område. Dermed er det ikke muligt på sektorniveau at prioritere indsatsen og midlerne derhen, hvor de kan gøre den største forskel.

Samtidig er det en udfordring, at sektoren på grund af de begrænsede investeringer i videnproduktion mangler analyse- og udviklingskapacitet. Dette udgør en barriere for at kunne drive udviklingen inden for de forskellige områder til højeste niveau og tilpasse sig de omskiftelige krav og vilkår for kunsten og kulturen og forbruget af disse.

I forhold til kravet om, at de færdiguddannede skal have forudsætningerne for at skabe sig et **bæredygtigt arbejdsliv** som kunstnere eller kunstprofessionelle, er det en udfordring, at de færdiguddannede inden for en række primært freelancebaserede kunstneriske arbejdsmarkeder generelt kæmper med høj ledighed. Ledigheden for dimittender fra disse uddannelser er på et niveau, som kan give udfordringer i forhold til de politiske krav, der stilles til uddannelsesinstitutioner om at uddanne til beskæftigelse, og som det vil kræve en målrettet indsats at rette op på. Det er set i dette lys endvidere en udfordring, at institutionerne har et meget forskelligt fokus på at uddanne kunstnere og kunstprofessionelle til beskæftigelse, og at de kun i begrænset omfang samarbejder på dette område.

I forhold til det politiske fokus på, at kulturinstitutioner skal virke bredt i samfundet, er det en udfordring, at uddannelsesinstitutionerne som **kulturinstitutioner** primært bidrager med kunst- og kulturproduktion og kun i begrænset omfang gennemfører aktiviteter, der har et bredere inddragende formål, fx *outreach*-projekter, hvor kunsten sættes i spil i miljøer, som institutionerne normalt ikke er i kontakt med.

I forhold til de øgede krav til effektiviseringer, som følger af de faldende bevillinger, samt kravet om at skulle løse stadigt flere **nye centralt fastsatte opgaver** er det en udfordring, at de ofte meget små administrationer på de ti institutioner skal dække en bred vifte af teknisk-administrative opgaver, som hver især kan kræve omfattende investeringer og en højt specialiseret viden. Det er omkostningstungt,

kan være ineffektivt og udfordrer kvaliteten i opgavevaretagelsen. Med de meget små administrationer er det endvidere en udfordring at fastholde og udvikle medarbejderkompetencerne, ligesom det er en udfordring at finde ressourcer til at varetage de mange nye centralt fastsatte opgaver, som følger af den generelle udvikling i den offentlige sektor.

2.4. Behov for ændringer

For at skabe fremtidssikrede, samfundsrelevante og tidssvarende uddannelser samt sikre, at Kulturministeriets institutioner fremadrettet fortsat kan fungere som uddannelses-, videns- og kulturinstitutioner på højt internationalt niveau er det min vurdering, at der er brug for en række overordnede ændringer.⁴

Strategisk retning og økonomisk handlerum på sektorniveau

Der bør fastlægges en klar strategisk retning på sektorniveau for Kulturministeriets samlede kunstneriske uddannelsesområde. Dette skal sikre en mere fokuseret og prioriteret udvikling i sektoren, styrke kvaliteten i dele af opgavevaretagelsen og øge områdets gennemslagskraft såvel nationalt som internationalt i forhold til relevante interessenter og samarbejdspartnere.

For at understøtte et styrket fællesstrategisk fokus på sektorniveau er der behov for, at institutionerne skaber sig et større økonomisk handlerum inden for de eksisterende rammer. Dette indebærer bl.a., at Kulturministeriet bør give uddannelsesområdet mere frihed til at prioritere opgaver og økonomi, herunder at der åbnes mulighed for at flytte opgaver og ressourcer mellem kunstområder og institutioner.

Endelig bør institutionerne også samarbejde om og i fællesskab investere mere målrettet i at tiltrække ekstern finansiering til varetagelsen af deres kerneopgaver, så potentialet for fundraising udnyttes fuldt ud.

Kritisk masse

Institutionerne bør organiseres, så der opnås tilstrækkelig kritisk masse inden for alle grene af de kunstneriske fagområder. Det indebærer, at små skrøbelige fagmiljøer skal styrkes, så der er et tilstrækkeligt antal undervisere og studerende til at sikre den nødvendige faglige og videnskæssige bredde og dybde. Dette skal ske for at sikre udviklingen af den højeste kvalitet inden for uddannelse og videnproduktion.

Fælles løsninger

Institutionerne bør arbejde tæt sammen om løsningen af en række større faglige udviklingsopgaver og teknisk-administrative opgaver af tværgående karakter. Dette kan bl.a. sikre, at specialiserede kompetencer anvendes på tværs af uddannelsesom-

⁴ For uddybning af behov for ændringer henvises til kapitel 5.4.

rådet, hvilket vil understøtte kvaliteten i opgavevaretagelsen og give visse effektiviseringsfordele. Derved vil der kunne frigøres ressourcer til investeringer og udvikling i sektoren.

Et sådant samarbejde kunne meget naturligt have fokus på løsningen af en række teknisk-administrative opgaver, fx økonomistyring, implementering af IT-systemer, HR-opgaver m.v. Men samarbejdet kunne også inddrage tværgående faglige udviklingsopgaver i relation til fx internationalisering af uddannelserne, kvalitetssikring af institutionernes virksomhed, etablering af infrastruktur for systematisk videnopbygning, styrkelse af dimittendernes overgang til arbejdsmarkedet, øget fokus på finansiering af videns- og udviklingsaktiviteter, udvikling af fælles uddannelsesstrukturer og uddannelseselementer samt kulturinstitutionsopgaven.

Satsning på videnopbygning

Institutionerne bør pulje kompetencer og ressourcer og samarbejde om at investere markant mere i videnproduktion og -opbygning. Dette skal ske for at styrke uddannelsernes vidensbaserings, institutionernes videnproduktion og den samlede sektors generelle analyse- og udviklingskapacitet. En sådan satsning vil være med til at fremtidssikre uddannelsernes kvalitet og sætte området i stand til at reagere proaktivt på kunstens, kulturens og samfundets generelle udvikling. Samtidig vil det også styrke områdets bidrag til samfundet med relevant viden fra kunstområderne.

Uddannelsesinstitutionerne som kulturinstitutioner

Endelig er der behov for at supplere institutionernes opgave med at fungere som kulturinstitutioner med et mere bredt anlagt fokus på udviklingen af mennesker og samfund gennem kunst- og kultur, fx i form af *outreach*-initiativer, kunstformidling og skærpet fokus på en mere opsøgende kunstpædagogisk praksis. Det handler om at skabe et bredere fundament for institutionernes virksomhed, som både omfatter traditionel kunst- og kulturproduktion og et bredt inkluderende kunst- og kulturarbejde.

2.5. Forslag til en fremtidig organisering

På baggrund af min analyse er det min vurdering, at den nuværende organisering af området med ti små selvstændige, monofaglige institutioner, der kun i meget begrænset omfang samarbejder indbyrdes, ikke er bæredygtig. I en tid, hvor bevillingerne til uddannelsesområdet falder, og hvor de eksterne krav til institutionerne stiger, skal man blot fremskrive den aktuelle situation nogle få år for at se, hvordan institutionernes kerneopgaver (uddannelse, viden og kulturinstitution) gradvist vil blive udsultet. Dette vil udfordre institutionernes evne til at leve op til det centralt fastsatte krav om at uddanne til højt internationalt niveau, bedrive videnopbygning på højt niveau og fungere som kulturinstitutioner.

Derfor foreslås den nuværende organisering af området ikke videreført.

Jeg peger i stedet på to scenarier for en fremtidig organisering af det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet, som indebærer sammenlægning af institutioner. Begge scenarier vil efter min vurdering både kunne fastholde de styrker, som den nuværende organisering rummer, og imødegå de aktuelle krav og udfordringer, som området står overfor. Med scenarierne følger ikke detaljerede instruktioner til, hvordan en fremtidig omorganisering af uddannelsesområdet skal gennemføres. Scenarierne skal snarere opfattes som mulighedsrum for områdets videre udvikling.

Scenarie 1. To flerfaglige institutioner

Der etableres to flerfaglige institutioner i hhv. Hovedstaden/Sjælland (ca. 940 studerende) og i Syddanmark/Midt- og Nordjylland (ca. 835 studerende). De to institutioner samler de nuværende statslige og statsligt støttede institutioner og uddannelsessteder i de pågældende landsdele i en række afdelinger. De to institutioner har hver en ledelse med overordnet ansvar for strategi, resultater, drift og økonomi. Afdelingerne har en udstrakt grad af selvstyre og lokal teknisk-administrativ understøttelse i forhold til kerneopgaverne uddannelse, viden og kulturinstitution.

Der etableres endvidere et tværinstitutionelt videncenter for skabende og udøvende kunst, som er fælles for de to institutioner. Centret får ansvaret for at koordinere opgaven med videnproduktion og for at opbygge grundlaget for uddannelse på ph.d.-niveau (*third cycle*) baseret på kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Centret får endvidere ansvar for fundraising i relation til udviklings- og forskningsprojekter. Centret bør om muligt etableres i samarbejde og samfinansiering med arkitekt- og designuddannelserne, som det deler fælles videngrundlag med (kunstnerisk udviklingsvirksomhed).

Scenariets største ulemper er et manglende sektorstrategisk niveau, opløsningen af den nyligt fusionerede scenekunstscole i relativt små afdelinger, samt at institutionen i Syddanmark/Midt- og Nordjylland har en forholdsvis skæv intern balance mellem kunstområderne (store musikafdelinger og små afdelinger for billedkunst og scene-kunst).

Scenarie 2. En national institution

Der etableres en national institution (ca. 1775 studerende), som består af de syv nuværende statslige uddannelsesinstitutioner samt Forfatterskolen, Det Jyske Kunstakademi og Det Fynske Kunstakademi.

Den samlede institution har en overordnet ledelse med ansvar for strategi, resultater, drift og økonomi. De nuværende institutioner fungerer som skoler i den nationale institution og har en udstrakt grad af lokalt selvstyre og nærhed i administrationen i forhold til de uddannelsesmæssige kerneopgaver. De tre kunstakademier i København, Odense og Aarhus lægges dog sammen til et nationalt kunstakademi under den samlede institution.

Der etableres inden for institutionen et fælles servicecenter med ansvar for at løse tværgående teknisk-administrative opgaver som fx budget og regnskab, HR og løn, IT, indkøb og udbud, bygningsdrift og -vedligeholdelse, generel studieadministration, SU, kvalitetssikring, administration i forbindelse med internationalisering m.v.

Endvidere etableres der et fælles videncenter for skabende og udøvende kunst. Centret får ansvaret for at koordinere opgaven med videnproduktion og for at opbygge grundlaget for uddannelse på ph.d.-niveau (*third cycle*) baseret på kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Centret får endvidere ansvar for fundraising i relation til udviklings- og forskningsprojekter. Centret bør om muligt etableres i samarbejde og samfinansiering med arkitekt- og designuddannelserne, som det deler fælles videngrundlag med (kunstnerisk udviklingsvirksomhed).

Scenariets største udfordring er, hvorvidt en national institution vil lykkes med at balancere hensynet til det enkelte kunstområdes behov på den ene side og det samlede områdes behov på den anden. Endvidere kan det blive en væsentlig udfordring for den øverste ledelse at sikre sammenhængskraft og fælles identitet i en institution, der har så stor geografisk spredning.

2.6. Anbefaling

Det er min anbefaling, at der etableres en national institution, som det er beskrevet i scenarie 2. Af de to scenarier vil denne organiseringsmodel fuldt ud kunne leve op til de krav, der stilles til området samt ”skabe (bedst) grundlag for, at Danmark fortsat har samfundsrelevante kunstneriske uddannelsesinstitutioner på højeste internationale niveau”.⁵ Organiseringsmodellen vil frigøre et strategisk og økonomisk handlerum for sektoren, som er nødvendigt i en tid med faldende bevillinger.

En national institution vil kunne sikre og videreudvikle det høje internationale niveau, for så vidt angår uddannelse, videnproduktion og opgaven som kulturinstitution. Den vil kunne prioritere de nødvendige investeringer i videnopbygning, den vil kunne skabe stærke fagmiljøer inden for alle kunstformer, den vil kunne indfri det store potentiale i et mere forpligtende samarbejde mellem kunstdomæner, og den vil kunne skabe en stærk fælles satsning på kvalitetsudvikling og -sikring og internationalisering af uddannelser og videnproduktion. Endelig vil den kunne danne ramme om en bredere og mere engagerende kulturinstitutionssindsats, hvor de unikke kunstoplevelser på højeste niveau suppleres af et generelt samfundsunderstøttende bidrag, der i endnu højere grad inviterer borgerne indenfor.

⁵ Jf. bilag 1. Kommissorium for analyse af det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet.

3.

OM RAPPORTEN

3.1. Fremgangsmåde

I forbindelse med udarbejdelsen af rapporten har jeg hentet viden, input og inspiration fra en lang række kilder. Analysearbejdet har taget udgangspunkt i det lovgivningskompleks, de styringspolitikker og de økonomiske vilkår, der er med til at udstikke rammerne for institutionernes virksomhed. Derudover støtter analysearbejdet sig i vidt omfang på aktuelle analyser, rapporter og statistikker med relevans for det videregående kunstneriske uddannelsesområde.

Rammen om analysearbejdet har været de tre hovedopgaver, der er fastsat for uddannelsesinstitutionernes virksomhed i lov om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet, på finansloven og i institutionernes rammeaftaler med Kulturministeriet. Disse opgaver er *uddannelse, viden (kunstnerisk og pædagogisk udviklingsvirksomhed samt forskning)* og *kulturinstitution*.⁶

Endvidere har jeg identificeret en række tværgående områder, som er centrale for understøttelsen af hovedopgaverne, og som sammen med hovedopgaverne er dækkende for de væsentligste dele af institutionernes samlede virksomhed. Disse tværgående områder er *kvalitetssikring* af institutionernes virksomhed, *internationalisering* som en integreret del af institutionerne, uddannelse med særligt fokus på *beskæftigelse, tværkunstnerisk samarbejde* med særligt henblik på at udvikle de kunstneriske udtryksformer, *kunstpædagogisk praksis* som bidrag til både bredde og elite og *teknisk-administrative opgaver* som understøttende for de kernefaglige opgaver.

For at få et udbygget billede af forholdene på uddannelsesinstitutionerne og en vurdering af områdets aktuelle styrker og udfordringer gennemførte jeg i vinteren og foråret 2017 en række bilaterale samtaler med rektorerne for både de statslige og de selvejende institutioner samt en omfattende spørgeskemaundersøgelse blandt institutionerne. Spørgeskemaet rummede ca. 50 spørgsmål om kvantitative og kvalitative forhold på institutionerne. Spørgsmålene var fordelt inden for hovedområdet viden

⁶ Jf. fx §§ 2-6 i lovbekendtgørelse nr. 732 af 14. juni 2016 om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet med senere ændringer - <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=181737>.

samt de tværgående områder kvalitetssikring, internationalisering, uddannelse til beskæftigelse, tværkunstnerisk samarbejde, kunstpædagogik og teknisk-administrative opgaver.⁷

For at sikre at analysearbejdet fik et internationalt perspektiv, er der desuden indhentet viden og erfaringer fra kunstneriske uddannelsesinstitutioner i udlandet. Jeg har besøgt i alt otte kunstneriske uddannelsesinstitutioner rundt omkring i Europa, som repræsenterer forskellige uddannelsesprofiler og institutionsstrukturer (fx monofaglige institutioner, flerfaglige institutioner, kunstuddannelser, som indgår i universitære institutioner). Mine samtaler med ledelserne for disse institutioner var bygget op om de samme områder, som de danske institutioner blev spurgt ind til i spørgeskemaundersøgelsen (se ovenfor). Derudover blev spørgsmål om organisering og institutionsstruktur også drøftet på disse besøg.⁸

Det har også været en vigtig del af processen, at de studerende – såvel danske som udenlandske – blev hørt, samt at færdiggjorte og undervisere fik mulighed for at bidrage med deres synspunkter på, hvilke krav og forventninger de har til tidsvarende kunstneriske uddannelser på højt internationalt niveau. Derfor gennemførte konsulentfirmaet Antropologerne i foråret 2017 en række fokusgruppeinterviews med disse målgrupper. Resultaterne af disse interviews er samlet i rapporten ”Brugerforståelse på det kunstneriske uddannelsesområde – En undersøgelse af udfordringer og krav til Kulturministeriets videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner”.⁹

Det har som led i analysearbejdet endelig også været afgørende at sikre en bred inddragelse af interessenter og ressourcepersoner med indsigt i det videregående kunstneriske uddannelsesområde og i de fagområder og arbejdsmarkeder, som institutionerne uddanner til. Jeg har derfor i løbet af foråret og sommeren 2017 gennemført en række dialogmøder og bilaterale møder med diverse aktører på kunst- og

⁷ I rapportens første appendiks findes en opsamling af de væsentligste observationer fra institutionernes besvarelser af spørgeskemaet samt fra drøftelserne med institutionsrektorerne. Jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler. Spørgeskemaet rummede spørgsmål til en lang række forhold, som omkranser og understøtter institutionernes hovedopgaver. Spørgeskemaet rummede dog ikke spørgsmål, som direkte vedrørte hovedopgaverne *kulturinstitution* og *uddannelse*. Det skyldes, at oplysninger om institutionernes aktiviteter som kulturinstitutioner er grundigt belyst i årsrapporterne og er offentligt tilgængelige i institutionernes aktivitetsprogrammer, samt at tilgangen til opgaven *uddannelse* er vanskelig at belyse kvantitativt på en direkte sammenlignelig måde mellem institutionerne. Undervisningsmetoder og -tilgange er meget forskellige mellem områderne, hvilket gør det meget vanskeligt at sammenligne og foretage tværgående vurderinger. Derfor er der ikke indhentet detaljerede oplysninger om institutionernes tilrettelæggelse af undervisningen (timetal pr. studerende m.v.).

⁸ I rapportens andet appendiks findes en sammenfatning af de væsentligste observationer og konklusioner fra besøgene på de udenlandske uddannelsesinstitutioner. Jf. appendiks 2. Det internationale perspektiv.

⁹ Antropologerne: ”Brugerforståelse på det kunstneriske uddannelsesområde – En undersøgelse af udfordringer og krav til Kulturministeriets videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner” (juni 2017). Rapporten kan findes på www.kum.dk. Undersøgelsens væsentligste observationer er sammenfattet i rapportens fjerde appendiks. Jf. appendiks 4. Sammendrag af konsulentrapporten ”Brugerforståelse på det kunstneriske uddannelsesområde”.

kulturområdet. Formålet har for det første været at få belyst, hvor kunsten og kulturen, kunst- og kulturforbruget og de kunstneriske og kulturelle arbejdsmarkeder er på vej hen. Formålet har for det andet været at få kvalificerede bud på, hvilke konsekvenser disse udviklingstendenser vil få for fremtidens kunstnere og kunstuddannede, og hvilke krav det vil stille til de kunstneriske uddannelsesinstitutioner.¹⁰

3.2. Opbygning

Rapporten er inddelt i syv kapitler samt en række appendikser og bilag.

Efter forordet og sammenfatningen følger i rapportens kapitel 4 en generel introduktion til Kulturministeriets uddannelser, herunder en beskrivelse af områdets rammevilkår.

Rapportens kapitel 5 redegør for, hvilke krav der i dag stilles til uddannelsesområdet inden for økonomi, udvikling og strategi, beskæftigelse m.v., og det vurderes, hvilke styrker der karakteriserer den nuværende organisering af området. Dernæst følger en vurdering af, hvilke udfordringer området står overfor, samt hvilke ændringer der set i lyset heraf er behov for at gennemføre.

I kapitel 6 formuleres otte kriterier, som en fremtidig organisering af Kulturministeriets videregående uddannelsesområde bør leve op til, hvis de kunstneriske uddannelsesinstitutioner skal kunne imødegå de krav og udfordringer, området står overfor, og dermed fortsat skal kunne udbyde tidssvarende og samfundsrelevante uddannelser på højt internationalt niveau.

I kapitel 7 præsenteres to scenarier for en fremtidig organisering af det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet, og jeg kommer med min anbefaling til en fremtidig organisering.

Som appendikser til rapporten indgår fire tillæg, der sammenfatter de vigtigste dele af analysegrundlaget.

¹⁰ I rapportens tredje appendiks sammenfattes en række af de væsentligste observationer, der er kommet ud af disse møder. Jf. appendiks 3. Kunst- og kulturforbruget. Listen over dialogparter i rapportens bilag 2 skulle gerne afspejle min bestræbelse på at nå ud i alle hjørner af området.

4.

KULTURMINISTERIETS UDDANNELSESOMRÅDE

4.1. De videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner

Kulturministeriet har ansvaret for en række videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner, der uddanner inden for en bred vifte af kunstneriske fagområder (billedkunst, musik, film og scenekunst).¹¹ Kulturministeriets videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner omfatter syv statslige institutioner:

- Den Danske Filmskole
- Den Danske Scenekunstscole
- Det Jyske Musikkonservatorium
- Det Kgl. Danske Kunstakademis Billedkunstskoler
- Det Kgl. Danske Musikkonservatorium
- Rytmisk Musikkonservatorium
- Syddansk Musikkonservatorium

Derudover giver Kulturministeriet fuldt eller delvist tilskud til en række selvejende institutioner:

- Det Fynske Kunstakademi
- Det Jyske Kunstakademi
- Forfatterskolen

Kulturministeriets videregående uddannelser varer fra to til fem år. Til forskel fra størstedelen af de øvrige videregående uddannelser i Danmark er Kulturministeriets uddannelser kendetegnet ved, at de har et normeret optag, og at de generelt optager studerende på baggrund af optagelsesprøver, hvor ansøgenes evner og talent vurderes. De studerende modtager kunstfaglig uddannelse, der blandt andet skal gøre dem i stand til at finde beskæftigelse inden for en række kunstneriske, kulturelle og

¹¹ Nycirkusuddannelsen ved AMoC (Akademiet for Moderne Cirkus), som finansieres af Kulturministeriet og Københavns Kommune i fællesskab, er ikke omfattet af analysen, da der er tale om en forsøgsuddannelse. Der er ikke truffet beslutning om, hvad der skal ske med nycirkusuddannelsen, når forsøgsperioden udløber.

kreative erhvervsområder eller som henholdsvis udøvende og skabende kunstnere og kunstprofessionelle.

Tabel 1. Antal studerende på de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet¹²

Statslige institutioner	Antal studerende*
Det Kgl. Danske Kunstakademis Billedkunstskoler	170
Det Kgl. Danske Musikkonservatorium	342
Det Jyske Musikkonservatorium	398
Rytmisk Musikkonservatorium	196
Syddansk Musikkonservatorium	259
Den Danske Scenekunstscole	226
Den Danske Filmscole	96
I alt	1687

*Tilskudsudl sende finansårsstuderende

Kilde: Institutionernes rammeaftaler

Selvejende institutioner (2016)	Antal studerende
Forfatterskolen	13
Det Jyske Kunstakademi	35
Det Fynske Kunstakademi	41
I alt	89

Kilde: Danmarks Statistik

Tabel 2. Uddannelser på de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet

Statslige	Sted	Uddannelser	Struktur
Kunstakademiets Billedkunstskoler	København	Billedkunstner	3-årig bachelor 3-årig kandidat
Det Kgl. Danske Musikkonservatorium	Frederiksberg	Komponist Musiker Musikpædagog Tonemester	3-årig bachelor 2-årig kandidat 2-4 årig solist
Det Jyske Musikkonservatorium	Aarhus Aalborg	Komponist Musiker Musikpædagog	3-årig bachelor 2-årig kandidat 2-årig solist

¹² Ud over det centralt fastsatte antal finansårsstuderende kan uddannelsesinstitutionerne optage betalingsstuderende fra lande uden for EU/EØS. Disse indgår ikke i opgørelsen.

Rytmisk Musikkonservatorium	København	Komponist Musiker Musikpædagog Musikproducer Music manager	3-årig bachelor 2-årig kandidat 2-årig solist
Syddansk Musikkonservatorium	Odense Esbjerg	Musiker Musikpædagog Elektronisk musik og lydkunst	3-årig bachelor 2-årig kandidat 2-årig solist
Den Danske Scenekunstscole	København Odense Fredericia Aarhus Nykøbing Sj.	Instruktion Skuespil Dans og koreografi Musical Dramatik Ledelse, realisering, Scenografi, lys, lyd Danseformidling	3-årige uddannelser 4-årige uddannelser <i>(kommende bachelor- og kandidat)</i>
Den Danske Filmskole	København	Instruktør Fotograf Tonemester Klipper Producer Animationsinstruktør Dokumentarinstruktør Manuskriptforfatter	4-årige uddannelser 4½-årig uddannelse

Selvejende	Sted	Uddannelser	Struktur
Det Fynske Kunstakademi	Odense	Billedkunstner	5-årig uddannelse*
Det Jyske Kunstakademi	Aarhus	Billedkunstner	5-årig uddannelse**
Forfatterskolen	København	Forfatter	2-årig uddannelse

*Uddannelsen er opdelt i en treårig grunduddannelse og en toårig overbygningsuddannelse

** Uddannelsen er opdelt i en treårig normaluddannelse og en toårig specialuddannelse

Kilde: Institutionernes hjemmesider, studieordninger m.v.

Rammerne for de statslige uddannelsesinstitutioners virksomhed er fastsat i lov om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet samt i de enkelte områders uddannelses- og styrelsesbekendtgørelser. Loven og bekendtgørelserne fastsætter, at Kulturministeriets statslige uddannelsesinstitutioner skal uddanne til højeste niveau, samt at institutionerne med varieret vægtning gennem kunstnerisk praksis, kunstnerisk udviklingsvirksomhed, pædagogisk udviklings-

virksomhed og evt. forskning skal sikre uddannelsernes faglige niveau og udvikling.¹³

De statslige uddannelsesinstitutioner resultatstyres gennem fireårige rammeaftaler, der bliver indgået mellem Kulturministeriet og de enkelte institutioner. Rammeaftalerne indgås med udgangspunkt i en omverdensanalyse og strategi, som hver enkelt institution udarbejder. I rammeaftalerne fastsættes resultatmål, operationelle mål og nøgletal inden for institutionernes lovfastsatte hovedopgaver (uddannelse, viden og kulturinstitution). Institutionen skal hvert år redegøre for opfyldelsen af disse krav, mål og nøgletal i årsrapporter.

De selvejende uddannelsesinstitutioner reguleres ikke af lov om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet og skal derfor ikke leve op til samme krav som de statslige institutioner. De selvejende institutioner, der modtager tilskud fra Kulturministeriet reguleres alene af lov om økonomiske og administrative forhold for modtagere af driftstilskud fra Kulturministeriet.

Som led i den såkaldte Bologna-proces har de enkelte deltagerlande udviklet nationale kvalifikationsrammer, som afspejler de forskellige uddannelsessystemer. I Danmark blev der i 2008 formuleret en samlet kvalifikationsramme for de videregående uddannelser. I forbindelse med vedtagelsen af den danske kvalifikationsramme for videregående uddannelser blev det besluttet, at Kulturministeriets statslige videregående uddannelser skulle have en selvstændig gradstypebeskrivelse, som tager højde for, at kunstnerisk praksis og kunstnerisk udviklingsvirksomhed er væsentlige elementer i disse uddannelser. Som tillæg til den danske kvalifikationsramme for de videregående uddannelser blev der derfor i 2009 vedtaget en gradstypebeskrivelse af de kunstneriske bachelor-, kandidat- og masteruddannelser.¹⁴

Kunstnerisk udviklingsvirksomhed bliver i international sammenhæng ofte benævnt kunstnerisk forskning (*artistic research*) og er de kunstneriske uddannelsers pendant til videnskabelig videnopbygning. Kunstnerisk udviklingsvirksomhed danner et væsentligt fundament for metodologi, kunstnerisk praksis og videreudvikling af kompetencer og færdigheder på de forskellige kunstneriske fagområder. I nordisk og international sammenhæng er der i løbet af de seneste år udviklet *third cycle*-grader og kunstneriske stipendiater inden for kunstnerisk udviklingsvirksomhed, som er

¹³ Lovgivningen for Kulturministeriets statslige uddannelser kan findes på <https://kum.dk/servicemenu/love-og-tal/lovgivning/uddannelser/>

¹⁴ Gradstypebeskrivelsen for de kunstneriske uddannelser kan findes på <https://kum.dk/kulturpolitik/uddannelse-folkeoplysning-og-folkehoejskoler/uddannelse/kvalifikationsramme/>

sidestillet med den videnskabelige ph.d.-grad. Denne mulighed er ikke udviklet i Danmark.¹⁵

De statslige kunstneriske uddannelsesinstitutioner har i tillæg til at være uddannelses- og videninstitutioner også til opgave at fungere som kulturinstitutioner ved at fremme deres kunstområder og det kulturelle liv, der knytter sig hertil, samt at udbrede kendskabet til arbejdsmetoder og resultater inden for deres fagområder.

De statslige kunstneriske uddannelsesinstitutioner er generelt underlagt de samme politiske dagsordener som det øvrige videregående uddannelsesområde, fx kvalitets sikring, uddannelse til beskæftigelse, SU-reform, fremdriftsfokus og økonomiske omprioriteringstiltag. De skal på samme måde som de øvrige videregående uddannelser kvalitetssikres gennem løbende akkrediteringer og leve op til de samme krav om relevans, videngrundlag, gennemførelse m.v.

4.2. De kunstneriske uddannelsers økonomi

De statslige uddannelsesinstitutioner finansieres inden for en fast økonomisk ramme og har et dimensioneret aktivitetsniveau, der fastsættes i de fireårige rammeaftaler, som de enkelte institutioner indgår med Kulturministeriet. Det betyder konkret, at institutionerne inden for deres bevilling skal uddanne et bestemt antal studerende (såkaldte ”finansårsstuderende”¹⁶), og at dette antal er fastlagt for en fireårig periode. Bevillingen skal også anvendes til at gennemføre de øvrige lovfastsatte opgaver om at udøve kunstnerisk udviklingsvirksomhed, pædagogisk udviklingsvirksomhed, bedrive forskning og fungere som kulturinstitution.

Tabel 3. Finanslovsbevilling 2017 for de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet

Statslige institutioner	Finanslovsbevilling 2017
Det Kgl. Danske Kunstakademis Billedkunstskoler	46,9 mio.kr.*
Det Kgl. Danske Musikkonservatorium	92,4 mio.kr.
Det Jyske Musikkonservatorium	82,1 mio.kr.
Rytmask Musikkonservatorium	35,3 mio.kr.**
Syddansk Musikkonservatorium	43,9 mio.kr.
Den Danske Scenekunstskole	74,7 mio.kr.
Den Danske Filmskole	45,3 mio.kr.
I alt	420,6 mio.kr.

*Indbefatter bevilling til drift af Kunsthal Charlottenborg

**Indbefatter bevilling til Center for Anvendt Kunstnerisk Innovation

¹⁵ Der kan læses mere om kunstnerisk udviklingsvirksomhed på Kulturministeriets hjemmeside på <https://kum.dk/kulturpolitik/uddannelse-folkeoplysning-og-folkehoejskoler/uddannelse/kunstnerisk-udviklingsvirksomhed/>

¹⁶ Jf. tabel 1.

Selvejende institutioner	Finanslovsbevilling 2017
Forfatterskolen	3,0 mio.kr.
Det Jyske Kunstakademi	1 mio.kr.***
Det Fynske Kunstakademi	1,4 mio.kr.***
I alt	5,4 mio.kr.

*** Herudover modtager Det Jyske Kunstakademi 2,3 mio. kr. i driftstilskud fra Aarhus Kommune, og Det Fynske Kunstakademi modtager 1,6 mio.kr. i driftstilskud fra Odense Kommune.

Kilde: Finanslov 2017

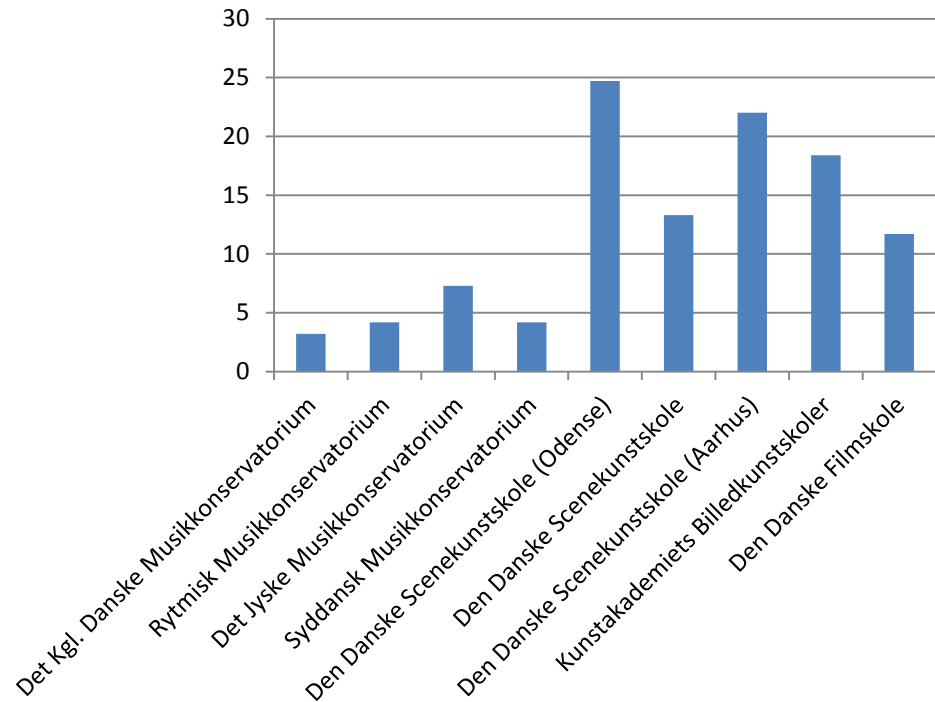
4.3. Det kunstneriske og kulturelle arbejdsmarked

Uddannelserne inden for de forskellige kunstneriske fagområder retter sig mod forskellige typer af arbejdsmarkeder. Konservatorieuddannelserne inden for klassisk musik uddanner fx i høj grad til et forholdsvis organiseret arbejdsmarked med et større antal faste offentlige arbejdspladser på særligt musikskoler og i klassiske ensembler og orkestre. Derimod vil dimittender fra fx kunstakademierne eller film- og scenekunstuddannelserne samt dimittender fra konservatorieuddannelserne i rytmisk musik, for så vidt angår det skabende og udøvende område, som oftest skulle træde ud på et mere komplekst og sammensat arbejdsmarked med få faste stillinger, mange freelanceopgaver og en høj grad af selvstændig virksomhed.¹⁷ Dette stiller store krav til den enkelte om allerede tidligt i sin kunstneriske løbebane at kunne skabe og udvikle den portefølje af arbejdsopgaver, som skal udgøre den fremtidige karriere.

¹⁷ Se evt. følgende undersøgelser vedr. de arbejdsmarkeder, institutionerne uddanner til:

1. Aftagerundersøgelse af arbejdsmarkedet for konservatorieuddannede udøvende musikere:
https://rmc.dk/sites/default/files/uploads/public/om_rmc/mael_og_resultater/aftagerundersogelse_2011_niras.pdf
2. Dimittendundersøgelse for dimittender fra Den Danske Scenekunstskole:
https://ddsks.dk/sites/default/files/downloads/dimittendundersogelse_ddsks_2016_1.pdf
3. Beskæftigelsesrapport 2012 fra Den Danske Filmskole:
https://static1.squarespace.com/static/57baafa7414fb53695c2ef58/t/586e4952579fb3e289cbc2a1/1483622739573/Filmskolen_beskaeftigelsesrapport_2012.pdf
4. Dimittendundersøgelse for dimittender fra Rytmisk Musikonservatorium (RMC):
https://rmc.dk/sites/default/files/uploads/public/om_rmc/mael_og_resultater/dimittendundersogelse_2013.pdf

Figur 1. Bruttoledighed på de statslige kunstneriske uddannelsesinstitutioner, opgjort i procent (2016)¹⁸

Kilde: Danmarks Statistik

Der indhentes ikke systematisk tal for ledigheden for dimittender fra de selvejende uddannelsesinstitutioner. En rapport, udarbejdet af Kulturministeriet i 2017, om beskæftigelsesforholdene på de tre danske kunstakademier viser, at bruttoledigheden i 2015 for de seneste ti dimittendårgange på Det Fynske Kunstakademi og Det Jyske Kunstakademi var på hhv. 22,2 % og 18,7 %.

Ledigheden og indkomsten blandt de færdiguddannede hænger i høj grad sammen med det arbejdsmarked, de uddannes til, og den arbejdsmarkedsstatus, de kan forventes at få.

¹⁸ Dimittendernes ledighedsprocent er opgjort for de seneste ti dimittendårgange.

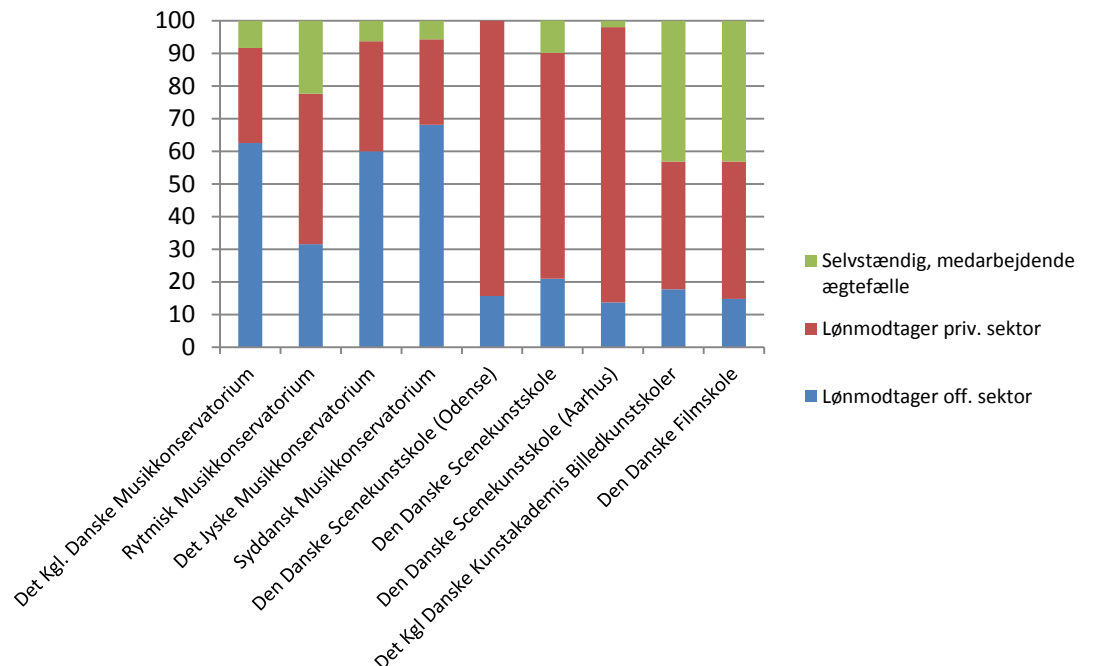
Tabel 4. Gennemsnitlig personindkomst for dimittender fra de statslige kunstneriske uddannelsesinstitutioner, opgjort i kr. (2015)

Institution	Personindkomst
Det Kgl. Danske Musikkonservatorium	331.355
Rytmisk Musikkonservatorium	324.129
Det Jyske Musikkonservatorium	320.304
Syddansk Musikkonservatorium	314.082
Den Danske Scenekunstscole (Odense)	436.270
Den Danske Scenekunstscole	385.968
Den Danske Scenekunstscole (Aarhus)	374.901
Det Kgl. Danske Kunstakademis Billedkunstscole	216.021
Den Danske Filmscole	464.302

Kilde: Danmarks Statistik

Der er stor variation i den type arbejdsmarked, de studerende primært uddannes til, samt deres primære arbejdsmarkedsmæssige status, jf. figur 2. Dette understreges tillige af, hvilke studerende der etablerer sig som selvstændige. Fx starter 21 % af de færdiguddannede fra Kunstakademiets Billedkunstscole deres egen virksomhed, mens det tilsvarende tal for færdiguddannede fra Det Kgl. Danske Musikkonservatorium kun er 2 %.

Figur 2. Arbejdsmarkedsstatus for dimittender fra de statslige kunstneriske uddannelsesinstitutioner, opgjort i procent (2015)

Kilde: Danmarks Statistik

5.

ANALYSE AF DET VIDEREGÅENDE KUNSTNERISKE UDDANNELSESOMRÅDE

5.1. Indledende bemærkninger

Dette kapitel rummer en analyse og vurdering af det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet. Analysen og vurderingerne tager udgangspunkt i de krav, der stilles til området udefra og indefra. På grundlag heraf peger analysen på, hvilke styrker der er ved den nuværende organisering af området samt på, hvilke udfordringer og behov for ændringer området står overfor set i lyset af de krav, der stilles til området. Analyser, overvejelser og vurderinger vil indgå som grundlag for scenarierne i kapitel 7.

5.2. Krav til de kunstneriske uddannelsesinstitutioner

Kulturministeriets videregående uddannelser står i disse år overfor en lang række krav, hvoraf nogle har en overordnet karakter, og andre har en mere specifik og institutionsnær karakter.

På et overordnet plan er det min opfattelse, at der gennem de seneste årtier i særlig grad er to globale tendenser eller strømninger, som har stillet og stadig stiller krav til fleksibilitet og omstilling for det videregående kunstneriske uddannelsesområde. Disse er på den ene side globaliseringen af uddannelsesområdet og på den anden side et markant ændret kunst- og kulturforbrug.

Globaliseringen af uddannelsesområdet medfører øgede krav til internationalisering, kvalitetssikring og videnbasering af uddannelserne. Et ændret kunst- og kulturforbrug giver massive forandringer på arbejdsmarkedet for kunstnere og kunstprofessionelle og stiller dermed nye krav til uddannelsesinstitutionerne om løbende at kunne udvikle og omstille sig til omverdenens ændrede behov.

Hertil kommer en række krav, der har sammenhæng med de politiske rammevilkår for området og de politiske ønsker til området. Disse er krav til uddannelsernes niveau, effektiviseringskrav som følge af faldende bevillinger, krav til at kunne løse en række centralt fastsatte opgaver, krav til beskæftigelse og krav til opgaven som kulturinstitution.

Krav til internationalisering

Uddannelse og videnproduktion er i de seneste årtier i stigende grad blevet internationaliseret. I praksis uddanner, udvikler og forsker de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner i dag til et globalt kunst- og kulturliv og arbejdsmarked. Det betyder, at institutionerne er i direkte konkurrence med hinanden inden for og på tværs af landegrænser om at uddanne de dimittender, der gør en forskel og får jobbene på det internationale arbejdsmarked for kunstnere og kunstprofessionelle, og om at producere den viden, der driver deres felt.

Den succesfulde institution er kendetegnet ved at have et attraktivt internationalt studie- og videncmiljø, der tiltrækker de bedste studerende og undervisere fra ind- og udland og skaber de bedste resultater.¹⁹ De centrale metoder til at styrke internationaliseringen af uddannelser og videnproduktion er udveksling af studerende og medarbejdere (mobilitet), forpligtende partnerskabssamarbejder med førende udenlandske uddannelsesinstitutioner om uddannelse og videnproduktion samt optagelse af internationale studerende – enten som ordinære studerende eller som betalingsstuderende fra tredjelande.

Der stilles således krav til fremtidens videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner om at se sig selv som en del af et globalt uddannelses- og videncmiljø inden for deres felt. Institutionerne skal bl.a. gennem mobilitet og partnerskabssamarbejde kunne etablere et attraktivt internationalt studie- og videncmiljø, der kan tiltrække de bedste studerende og undervisere, som en forudsætning for at kunne udvikle uddannelser og videnproduktion til et højt internationalt niveau.

Krav til kvalitetssikring

Internationaliseringen af de videregående uddannelsesinstitutioner har endvidere ført til udviklingen af et internationalt system for gensidig anerkendelse af videregående uddannelse. I Europa er der etableret fælles europæiske standarder for kvalitetssikring, som den danske lovgivning om akkreditering af videregående uddannelsesinstitutioner bygger på.²⁰

Et centralt krav i forbindelse med akkreditering af uddannelser og institutioner er, at institutionerne arbejder systematisk med kvalitetssikring af deres virksomhed – såvel uddannelse som videnproduktion. Der er tale om krav til ledelsesforankrede politikker og procedurer for udvikling og gennemførelse af samt opfølgning på kvali-

¹⁹ Disse nye krav til internationalisering af de videregående kunstneriske uddannelser bekræftes såvel af flertallet af rektorerne og af de udenlandske uddannelsesinstitutioner, jeg har talt med, jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler.

²⁰ Jf. lov om akkreditering af videregående uddannelsesinstitutioner, <https://www.retsinformation.dk/forms/r0710.aspx?id=151871>

tetssikringsaktiviteter.²¹ Fremtidens videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner vil skulle afsætte mange ressourcer til at kunne leve op til disse krav om kvalitetssikring af deres virksomhed.

Krav til videnbasering

Det er en forudsætning for at skabe uddannelser på højt internationalt niveau, at disse er baseret på et videngrundlag, der er relevant og opdateret, og som giver et solidt grundlag for opnåelse af uddannelsernes mål. Uddannelserne skal være tilknyttet relevante faglige miljøer, underviserens kvalifikationer skal være opdaterede og løbende udvikles, underviserne skal deltage eller have aktiv kontakt med relevante videnmiljøer, og endelig skal denne viden tilgå uddannelserne og de studerende.²²

Både de danske og de udenlandske institutioner fremhæver, at videnproduktionen på institutionerne i stigende grad er et kvalitets- og konkurrenceparameter i international sammenhæng.²³ Det forventes således i stigende grad at blive et krav til fremtidens videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner, at de har et relevant og levende videnmiljø på internationalt niveau, en fokuseret tilgang til underviserens kompetenceudvikling og en systematisk måde at lade viden tilgå uddannelserne på.

Krav som følge af ændret kunst- og kulturforbrug

Kunst- og kulturforbruget ændrer sig markant i disse år. Der ses bl.a. en vægtforskydning fra det dannelsesbegrundede, kuraterede kunst- og kulturforbrug mod det mere brugerdrevne og inddragende forbrug – en udvikling, der i vidt omfang er båret frem af digitaliseringen.²⁴ Denne udvikling har medført – og vil fremover fortsat medføre – massive ændringer på det kunstneriske og kulturelle arbejdsmarked. Fremtidens kunstnere og kunstprofessionelle skal derfor kunne andet og mere end hidtil for at skabe sig en bæredygtig karriere.

Det er den generelle forventning blandt eksperter, at det bliver et grundlæggende vilkår, at kunst- og kulturforbruget vil være under stadig forandring i de kommende mange år. Dette stiller store krav til fremtidens kunstnere og kunstprofessionelle og ikke mindst til de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner om løbende at udvikle og omstille deres virksomhed til ændrede behov i kunst- og kulturforbruget og dermed på det kunstneriske arbejdsmarked. Fremtidens kunstnere og kunstprofessionelle skal løbende kunne genopfinde sig selv for at finde sig en plads på arbejdsmarkedet.

²¹ Jf. Danmarks Akkrediteringsinstitution. Vejledning om institutionsakkreditering, <http://akkr.dk/wp-content/uploads/akkr/130701-Vejledning-om-institutionsakkreditering-endelig.pdf>

²² Jf. Danmarks Akkrediteringsinstitution. Vejledning om institutionsakkreditering, <http://akkr.dk/wp-content/uploads/akkr/130701-Vejledning-om-institutionsakkreditering-endelig.pdf>

²³ Jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler, samt appendiks 2. Det internationale perspektiv.

²⁴ Jf. appendiks 3. Kunst- og kulturforbruget.

Ud over de generelle krav til uddannelsesområdet mødes institutionerne på et mere institutionsnært plan også med en række andre krav, som er centralt og politisk fastsat, og som udgør rammebetingelser for institutionernes virksomhed.

Krav til niveau

Uddannelsesinstitutionerne er underlagt håndfaste krav om at uddanne til et højt internationalt kunstnerisk niveau. De videregående kunstneriske uddannelser skal uddanne kandidater på højeste internationale niveau, og alle studerende skal udfordres til at nå deres højeste potentiale.²⁵

Det centralt fastsatte krav om at uddanne til højt internationalt kunstnerisk niveau indgår i Kulturministeriets rammeaftaler med uddannelsesinstitutionerne. Her hedder det, at ”de videregående kunstneriske uddannelser under Kulturministeriet skal være på niveau med de bedste uddannelser i verden. Uddannelserne er eliteuddannelser, hvor optagelsen kræver et højt kunstnerisk niveau, og fokus for institutionerne er at udvikle de studerendes kunstneriske talent til et niveau i verdensklasse.”²⁶

Effektiviseringskrav

I lighed med det øvrige videregående uddannelsesområde mødes Kulturministeriets videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner i disse år med krav om besparelser. Således er institutionernes bevillinger faldende som følge af udmøntningen af det statslige omprioriteringsbidrag på 2 % årligt og for de statslige institutioners vedkommende tillige som følge af udmøntning af besparelser, som følger af effektivisering af statslige indkøb.

²⁵ Jf. bilag 1. Kommissorium for analyse af det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet.

²⁶ Kulturministeriets statslige uddannelsesinstitutioner har indgået rammeaftaler for perioden 2015-2018 med Kulturministeriet. Disse rammeaftaler er tilgængelige på de enkelte institutioners hjemmeside. De årlige afrapporteringer på disse rammeaftaler kan findes på Kulturministeriets hjemmeside (<https://kum.dk/vidennet/koncernoekonomi/aarsrapporter/2016/>).

Tabel 5. Udviklingen i bevillinger til de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner 2018-2021

	F	BO 1	BO 2	BO 3
	2018	2019	2020	2021
Kunstakademiets Billedkunstskoler	48,2	46,8	46	45,1
Det Kgl. Danske Musikkonservatorium	91,9	88,7	86,9	85,2
Rytmask Musikkonservatorium	35,5	34,4	33,6	33
Det Jyske Musikkonservatorium	82,4	80	78,5	76,8
Syddansk Musikkonservatorium	44,6	47,8	46,8	45,9
Den Danske Scenekunstskole	75,6	73,6	72,1	70,7
Den Danske Filmskole	45,6	44,2	43,3	42,4
I alt	424,1	415,6	407,3	399

Kilde: Forslag til finanslov 2018

En oversigt over uddannelsesinstitutionernes eksterne finansiering viser desuden, at området forholdsmæssigt tiltrækker markant færre eksterne midler end universitetsområdet. Opgørelser fra Danske Universiteter viser fx, at mere end 30 % af universiteternes samlede indtægter stammer fra ekstern finansiering.²⁷ Kulturministeriets statslige uddannelsesinstitutioner tiltrak i 2016 i alt 1,9 mio. kr. i eksterne tilskud til forskningsvirksomhed og 21,1 mio. kr. til såkaldte ”andre tilskudsfinansierede aktiviteter”. Ikke alle disse midler kommer nødvendigvis udefra, der kan også være tale om midler fra statslige puljer, men tilsammen udgør de to beløb kun omkring 5 % af institutionernes samlede økonomi

Der vil fremover være stigende krav til Kulturministeriets uddannelsesinstitutioner om at kunne tiltrække ekstern finansiering, hvis de skal kunne opretholde et højt internationalt niveau i en tid med faldende bevillinger.

Krav som følge af nye centralt fastsatte opgaver

De kunstneriske uddannelsesinstitutioner varetager hver især en meget bred portefølje af teknisk-administrative opgaver, der omkranser og understøtter institutionernes kerneaktiviteter (uddannelse, videnproduktion, kulturinstitution). Det drejer sig fx om opgaver i relation til internationalisering, kvalitetssikring, fundraising, samt en lang række understøttende funktioner i forhold til budget og regnskab, HR

²⁷ Universiteterne gennem de seneste 10-15 år har været underlagt strenge politiske krav om at tiltrække ekstern finansiering – særligt på forskningsområdet. Tal fra universitetssektoren viser, at mere end 30 % af universiteternes samlede indtægter stammer fra ekstern finansiering. Jf. fx Danske Universiteter. Tal om de danske universiteter 2016 (p. 72), <http://www.dkuni.dk/~media/Files/Publikationer/DUTalomsdanskeuniversiteter2016%20inden%20tryk.ashx>

og løn, IT, indkøb og udbud, bygningsdrift og -vedligeholdelse, studieadministration, SU m.v.²⁸

Ud over at skulle løfte disse opgaver hver især synes der i disse år at være en tendens til, at institutionerne i stigende grad får flere nye centralt fastsatte opgaver, som typisk følger af overordnede politiske beslutninger. Disse opgaver og krav omfatter fx akkreditering af uddannelser eller institutioner, implementering af fremdriftsreform, fælles optagesystem, fælles studieadministrativt system, implementering af statslig sikkerhedsstandard til styring af informationssikkerhed, persondataforordning m.v.

Krav om uddannelse til beskæftigelse

Der har gennem de sidste mange år fra politisk side været skærpede krav om at uddanne til beskæftigelse. Disse krav har inden for de seneste år meget konkret ført til en række vidtgående dimensioneringstiltag på det videregående uddannelsesområde under Uddannelses- og Forskningsministeriet, hvor optaget til uddannelser med såkaldt systematisk overledighed er blevet reduceret. Her kan bl.a. fremhæves reduktionen af optaget på arkitekt- og designuddannelserne på i alt 25 % over seks år med virkning fra 2016.²⁹

Det overordnede beskæftigelsesfokus har endvidere ført til skærpede politiske krav på Uddannelses- og Forskningsministeriets område om, at dimittendernes kompetencer i højere grad skal matche arbejdsmarkedets behov, samt at der skal ske en øget inddragelse af aftager- og dimittendperspektivet i uddannelserne og på uddannelsesinstitutionerne. Det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet vil i højere grad skulle indrette sig på at kunne imødekomme disse politiske krav om skærpet institutionelt fokus på uddannelse til beskæftigelse.

Krav til opgaven som kulturinstitution

Som noget særligt skal Kulturministeriets statslige uddannelsesinstitutioner i tillæg til deres virke som uddannelses- og videninstitutioner også fungere som kulturinstitutioner inden for deres respektive fagområder. Det følger af såvel institutionernes lovgrundlag som af de mål, der er fastsat i institutionernes rammeaftaler med Kulturministeriet, at deres indsats som kulturinstitutioner i alt væsentligt har fokus på produktion og formidling af kunst og kultur i form af udstillinger, forestillinger, forevisninger, koncerter, konferencer, symposier m.v.³⁰

²⁸ For en oversigt over, hvor mange ressourcer institutionerne anvender på de teknisk-administrative opgaver, jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler.

²⁹ Jf. Uddannelses- og Forskningsministeriet, <https://ufm.dk/aktuelt/nyheder/2015/optaget-pa-design-og-arkitektuddannelserne-skal-tilpasses-arbejdsmarkedets-behov>

³⁰ Jf. § 6 i lovbekendtgørelse nr. 732 af 14. juni 2016 om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet med senere ændringer - <https://www.retsinformation.dk/forms/R0710.aspx?id=181737> samt lovbemærkninger <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=164907>

Der er imidlertid en generel politisk forventning om, at fuldt og delvist statsstøttede kunst- og kulturinstitutioner – herunder uddannelsesinstitutionerne – skal give et bredt bidrag til samfundet, der både omfatter kunst- og kulturoplevelser på højeste eliteniveau og indsats, hvor kunst og kultur anvendes som motor for udvikling af mennesker og samfund – fx gennem diverse *outreach*-projekter. Her kan bl.a. nævnes en lang række krav til fx orkestre/ensembler og museer om borgerinddragende og -involverende aktiviteter³¹ Det må formodes, at uddannelsesinstitutionernes kulturinstitutionsopgave vil blive omfattet af de samme forventninger til en mere bredt-favnende indsats.

5.3. Styrker ved den nuværende organisering

Kulturministeriets videregående uddannelsesområde har de seneste 10-15 år været gennem en række omfattende uddannelsesstrukturelle og institutionsorganisatoriske forandringsprocesser. I perioden 2000-2010 implementerede størstedelen af området således en bachelor- og kandidatstruktur på deres uddannelser (arkitektuddannelser, konservatorieuddannelser, designuddannelser og billedkunstuddannelser). I kølvandet på denne proces fandt der i perioden 2010-2015 en række store fusionsprocesser sted, som radikalt ændrede institutionslandskabet – senest fusionerede alle de videregående scenekunstneriske uddannelser i 2015. Og endelig skiftede de største institutioner på uddannelsesområdet (arkitektskolerne, designskolerne, Det Informationsvidenskabelige Akademi) i slutningen af 2011 fra Kulturministeriet til Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Den nuværende struktur på uddannelserne og organiseringen af uddannelsesområdet er altså resultatet af en omskiftelig periode gennem de seneste 15 år, som stadig er i gang. Fx er scenekunstuddannelserne ved at blive omlagt til bachelor- og kandidatuddannelser og Den Danske Filmskole er i en proces, hvor den skal tage stilling til, om den vil omfattes af den danske kvalifikationsramme og dermed evt. ændre sin uddannelsesstruktur.

Kulturministeriets uddannelsesområde er karakteriseret ved en række mindre og meget små uddannelsesinstitutioner, som har et meget begrænset antal bevillings-

³¹ Blandt mange eksempler kan nævnes følgende: 1. "Aftale om Det Kongelige Teater 2016-2019", hvor det fastsættes: "*Det Kongelige Teater skal være [...] et teater, som evner at fastholde hidtidige publikumsgrupper og samtidig arbejder aktivt for at tiltrække og være vedkommende for et mere mangfoldigt publikum.*" 2. Lov om Statens Kunstfonds virksomhed fra 2013, der udmøntede de politiske aftaler om reform af kunststøttesystemet fra 2012, hvor det som noget nyt nævnes, at fonden i sin støttevirksomhed også skal fremme den geografiske spredning af kunst i hele landet, jf. lovens § 3, stk. 3, nr. 2. 3. Det kan også nævnes, at udvalg under Statens Kunstfond har fokus på området, jf. fx Projektstøtteudvalget for Musiks diversitetscharter: <https://www.kunst.dk/kunstormraader/musik/nyheder/2017/12397/>. 4. Statens Museum for Kunst har i rammeaftalen for 2014-2017 mål om børn og unges kreativitet (http://www.smk.dk/fileadmin/user_upload/Billeder/om-museet/Hvem_er_vi/Museets_historie/Rammeaftale_2014-2017.pdf). Århus Symfoniorkester har i rammeaftalen for 2013-2015 mål vedr. formidling til børn og unge (<https://www.aarhussymfoni.dk/wp-content/uploads/2017/05/RammeaftaleAarhusSymfoniorkester2013-15.pdf>).

eller tilskudsudløsende studerende (mellem ca. 15 og 400 studerende). Institutionerne er monofaglige, dvs. at de hver især uddanner inden for et enkelt kunstfagligt område (musik, billedkunst, scenekunst, film eller litteratur). De institutioner, der er beliggende i København, har med en enkelt undtagelse kun ét geografisk uddannelsessted, mens institutionerne uden for København samt Den Danske Scenekunstskole er fordelt på flere geografiske uddannelsessteder.³² Den nuværende organisering af uddannelsesområdet kan således karakteriseres som *små monofaglige uddannelsesinstitutioner med en høj grad af faglig og administrativ autonomi*.

Den største styrke ved den nuværende organisering af uddannelsesområdet i små monofaglige uddannelsesinstitutioner med en høj grad af faglig og administrativ autonomi består i, at den med sin ledelsesmæssige nærhed til og direkte administrative understøttelse af institutionernes kerneopgaver giver gode forudsætninger for at udfolde og videreudvikle de specifikke kunstneriske, faglige og pædagogiske metoder og værdier, som knytter sig til den enkelte kunstform. Input fra de udenlandske uddannelsesinstitutioner peger da også entydigt på, at denne form for institutionelt selvstyre og nære administrative understøttelse af kerneopgaverne er afgørende, når man skal uddanne udøvende og skabende kunstnere og kunstprofessionelle på det højeste faglige niveau.³³

Hertil kommer, at uddannelsernes læringsmiljøer i den nuværende organisering er tæt koblet til det praksisudøvende kunstfelt, og at institutionerne har et tæt samarbejde med den branche, de uddanner til. Både institutionerne og aftagerne vurderer, at dette bidrager positivt til uddannelsernes kvalitet og relevans.³⁴

Institutionernes begrænsede størrelse indebærer, at de som udgangspunkt er agile og fleksible. Der er kort fra ide til handling, hvilket giver mulighed for at udvikle en organisation, hvor ideer på kort tid kan udveksles og udmøntes i konkret handling.³⁵

Institutionernes monofaglighed og høje grad af selvstændighed indebærer, at institutionerne som udgangspunkt selv kan sætte strategiske mål og indfri disse på institutionsniveau inden for de overordnede rammer, der er fastsat i rammeaftalerne. Dette fremhæves som positivt af rektorerne.³⁶

Den selvstændige, monofaglige institution skal ikke anvende sine ofte meget afmålte midler på at forhandle eller konkurrere med andre fagligheder eller institutioner om den strategiske retning, men kan koncentrere sine ressourcer om egne udviklingsbe-

³² Jf. kapitel 4: Kulturministeriets uddannelsesområde.

³³ Jf. appendiks 2. Det internationale perspektiv.

³⁴ Jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler.

³⁵ Jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler.

³⁶ Jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler.

hov. Dette strategiske manøvrerum er noget, som både eksterne og interne interessenter har lagt vægt på i forbindelse med denne undersøgelse.³⁷

Den nuværende organisering indebærer endvidere, at der er placeret institutioner og uddannelsessteder i hele landet. De små selvstændige, monofaglige institutioner har i kraft af deres udprægede autonomi handlefrihed til at indgå samarbejde med det lokale og regionale kunst- og kulturliv til gavn for institutionen og samarbejdspartnerne. Institutionerne spiller derfor (ofte i samarbejde med andre lokale og regionale kulturinstitutioner) en bredspektret og betydningsfuld rolle lokalt og regionalt og har positiv betydning for de lokale kunstneriske og kulturelle miljøer.

Sammentænkningen af uddannelses- og udviklingsopgaver på den ene side og kulturinstitutionsopgaven på den anden side er en markant styrke for området. Den er med til at åbne institutionerne op for omverdenen og styrke uddannelsernes kobling til det praksisudøvende felt og sikre institutionerne lokal, regional og national synlighed og gennemslagskraft. Der findes på Kulturministeriets område således flere markante eksempler på uddannelsesinstitutioner, der også har stor synlighed som kunstproducerende og -formidlende kulturinstitutioner, fx Det Jyske Musikkonservatoriums koncertaktiviteter i Musikhuset Aarhus, Kunsthal Charlottenborg, som er en del af Kunstakademiets Billedkunstskoler, eller Det Kgl. Danske Musikkonservatoriums koncertaktiviteter i konservatoriets koncertsal (det gamle Radiohus).

5.4. Udfordringer og behov for ændringer

De stigende krav, der stilles til det videregående kunstneriske uddannelsesområde, stiller efter min opfattelse institutionerne og den samlede sektor overfor en række udfordringer, som kalder på ændringer i forhold til den nuværende praksis, hvis sektorens bæredygtighed skal sikres i et 5-10 års perspektiv.

Niveau

Udfordringer

Det er i særlig grad en udfordring for udviklingen af institutionernes niveau, at der for uddannelsesområdet som helhed investeres relativt begrænset i videnproduktion (inden for kunstnerisk udviklingsvirksomhed, pædagogisk udviklingsvirksomhed og forskning) samt i udvikling af uddannelsernes videngrundlag.³⁸

³⁷ Jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler.

³⁸ Jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler, tabel 6.

I de nordiske lande, som vi normalt sammenligner os med på det videregående kunstneriske uddannelsesområde, investeres der langt mere i videnproduktion. Denne investering finder både sted på institutionsniveau og fra centralt hold. På institutionerne allokeres der således flere midler til forskning og udvikling.³⁹ Fra centralt hold sker investeringen gennem store statslige ansøgningspuljer i kunstnerisk udviklingsvirksomhed og forskning.⁴⁰

De fleste udenlandske institutioner har på grund af deres størrelse også langt bedre muligheder for at investere i institutionel infrastruktur og i deltagelse på internationalt niveau i videnopbyggende fora, og ikke mindst kan de arbejde langt mere strategisk med at opbygge styrkepositioner. Som konkrete eksempler fra udlandet kan man fremhæve *Norges musikkhøgskoles* satsning på musikpædagogik i *Senter for fremragende utdanning i musikkutøving* (CEMPE)⁴¹ og *Zürcher Hochschule der Künste* forskningsprogrammer og ph.d.-produktion i samarbejde med en lang række nationale og internationale institutioner.⁴²

De begrænsede investeringer på området betyder ikke blot, at de danske kunstudannelsers videngrundlag ikke bliver tilstrækkelig solidt, hvilket kan give kvalitetsudfordringer for institutionerne. Det indebærer også, at uddannelsesområdet ikke i tilstrækkelig grad bidrager med viden til sine fagfelter og dermed til udviklingen af kunsten og dens rammevilkår. Dette forhold risikerer på sigt at placere de danske kunstneriske uddannelsesinstitutioner bagerst i klassen i international sammenhæng.

Det er endvidere en udfordring for den fortsatte udvikling af institutionernes niveau, at de små danske institutioner også i relation til de opgaver, der knytter sig til kvalitetssikringen af uddannelser og videnproduktion, investerer relativt få midler. Flere institutioner nævner i spørgeskemaundersøgelsen, at det er en udfordring at løse opgaverne alene som en lille institution, og at det kan være vanskeligt at opretholde de nødvendige kompetencer i organisationen, fordi de er så specialiserede. Samtidig nævner flere rektorer, at opgaven er en administrativ og økonomisk tung byrde.⁴³

³⁹ Eksempelvis oplyser *Kunsthøgskolen i Oslo* (533 studerende), at institutionen i 2016 anvendte 22-23 årsværk på forskning og udvikling, hvilket svarer til, hvad de statslige videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet (1687 studerende) tilsammen brugte i 2016 (anslået 24,45 årsværk, se appendiks 1, tabel 6).

⁴⁰ Det norske program for *kunstnerisk udviklingsarbeid* uddelte i 2016 i alt 32.600.000 n.kr. til projekter og stipendiater inden for kunstnerisk udviklingsvirksomhed (<http://artistic-research.no/wp-content/uploads/2016/11/%C3%85srapport-PKU-2016-2017.pdf>). Det svenske *Vetenskabsråd* uddelte i 2017 i alt 23.322.000 s.kr. til projekter inden for kunstnerisk udviklingsvirksomhed.

(<https://www.vr.se/forskningsfinansiering/bidragsbeslut/konstnarligforskning.4.33b7958915e9a2621b042d49.html>). Til sammenligning afsætter Kulturministeriet en pulje på 3-5.000.000 kr. til KUV-projekter årligt.

⁴¹ Jf. <https://nmh.no/forskning/cempe>

⁴² Jf. <https://www.zhdk.ch/doktorat>

⁴³ Jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler.

De bedste institutioner i udlandet er kendetegnet ved en stærk og sammenhængende kvalitetskultur. På institutioner som *Guildhall School of Music & Drama* og *Norges musikkhøgskole* har man fx meget velbeskrevne og konsoliderede kvalitetssikrings-systemer.⁴⁴ Disse har til formål at sikre en levende kvalitetskultur i alle aspekter af uddannelsesinstitutionens virke og er inden for udvalgte områder med til at gøre disse institutioner til internationale fyrstårne.

Det er tillige en udfordring for de danske institutioner, at der inden for en række små og sårbare fagområder ikke samarbejdes mere om at skabe stærkere faglige miljøer med kritisk masse i forhold til studerende og undervisere, som kan sikre og videreudvikle kvaliteten af uddannelserne. Stærke fagmiljøer er kendetegnet ved en stor bredde og dybde i de faglige kompetencer og den viden, de studerende har adgang til. Hvis et fagligt miljø er meget småt med få undervisere tilknyttet, kan det udfordre uddannelsens kvalitet. Det er i særlig grad de små billedkunstakademier og Forfatterskolen, der er kendetegnet ved meget små faglige miljøer. Videnområdet er på mange institutioner endvidere ofte præget af små, ukoordinerede fagmiljøer uden en systematisk infrastruktur for videnudveksling og -opbygning.

Fagligt set er det endvidere en udfordring, at institutionerne kun i meget begrænset omfang gennemfører forpligtende tværinstitutionelt samarbejde inden for uddannelse og videnproduktion.⁴⁵ Der er et stort uudnyttet potentiale i et styrket tværinstitutionelt samarbejde inden for centrale områder som fx entreprenørskab, kunstteori, fælles kunstprojekter, kunstpædagogisk praksis m.v. Et godt eksempel på et frugtbart samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne, som er virksomt og har vist gode resultater, er samarbejdet om kunstnerisk udviklingsvirksomhed i det såkaldte KUV-netværk.⁴⁶

Et styrket samarbejde kunne fx åbne for en koordinering af uddannelsesstrukturer, der giver de studerende mulighed for at uddanne sig på tværs af kunstneriske fagområder. Dette har såvel studerende som aftagere peget på som særligt vigtigt.⁴⁷ Stadigt flere kunstneriske udtryk udvikles i et samarbejde mellem eller helt ved siden af traditionelle kunstdomæner, og det vil i de kommende år blive en endnu større udfordring for institutionerne at kunne stimulere og danne ramme om denne udvikling.

I international sammenhæng er de danske kunstneriske uddannelsesinstitutioner meget små. Det indebærer, at det i visse sammenhænge kan være en udfordring for

⁴⁴ Jf. Guildhall School of Music & Drama:

https://www.gsmd.ac.uk/about_the_school/about_us/policies/quality_assurance/.

Jf. NMH: <https://nmh.no/resources/files/nmh/internt/uddanningskvalitet/Norges-musikkhogskoles-kvalitetssystem.pdf>

⁴⁵ Jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler.

⁴⁶ Jf. KUV-netværkets hjemmeside: <http://www.xn--kuvnetvrket-g9a.dk/>

⁴⁷ Jf. appendiks 4. Sammendrag af konsulentrapport.

institutionerne hver for sig at have international gennemslagskraft og indgå i ligeværdigt samarbejde med førende udenlandske uddannelsesinstitutioner, som typisk er markant større og ofte også flerfaglige. Selvom internationaliseringen af de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner generelt er stigende i disse år⁴⁸ – om end med meget forskellige udgangspunkter – er der flere udfordringer for især de mindste institutioner med at løfte internationaliseringsopgaven til et niveau, der sikrer, at institutionerne kan være med blandt de bedste i verden.

Institutionerne nævner i spørgeskemaundersøgelsen bl.a., at det er en udfordring som lille institution at opretholde de nødvendige kompetencer inden for specialiserede områder som fx internationale mobilitetsprogrammer og regler om arbejdstilladelse. Samtidig nævnes det, at det er en udfordring at kunne investere tilstrækkeligt i markedsføring for at tiltrække de bedste udenlandske studerende og håndtere betalingsstuderende på de små skoler. Endvidere nævner flere, at det er en udfordring at afsætte tilstrækkelige ressourcer – både kompetencemæssige og økonomiske – til at udvikle, indgå og følge op på internationale partnerskaber. Overordnet fremhæves det, at internationaliseringsopgaven bliver stadig mere ressourcekrævende, og at den kræver en fokuseret strategisk indsats.⁴⁹

Behov for ændringer

Alle disse udfordringer i relation til videnproduktion, kritisk masse, forpligtende samarbejde, kvalitetssikring, internationalisering og størrelse indebærer, at det kunstneriske uddannelsesområde står overfor betydelige barrierer, der kan stå i vejen for områdets mulighed for at indfri kravet om at levere uddannelser og videnproduktion på højt internationalt niveau. For at imødegå udfordringerne er der efter min opfattelse behov for en række ændringer i forhold til den nuværende situation.

Der er behov for, at institutionerne puljer deres kompetencer og ressourcer og i fællesskab investerer langt mere i videnproduktion (kunstnerisk udviklingsvirksomhed, pædagogisk udviklingsvirksomhed og forskning). Dette skal sikre et solidt videnfundament under uddannelserne og sætte institutionerne i stand til at levere kvalificeret viden om kunstområderne til fagmiljøer og samfundet. Endvidere bør institutionerne samarbejde om at udvikle en *third cycle*-uddannelse (dvs. ph.d.-niveau) baseret på kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Herved vil der blive etableret et sammenhængende uddannelsessystem til højeste niveau (ph.d.), som er baseret på kunstuddannelsernes primære videngrundlag – kunstnerisk udviklingsvirksomhed.

Eftersom Kulturministeriets uddannelsesområde er meget lille, og da opgaven med videnopbygning er meget krævende, vil det være oplagt at samarbejde tæt med de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Uddannelses- og Forsk-

⁴⁸ Jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler.

⁴⁹ Jf. appendiks 1. Opsamling af spørgeskemaundersøgelse og rektorsamtaler.

ningsministeriet (arkitekt-, design- og konservatoruddannelserne) om at udvikle og finansiere sådanne fælles løsninger på videnområdet.

Et sådant styrket samarbejde om videnproduktion og videngrundlag bør ikke ske som led i en videnskabeliggørelse af uddannelserne. Indsatsen skal tværtimod være med til at videreudvikle – ikke afvikle – det kunstneriske grundlag, som uddannelserne bygger på. Og denne udvikling skal ske i dybeste respekt for den faglighed og den kunstneriske egenart, der kendetegner de kunstneriske uddannelser.

Desuden er der behov for at sikre, at alle fagmiljøer har tilstrækkelig kritisk masse til at kunne udvikle uddannelser og skabe viden på et højt internationalt niveau. Dette vil på en række områder kræve et tættere og mere forpligtende samarbejde mellem institutioner eller etablering af nye institutioner, der kan danne fælles ramme om disse miljøer.

Der er endvidere behov for, at institutionerne puljer kompetencer og ressourcer for at sikre et højt internationalt niveau i kvalitetssikringsarbejdet. Samarbejdet bør bl.a. omfatte udvikling og drift af fælles kvalitetspolitikker og -procedurer på tværs af institutionelle skel.

Der er også behov for, at institutionerne etablerer et tæt samarbejde om især mobilitetsdelen af internationaliseringsindsatsen, men også i forhold til indgåelse af internationale partnerskaber, tiltrækning af betalingsstuderende m.v. Et tættere samarbejde skal styrke kvaliteten af opgavevaretagelsen for området samlet set og kan endvidere give effektiviseringsfordele. Endelig er der behov for at skabe en større tyngde og gennemslagskraft i sektoren, som kan give det samlede uddannelsesområde bedre muligheder for at indgå i samarbejde med de bedste i udlandet.

Disse ændringer skal medvirke til at styrke det videregående kunstneriske uddannelsesområdes mulighed for at indfri kravet om at være blandt verdens førende.

Økonomi og finansiering

Udfordringer

Det er en markant udfordring for området, at bevillingerne falder i disse år som følge af udmøntningen af omprioriteringsbidraget på 2 % årligt og for de statslige institutioners vedkommende tillige som følge af udmøntning af besparelser, som følger af effektivisering af statslige indkøb.

Givet de faldende bevillinger er det endvidere en udfordring, at institutionerne kun i begrænset omfang har mulighed for at prioritere inden for deres egen økonomiske ramme ved fx at justere på balancen mellem de forskellige hovedopgaver (uddannelse, viden og kulturinstitution) og/eller ved at flytte ressourcer fra bygninger til kerneaktiviteter.

Endvidere er det en udfordring, at det ikke i den nuværende organisering med ti autonome institutioner er muligt at flytte opgaver og ressourcer mellem kunstområder og institutioner. Den manglende fleksibilitet i forhold til at foretage økonomiske prioriteringer betyder, at det er vanskeligt for institutionerne, som alle er relativt små med en tilsvarende begrænset økonomisk volumen, hver især eller i fællesskab at frigøre midler til nødvendige investeringer og udviklingsprojekter. Dette kan blive en barriere i forhold til at udvikle området i en bæredygtig retning til et højt internationalt niveau.

Det er tillige en udfordring, at institutionerne kun i begrænset omfang formår at tiltrække ekstern finansiering (fra centrale forsknings- og udviklingspuljer, fonde, donationer, EU-programmer m.v.). Den eksterne finansiering vil typisk kunne bidrage til udvikling og gennemførelse af særlige projekter og åbne for investeringer i særlige områder. Det er en stor udfordring for området at fastholde og udvikle kvaliteten af de centrale kerneopgaver, hvis mulighederne for ekstern finansiering ikke udnyttes fuldt ud.

Behov for ændringer

For at håndtere disse udfordringer er der behov for, at institutionerne skaber sig et større økonomisk handlerum inden for de eksisterende rammer, og at Kulturministeriet i højere grad giver uddannelsesområdet metoder til at prioritere sine opgaver og udgifter og dermed sin økonomi. Det vil give institutionerne og området mulighed for at frigøre ressourcer til nødvendige investeringer og udviklingsprojekter, hvilket i særlig grad er påtrængende i en situation med faldende bevillinger og stigende krav. Især udviklingen af videnproduktion og -grundlag kræver omfattende investeringer over en længere periode.

Samtidig er der behov for, at der åbnes for at flytte opgaver og ressourcer mellem kunstområder og institutioner for at kunne opnå den bedste kvalitet samlet set og i visse tilfælde for at opnå en mere effektiv opgavevaretagelse. Endelig er der behov for, at institutionerne i en tid, hvor der er øget konkurrence blandt offentlige institutioner om at tiltrække midler fra fonde m.v., samarbejder om og i fællesskab investerer mere målrettet i at tiltrække ekstern finansiering.

Udvikling og strategi

Udfordringer

Et af de områder, hvor Kulturministeriets uddannelsesinstitutioner i særlig grad står over for fælles udfordringer, er i forhold til overordnet strategisk orientering.

Det er en markant udfordring, at sektoren fra centralt politisk hold kun i begrænset omfang styres med udgangspunkt i en overordnet strategi, der udstikker en fælles retning for det samlede område. Kulturministeriets aktuelle styringsmodel med in-

dividuelle rammeaftaler med de enkelte institutioner er med til at tegne et uklart strategisk billede for sektoren, hvor hver institution sætter sin egen kurs og formulerer sine egne indsatsområder og mål inden for de overordnede politiske rammer.⁵⁰

Uddannelsesområdets udviklingspotentiale udnyttes langt fra optimalt, når fokus i en så lille sektor på denne måde rettes i så mange forskellige retninger.

Musik og billedkunst er de eneste kunstområder under Kulturministeriet, der er dækket af flere institutioner. Områderne styres imidlertid ikke med udgangspunkt i en systematisk opgavefordeling mellem institutionerne. I praksis betyder det, at flere uddannelser udbydes på flere institutioner samtidig og det i visse tilfælde i meget små faglige miljøer. Den manglende faglige koordinering og strategiske prioritering kan udfordre kvaliteten af uddannelserne.

For så vidt angår uddannelsesinstitutionerne selv, ses der på sektorniveau heller ikke en overordnet prioritering og koordinering af opgaverne. Dette kan medføre en udvanding af indsatsen, hvor institutionerne risikerer at gøre "lidt af det hele" i stedet for med afsæt i en fælles strategisk prioritering at fokusere indsatsen i den retning, hvor behovet er, og hvor der kan udvikles den højeste kvalitet. Samtidig er der store områder, fx videnområdet, som institutionerne ikke prioriterer i en grad, der gør dem konkurrencedygtige på et internationalt niveau.

Det manglende fællesstrategiske fokus risikerer tillige at efterlade området uden evnen til at finde og formulere fælles løsninger på fælles udfordringer. Hidtil er det fx ikke lykkedes institutionerne i fællesskab at adressere det øgede behov for at udvikle undervisnings- og uddannelses tilbud mellem de traditionelle kunstdomæner eller at udvikle fælles rammer for et tættere samarbejde om de teknisk-administrative opgaver.

Det bør være en ambition, at det kunstneriske uddannelsesområde ikke blot skal være på omgangshøjde med udviklingen inden for sit område, men også selv skal være med til at præge og udstikke kursen for denne udvikling. Det kræver, at området rummer en stor analyse- og udviklingskapacitet, der sætter institutionerne og sektoren i stand til at drive udviklingen inden for de forskellige områder og tilpasse sig de omskiftelige krav og vilkår for kunsten og kulturen og forbruget af disse. Uddannelsesinstitutionerne investerer imidlertid som nævnt meget lidt i videnudvikling og -produktion inden for kunstnerisk udviklingsvirksomhed, pædagogisk udviklingsvirksomhed og forskning. De manglende investeringer kan efterlade institutio-

⁵⁰ Der indgår kun to fælles mål i Kulturministeriets rammeaftaler med uddannelsesinstitutionerne. Disse mål vedrører henholdsvis udarbejdelse af fælles retningslinjer for kvalitetssikring og indgåelse af tværkunstneriske samarbejder. Derudover er institutionerne blevet pålagt at gennemføre en fælles dimittentanalyse. Jf. bilag 3. Oversigt over rammeaftalemål.

nerne og sektoren uden den fornødne analyse- og udviklingskraft, hvilket kan stå i vejen for kravet om at udbyde uddannelse på højt internationalt niveau.

Behov for ændringer

For at håndtere disse udfordringer er der behov for en række ændringer i forhold til den nuværende situation.

Der er behov for at pulje områdets faglige ressourcer for at skabe tilstrækkelig volumen og kvalitet i videnopbygningen og -udviklingen og for at sikre, at sektoren har en stærk analyse- og udviklingskapacitet (se i øvrigt ovenfor under afsnittet "Niveau").

Frem for alt bør der etableres en stærkere strategisk retning på sektorniveau for Kulturministeriets uddannelsesområde. Dette indebærer fx, at institutionerne ikke hver for sig skal forsøge at dække i hele bredden og dybden af deres felter, men at der skabes en strategisk retning med prioritering og koordinering af indsatsen på sektorniveau. Der er brug for at tage stilling til, hvad vi i Danmark vil være gode til på kunstuddannelsesområdet og allokere ressourcer derhen, hvor vi ikke blot kan løse opgaverne bedst muligt inden for rammerne, men hvor vi også kan gøre en forskel. Dette vil give mulighed for en langt mere fokuseret udvikling i sektoren, som vil øge kvaliteten i varetagelsen af hovedopgaverne og give de danske institutioner mulighed for at styrke deres internationale gennemslagskraft.

En stærkere strategisk retning på sektorniveau kan tilvejebringes ved en kombination af større politisk bevågenhed, hvor regering og Folketing sætter klare mål for sektoren, fx gennem lovgivning eller politiske aftaler for området, og en strammere ministeriel styring på sektorniveau, fx gennem flere og mere ambitiøse fælles mål i rammeaftaler og kulturpolitiske strategier (fx musikhandlingsplaner, talentstrategier). En stærkere strategisk retning vil dog frem for alt kunne tilvejebringes gennem etableringen af en eller flere større institutioner, hvor der skabes et ledelsesstrategisk manøvrerum på sektorniveau.

Uddannelse til beskæftigelse

Udfordringer

Som det fremgår af kapitel 4, viser beskæftigelsestallene, at færdiguddannede fra hovedparten af de kunstneriske uddannelser har en forholdsvis lav ledighed. Tallene viser dog også, at de færdiguddannede inden for en række primært freelancebaserede kunstneriske arbejdsmarkeder til tider har markante ledighedsudfordringer. Ledigheden for dimittender fra disse uddannelser er på et niveau, der kan give udfordringer i forhold til de politiske krav, der generelt stilles til uddannelsesinstitutioner i relation til beskæftigelse, og som det vil kræve en målrettet indsats at rette op på.⁵¹

⁵¹ Jf. afsnittet "Krav om uddannelse til beskæftigelse" ovenfor.

De indsamlede oplysninger viser, at der er store forskelle på institutionernes fokus på at forberede de studerende til en bæredygtig karriere som kunstnere og kunstprofessionelle. Musikkonservatorierne og Den Danske Scenekunstscole udbyder fx obligatoriske entreprenørskabskurser. Kunstakademiets Billedkunstscoler integrerer entreprenørskabsfagligheden i uddannelsen, og Den Danske Filmscole tilbyder sine studerende et frivilligt udslusningsforløb.

Det vil være en udfordring og kræve en stor indsats i de kommende år at ruste de studerende til at begå sig på det foranderlige arbejdsmarked, alle interessenter peger på vil udvikle sig – også for de uddannelsesområder, som i dag har tilfredsstillende beskæftigelsestal.⁵²

Endvidere er det en udfordring, at uddannelsesinstitutionerne kun i meget begrænset omfang samarbejder om at styrke dimittendernes overgang til arbejdsmarkedet. Uddannelsesinstitutionerne får dermed ikke glæde af hinandens erfaringer og går ikke sammen om udvikling af fælles løsninger inden for fx entreprenørskab eller karriererådgivning. Dette synes ellers at være oplagt, da der i vid udstrækning er tale om domæneafhængige kompetencer.

På det kunstpædagogiske område er der en særlig udfordring. I de senere år er der sket en vækst i kunstpædagogiske tilbud inden for især billedkunst og scenekunst, men også i nogen grad inden for film. Den vigtigste udvikling består i, at stadigt flere kommunale musikskoler ændres til bredere kulturskoler, der tilbyder undervisning inden for andre kunstformer end musik.⁵³ Set i dette lys er det en særskilt udfordring, at der på billedkunst-, scenekunst- og filmuddannelserne ikke uddannes til dette voksende pædagogiske arbejdsmarked. Endvidere rummer folkeskolereformen en gensidig forpligtelse til samarbejde mellem musikskoler og folkeskoler, som både rejser nye krav og giver nye muligheder for konservatoriernes musikpædagogiske uddannelser.

En satsning inden for disse områder vil kunne styrke dimittendernes beskæftigelsesmuligheder på voksende kulturelle arbejdsmarkeder.

Behov for ændringer

Der er behov for, at institutionerne intensiverer samarbejdet om at styrke dimittendernes overgang til arbejdsmarkedet, særligt inden for områder, der uddanner til selvstændig virksomhed. Institutionerne bør gå sammen om at udvikle fælles curri-

⁵² Jf. appendiks 3. Kunst- og kulturforbruget.

⁵³ Omkring halvdelen af de kommunale musikskoler udbyder også undervisning i andre kunstretninger, for eksempel billedkunst eller dans. I de tilfælde bruger man oftest betegnelsen 'kulturscole'. Jf. Danske Musik- og Kulturscoleledere, DMKL, <http://www.dmk1.dk/om-musikskoler-og-kulturskoler.html>

culære elementer, fx inden for entreprenørskab, som kan udbydes på de forskellige uddannelser. For at styrke det tværfaglige netværk kan dette ske på hold bestående af studerende fra forskellige institutioner eller kunstfagligheder. Den potentielle netværksdannelse vil i sig selv styrke de studerendes beskæftigelsesmuligheder. Det bør tillige sikres, at videndelingen på området styrkes mellem institutionerne, så erfaringer og viden, der skabes i en institution, kan komme andre til gavn.

Institutionerne bør også samarbejde tæt om fx udvikling og drift af fælles inkubatorprogrammer, hvor studerende kan få målrettet støtte til at etablere sig på arbejdsmarkedet med konkrete projekter. Erfaringerne fra Center for Anvendt Kunstnerisk Innovation (CAKI) eller lignende tiltag kan anvendes som pejlemærke for udviklingen af fælles modeller. I denne sammenhæng kan området samlet set afsøge mulighederne for at samarbejde med relevante inkubatormiljøer i regi af arkitekt- og designuddannelserne og universiteterne.

Institutionerne bør udbygge dialogen med aftagere og dimittender, så institutionerne på relevant måde kan imødekomme de forskellige arbejdsmarkeders samt kunst- og kulturlivets behov for færdiguddannede med højt specialiserede kompetencer, faglig bredde og fleksibilitet. Den styrkede dialog kan bl.a. bruges som grundlag for udvikling af nye uddannelser og efter- og videreuddannelser til de ændrede behov på arbejdsmarkedet. Det er i denne forbindelse vigtigt, at aftager- og dimittenddialogen har et internationalt element, så uddannelserne får globalt udsyn og forbereder de studerende til at træde ud på et internationalt arbejdsmarked.

Arbejdsmarkedet for kunstnere og kunstprofessionelle er nemlig i de senere år blevet stadig mere internationaliseret. I praksis vil fremtidens færdiguddannede have hele verden som deres arbejdsplads. For at ruste de studerende til at indgå på et komplekst og globaliseret arbejdsmarked er der behov for, at institutionerne gennem konsolidering og videreudvikling af et stærkt internationalt partnerskabssamarbejde med førende uddannelsesinstitutioner, virksomheder og kunstneriske udviklingsmiljøer i udlandet kan tilbyde de studerende et internationalt professionelt studiemiljø og netværk, som vil styrke deres muligheder på et globaliseret arbejdsmarked. Det handler bl.a. om at give de studerende de bedste forudsætninger for at skabe et internationalt professionelt netværk i studietiden, som kan understøtte den studerendes fremtidige karriere.

Endelig er der behov for at udvikle uddannelsestilbud på billedkunst-, scenekunst- og filmuddannelserne, der kan imødekomme det voksende behov for kunstpædagogiske kompetencer inden for disse kunstområder.

Det teknisk-administrative område

Udfordringer

På det teknisk-administrative område er det en udfordring, at de ofte meget små administrationer skal dække en bred vifte af opgaver, som hver især kan kræve omfattende investeringer og højt specialiseret viden. Det er omkostningstungt, og det vil i en tid med faldende bevillinger blive stadigt vanskeligere at opretholde kvaliteten i opgavevaretagelsen uden at skulle tilføre flere midler til det teknisk-administrative område. Oven i dette kommer udfordringerne med at vedligeholde og udvikle medarbejderkompetencerne i en sektor, som består af mange små institutioner, der er spredt over hele landet. Det betyder, at specialviden, der er udviklet et sted, ikke systematisk kommer andre institutioner til gavn.

Endelig består den måske væsentligste udfordring i, at disse mindre og meget små institutioner inden for en stadigt mere begrænset økonomisk ramme og med meget begrænsede økonomiske prioriteringsmuligheder skal finde flere midler til at løse flere nye centralt fastsatte opgaver som fx akkreditering, implementering af fremdriftsreform, fælles optagesystem, studieadministrativt system, statslig sikkerhedsstandard til styring af informationssikkerhed, persondataforordning m.v.

Hvis disse udfordringer ikke imødegås kan det på sigt blive vanskeligt for institutionerne at opretholde en høj kvalitet og omkostningseffektivitet i opgavevaretagelsen uden at skulle flytte ressourcer fra kerneopgaverne til de teknisk-administrative opgaver.

Behov for ændringer

For at imødegå disse udfordringer er der brug for, at institutionerne går sammen om at løse en række teknisk-administrative opgaver. Det kunne fx være inden for budget og regnskab, HR og løn, indkøb og udbud, bygningsdrift og -vedligeholdelse, generel studieadministration, SU, kvalitetssikring, internationalisering m.v. Et tæt samarbejde mellem institutionerne om at løse disse teknisk-administrative opgaver vil styrke kvaliteten i opgavevaretagelsen og give effektiviseringsfordele på sektorniveau, som kan frigøre ressourcer til investeringer og udvikling.

Kulturinstitution

Udfordringer

Der er i dag en politisk forventning til de offentlige kunst- og kulturinstitutioner om både at være eksklusive kunstinstitutioner, der producerer enestående oplevelser, og åbne kulturinstitutioner, der når bredt ud til borgerne og fungerer som bidragsydere til en mere generel udvikling af kulturen og samfundet. Derfor er det en udfordring for Kulturministeriets uddannelsesinstitutioner, at de som kulturinstitutioner næsten udelukkende bidrager med kunst- og kulturproduktion og kunst- og kulturformidling og kun i begrænset omfang gennemfører aktiviteter, der har et bredere for-

mål – fx *outreach*-projekter, hvor kunsten sættes i spil i miljøer, som institutionerne normalt ikke er i kontakt med.

En gennemgang af institutionernes aktiviteter som kulturinstitutioner viser, at langt størstedelen af de mange produktions- og formidlingsaktiviteter på institutionerne henvender sig til et relativt smalt og særligt interesseret publikum.⁵⁴ Det kan blive – og er måske allerede – en udfordring for Kulturministeriets institutioner, hvis uddannelsernes samfundsmæssige legitimitet af den brede offentlighed opleves at hvile på et forholdsvist smalt fundament, som er forbeholdt særligt indviede.

Det kan desuden blive en udfordring i forhold til rekrutteringsgrundlaget og institutionernes adgang til kunstnerisk talent, hvis institutionerne ikke i tilstrækkelig grad formår at åbne sig op for nye dele af omverdenen, som ikke normalt bliver bragt i berøring med institutionernes aktiviteter. Endelig kan det være en barriere for institutionernes evne til at være kunstneriske udviklingsmotorer, hvis ikke de afspejler kompleksiteten i og sammensætningen af det samfund, der omgiver dem.

I denne sammenhæng kan de danske institutioner lære meget af udlandet. *Guildhall School of Music & Drama* i London arbejder fx meget strategisk med *community outreach* for at kunne følge med udviklingen i samfundet og for at sikre et mangfoldigt ansøgerfelt til de kunstneriske fag. Dette sker bl.a. gennem et aktivt samarbejde med lokale musikskoler for unge under 18 år og lokale samarbejdsprojekter om at bygge adgangsveje for flere dramastuderende med en ikke-privilegeret baggrund.⁵⁵

Behov for ændringer

I forhold til at løfte kulturinstitutionsopgaven står de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet meget solidt og stærkt, for så vidt angår den produktions- og formidlingsmæssige del. Flere af institutionerne er markante aktører lokalt, regionalt og endog nationalt.

Der er dog behov for at supplere kunst- og kulturproduktionen og -formidlingen med et skærpet fokus på en mere generel udvikling af mennesker og samfund gennem kunst- og kultur, fx i form af *outreach*-initiativer. Her kan en øget satsning på kunstpædagogikken også spille en afgørende rolle. Der ligger store potentialer i at

⁵⁴ Se fx følgende links:

1. Kunsthøjskolen Charlottenborg (Det Kgl. Danske Kunstakademis Billedkunstskolers udstillingssted) – forårs- og sommerprogram 2017: <https://kunsthajcharlottenborg.dk/da/aktuelt/2017/02/01/udstillingsprogram-for-foaraarsommer-2017/>
2. Den Danske Scenekunstskoles aktivitetskalender: <https://ddsks.dk/da/aktuelle-arrangementer>
3. Det Kongelige Danske Musikkonservatoriums aktivitetskalender: <https://www.dkdm.dk/Det-sker/Kalender>
4. Det Jyske Musikkonservatoriums aktivitetskalender: <https://www.musikkons.dk/index.php?id=256>

⁵⁵Jf.

https://www.gsmd.ac.uk/about_the_school/shared_left_nav/fees_and_funding/widening_participation/

bringe kunstnere med kunstpædagogisk uddannelse i spil i en bredere samfundsmæssig sammenhæng, hvor de kan formidle kunsten og ikke mindst skabe rammer for, at borgerne selv udtrykker sig i kunstens sprog.

Kunstens og kulturens indlysende betydning og potentiale som socialt engagerende drivkraft for udvikling af mennesker og samfund kan således med fordel udnyttes langt bedre på de kunstneriske uddannelsesinstitutioner i forbindelse med deres indsats som kulturinstitutioner. Institutionerne bør i højere grad bidrage til samfundsudviklingen ved at engagere mennesker i kunstskeelse, -udøvelse og -oplevelse og hermed styrke kunstens – og uddannelsernes – placering og legitimitet i samfundet.

Det handler om at skabe et bredere fundament for institutionernes virksomhed, som både omfatter traditionel kunst- og kulturproduktion og bredt inkluderende kulturarbejde, der inviterer det brede samfund indenfor. Det vil være oplagt for institutionerne at arbejde tæt sammen om at udvikle dette vigtige område for at skabe fokus, tyngde og synlighed om indsatsen.

6.

KRITERIER FOR EN FREMTIDIG ORGANISERING

6.1. Otte kriterier

Med afsæt i mine observationer og konklusioner i det foregående kapitel har jeg formuleret i alt otte kriterier, som jeg mener, at en fremtidig organisering af Kulturministeriets uddannelsesområde bør leve op til, hvis vi i Danmark fortsat skal have omverdensvendte uddannelses-, videns- og kulturinstitutioner med tidssvarende og samfundsrelevante uddannelser, som kan måle sig med de bedste i verden. Kriterierne vil blive anvendt som udgangspunkt og målestok, når to scenarier for en fremtidig organisering af området bliver præsenteret og diskuteret i kapitel 7.

De otte kriterier er:

1. *Plads til og understøttelse af kunstformernes kernefaglighed*

Det specifikke sæt af kunstneriske, faglige og pædagogiske værdier og metoder, som knytter sig til hver enkelt kunstform, skal have plads til at udfolde og udvikle sig på egne præmisser og skal understøttes af nærhed i ledelse og faglig administration. En fremtidig organisering af området skal derfor være præget af en høj grad af fagligt selvstyre og lokal administrativ understøttelse af kunstformernes kernefaglighed. Endvidere skal de enkelte kunstområders uddannelser kunne videreudvikle samarbejdet med de brancher, de uddanner til, for at kunne levere uddannelser af højeste kvalitet og relevans.

2. *Kritisk masse og gennemslagskraft*

Institutionernes bestræbelse på at udvikle kvaliteten af deres faglige kerneaktiviteter til et højt internationalt niveau skal yderligere understøttes i en fremtidig organisering af området. Dette kan ske ved at organisere kerneaktiviteterne på en måde, der sikrer tilstrækkelig kritisk masse inden for de enkelte fagområder og på tværs af fagområder. Endvidere skal området samlet set have en størrelse og være organiseret på en måde, så det har en gennemslagskraft og profil, der sætter det i stand til at indgå i forpligtende og udviklende samarbejde med højt estimerede uddannelsesinstitutioner i udlandet og giver det tyngde til at give området en stærk stemme i en national politisk sammenhæng.

3. *Satsning på videnproduktion og -basering*

En fremtidig organisering skal give det samlede uddannelsesområde mulighed for at foretage en markant satsning på videnproduktion, der tager udgangspunkt i kunstnerisk praksis, kunstnerisk og pædagogisk udviklingsvirksomhed og forskning. Dette skal ske for at styrke uddannelsernes videngrundlag og institutionernes videnbidrag til fagfelterne og samfundet og dermed øge kvaliteten af institutionernes virksomhed. Satsningen skal endvidere give sektoren en stærk udviklingskapacitet, der sætter den i stand til løbende at være på forkant med omverdenens krav og behov.

4. *Plads til og understøttelse af kunstens ekspansive natur*

Fremtidens kunstneriske udtryk vil i stigende omfang blive skabt i samarbejder mellem eller ved siden af de traditionelle kunstfaglige domæner. En fremtidig organisering af området skal kunne imødekomme kunstens og kunstnerens iboende behov for at kunne bevæge sig – også ud af egne og ind i andre kunstneriske domæner. De mange muligheder for indsigt og oplevelser, der ligger i det tværkunstneriske felt, skal understøttes i en fremtidig organisering af det kunstneriske uddannelsesområde.

5. *Fælles løsninger*

En lang række opgaver, der omkranser og understøtter institutionernes kerneopgaver, skal kunne løses i fællesskab i sektoren i en fremtidig organisering af området. Det drejer sig fx om opgaver i relation til udvikling af nye fælles undervisnings- og uddannelses tilbud, internationalisering, kvalitetssikring, videnproduktion, beskæftigelse, fundraising, kulturinstitutionsopgaven samt en lang række teknisk-administrative opgaver. Det skal endvidere sikres, at højt specialiserede teknisk-administrative kompetencer inden for fx IT eller HR ikke kun kommer den enkelte institution til gavn, men udnyttes på tværs af hele området. Et tæt samarbejde mellem institutionerne om at løse disse tværgående opgaver vil ikke kun styrke kvaliteten i opgavevaretagelsen, men vil også kunne give effektiviseringsfordele på sektorniveau, som kan frigøre ressourcer til investeringer og udvikling.

6. *Lokal og regional forankring*

Institutionerne skal i samarbejde med andre lokale og regionale kunst- og kulturinstitutioner fortsat spille en bredspektret og betydningsfuld rolle og have positiv indflydelse på det lokale og regionale kunst- og kulturliv. Denne rolle skal udvikles yderligere inden for rammerne af en fremtidig organisering af området.

7. *Brede kulturinstitutioner*

Det kunstneriske uddannelsesområde skal i en fremtidig organisering arbejde med et bredere og mere inkluderende kulturinstitutionsbegreb, der i højere grad udnytter kunstens og kulturens potentiale som social og kunstnerisk engagerende drivkraft. Dette skal fx ske gennem kunstpædagogiske projekter og *outreach*-aktiviteter m.v. De kunstneriske uddannelsesinstitutioner skal udvikle sig til både at være eksklusive kunstinstitutioner, der producerer enestående oplevelser, og åbne kulturinstitutioner,

der lokalt, regionalt og nationalt når bredt ud til borgerne og fungerer som bidragydere til en mere generel udvikling af mennesker, kulturen og samfundet.

8. *Strategisk retning og økonomisk handlerum på sektorniveau*

I forbindelse med en fremtidig organisering af det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet bør der etableres et strategisk helhedssyn og et økonomisk handlerum på sektorniveau. Dette skal gøre det muligt at fokusere indsatsen og prioritere ressourcerne derhen, hvor den højeste kvalitet skabes, og hvor området samlet set kan komme med et unikt bidrag til kunst, kultur og samfund. En mere fokuseret prioritering af opgaver og ressourcer vil endvidere styrke kvaliteten i uddannelser og videnproduktion og give en mere effektiv anvendelse af de midler, der er til rådighed.

7.

TO SCENARIER FOR EN FREMTIDIG ORGANISERING

Den væsentligste – og vanskeligste – del af arbejdet har været at vurdere, om analysen af det kunstneriske uddannelsesområde skulle have konsekvenser for områdets nuværende organisering – og i så fald hvilke.

Som det tidligere er beskrevet, har vi at gøre med et uddannelsesområde, der gennem de seneste 10-15 år har været gennem mange store forandringsprocesser (indførelse af bachelor- og kandidatstruktur, akkreditering, fusionsprocesser m.v.). Og hvor dele af området aktuelt er midt i tilsvarende processer (fx er scenekunstudannelserne ved at blive omlagt til bachelor- og kandidatuddannelser, og Den Danske Filmskole er i en proces, hvor de skal tage stilling til, om de vil omfattes af den danske kvalifikationsramme). Der er med andre ord ikke tale om et område, der er stivnet i forældede strukturer og ikke forstår at omstille sig til nye krav og vilkår.

Til trods for dette indgår det ikke som et af nedenstående scenarier for en fremtidig organisering af området, at den nuværende organisering bevares. Det er min vurdering, at styrkerne ved den nuværende organisering ikke i tilstrækkelig grad vil formå at løfte de udfordringer, som er beskrevet i kapitel 5.4.

Organiseringen med ti små selvstændige, monofaglige institutioner, der kun i meget begrænset omfang samarbejder indbyrdes, er ikke bæredygtig. I en tid, hvor bevilingerne til uddannelsesområdet falder, og hvor de eksterne krav og forventninger til institutionerne stiger, skal man blot fremskrive processen nogle få år for at se, hvordan kerneopgaverne (uddannelse, viden og kulturinstitution) gradvist vil blive udsultet.

Uddannelsesområdet står altså samlet set i en uholdbar situation, hvor institutionerne inden for en stadigt mere begrænset økonomisk ramme og med meget begrænsede strategiske og økonomiske handlemuligheder skal finde stadigt flere midler til at indfri øgede eksterne krav og forventninger. Dette vil alvorligt udfordre institutionernes evne både til at indfri deres egne faglige ambitioner og til at leve op til det centralt fastsatte krav om at uddanne og producere viden på højt internationalt niveau.

Det er selvfølgelig indgået i overvejelserne, om det ville være muligt med udgangspunkt i den nuværende organisering af området at gennemføre de ændringer, der er behov for (se kapitel 5.4). Det nuværende styringskoncept rummer imidlertid ikke en formel samarbejdsplatform, der forpligter institutionerne til at udvikle en fælles retning og til at finde fælles løsninger på fælles udfordringer. Dermed er Kulturministeriets uddannelsesområde i sin nuværende organisering som sektor låst fast og har kun begrænsede muligheder for at finde fælles løsninger på de mange ændringer, som sektoren bør gennemføre.

Dette kapitel indeholder derfor to scenarier for en fremtidig organisering af det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet, som begge indebærer sammenlægning af institutioner.

Scenarierne rummer de styrker ved den nuværende organisering, som efter min opfattelse bør fastholdes, og adresserer de krav, udfordringer og behov for ændringer, der er analyseret frem i kapitel 5. De otte kriterier, som blev fremlagt i kapitel 6, vil blive anvendt som udgangspunkt og målestok, når fordele og ulemper ved de to scenarier bliver diskuteret senere i dette kapitel.

7.1. Introduktion til de to scenarier

De to scenarier er:

1. To flerfaglige institutioner – lokal og regional forankring
2. En national institution – fælles løsninger på fælles udfordringer

Begge scenarier er efter min vurdering realistiske at gennemføre og udgør to forskellige mulighedsrum for den fremtidige udvikling af sektoren. De lever på forskellig vis og i varierende grad op til de kriterier for en fremtidig organisering af området, som er fremlagt i kapitel 6. De kan dermed begge danne ramme om indfrielsen af de krav, der stilles til området, og de behov for ændringer, som følger af disse (se kapitel 5).

Scenarierne tager udgangspunkt i de nuværende institutioners og uddannelsessteders geografiske placering. Det skyldes, at en vurdering af eventuel flytning eller samlokalisering af institutioner og uddannelsessteder forudsætter en detaljeret viden om fx de enkelte fagmiljøers behov for lokaler og faciliteter m.v., som det ikke har været muligt at fremskaffe inden for rammerne af kommissoriet. Det ligger derfor uden for rammerne af scenarierne at overveje, hvilke eventuelle muligheder for faglige kvalitetsforbedringer og effektiviseringsfordele der måtte ligge i at se på in-

stitutionernes og uddannelsesstedernes lokalisering i forbindelse med en fremtidig organisering af området.⁵⁶

Scenarierne tager endvidere udgangspunkt i det nuværende antal studerende på de enkelte institutioner. Det vil være op til den fremtidige institution eller de fremtidige institutioner løbende at tage stilling til, hvordan uddannelser og uddannelsessteder eventuelt skal dimensioneres for at skabe den højeste kvalitet i opgavevaretagelsen og imødekomme kunst- og kulturlivets behov.

For så vidt angår de selvejende uddannelsesinstitutioner, indgår Det Fynske Kunstakademi, Det Jyske Kunstakademi og Forfatterskolen i de to scenarier. Det er oplagt at lægge disse institutioner ind i en større organisatorisk sammenhæng. Det vil ikke blot aflaste dem på en række teknisk-administrative områder, men også give dem adgang til at indgå i et styrket samarbejde med de øvrige kunstområder i forhold til uddannelse, videnopbygning og som kulturinstitutioner. Samtidig vil studerende fra disse uddannelser kunne opnå samme anerkendelse, fordele og muligheder, som dimittender med en bachelor- eller kandidatgrad fra de statslige uddannelsesinstitutioner har, herunder større fleksibilitet i uddannelsesvej og videreuddannelsesmuligheder gennem den formelle anerkendelse af uddannelseskvalifikationer.

Begge scenarier indebærer nye udgifter, set i forhold til den nuværende organisering, herunder til overordnet ledelse, til etablering af tværgående centre og til sammenlægningen af de nuværende tre selvejende uddannelsesinstitutioner med de statslige uddannelsesinstitutioner. Midlerne til disse nye udgifter forventes delvist at kunne findes gennem bedre udnyttelse af faglige og teknisk-administrative ressourcer på tværs af organisationen, men vil også skulle findes gennem prioriteringer inden for den samlede ramme for området.⁵⁷

7.2. Scenarie 1. To flerfaglige institutioner – lokal og regional forankring

Det første scenarie for den mest hensigtsmæssige og fremtidssikrede organisering af det kunstneriske uddannelsesområde har fokus på lokal og regional forankring. Scenariet indebærer, at der etableres to flerfaglige videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner i hhv. Hovedstaden/Sjælland og Syddanmark/Midt- og Nordjylland. De to institutioner samler de nuværende uddannelsesinstitutioner i hver deres landsdele. Scenariet forudsætter, at Den Danske Scenekunstscoles afdelinger, som i dag dækker hele landet, fordeles mellem de to nye institutioner med udgangspunkt i

⁵⁶ Det er formuleret som en eksplicit forudsætning i kommissoriet, at der fortsat skal udbydes kunstneriske uddannelser i hele landet. Jf. bilag 1. Kommissorium for analyse af det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet.

⁵⁷ Det er formuleret som en eksplicit forudsætning i kommissoriet, at forslag til en ny struktur for uddannelsesområdet skal holdes inden for den eksisterende økonomiske ramme. Jf. bilag 1. Kommissorium for analyse af det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet.

deres nuværende geografiske placering, samt at Det Jyske Kunstakademi og Det Fynske Kunstakademi lægges sammen til en afdeling for billedkunst under institutionen i Syddanmark/Midt- og Nordjylland. Dette skal sikre, at billedkunstuddannelsen vest for Storebælt har tilstrækkelig kritisk masse.

De to institutioner er:

1) Kunstske X – Hovedstaden/Sjælland (ca. 940 studerende)⁵⁸

- Afdeling for billedkunst: Det Kgl. Danske Kunstakademis Billedkunstskoler, København (ca. 170 studerende)
- Afdeling for scenekunst: Scenekunstskolen Øst, København, Odsherred (ca. 125 studerende),
- Afdeling for film: Den Danske Filmskole, København (ca. 95 studerende)
- Afdeling for litteratur: Forfatterskolen, København (ca. 15 studerende)
- Afdeling for klassisk musik: Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, Frederiksberg (ca. 340 studerende)
- Afdeling for rytmisk samtidsmusik: Rytmisk Musikkonservatorium, København (ca. 195 studerende)

2) Kunstske Y – Syddanmark/Midt- og Nordjylland (ca. 835 studerende)

- Afdeling for musik: Det Jyske Musikkonservatorium, Aarhus, Aalborg (ca. 400 studerende)
- Afdeling for musik: Syddansk Musikkonservatorium, Odense, Esbjerg (ca. 260 studerende)
- Afdeling for scenekunst: Scenekunstskolen Vest, Odense, Fredericia, Aarhus (ca. 100 studerende)
- Afdeling for billedkunst: Det Jyske Kunstakademi, Det Fynske Kunstakademi, Odense, Aarhus (ca. 75 studerende)

Tværinstitutionelt center

- Videntcenter for skabende og udøvende kunst

Hver institution ledes af en rektor. Institutionsledelsen består af rektor, uddannelseschef (vicerektor) og administrationschef. Ledelsen har ansvar for institutionens overordnede strategi, resultater, drift og økonomi i dialog med afdelingsledelserne.

Hver afdeling har udstrakt fagligt selvstyre og ledes af en overordnet ansvarlig, der har ansvar for afdelingens strategi, resultater, drift og økonomi inden for institutio-

⁵⁸ Størrelsen af de afdelinger og skoler, der indgår i scenarierne, opgøres i anslået antal studerende. Der tages udgangspunkt i de nuværende institutioners antal finansårsstuderende, jf. kapitel 4.2. De kunstneriske uddannelsers økonomi.

nens overordnede strategiske og økonomiske rammer. Hvor institutionens størrelse taler for det, bistås den overordnet ansvarlige af en administrativt ansvarlig.

En række teknisk-administrative opgaver som fx budget og regnskab, HR og løn, indkøb og udbud, bygningsdrift og -vedligeholdelse, generel studieadministration, SU, kvalitetssikring, internationalisering m.v. vil blive løst på centralt niveau i hver af de to institutioner. Visse opgaver, der knytter sig tæt til kerneopgaverne og forudsætter fysisk tilstedeværelse, vil blive løst lokalt i afdelingerne.

Der etableres endvidere et tværinstitutionelt videncenter for skabende og udøvende kunst. Centret, som ledes af en forsknings- og udviklingschef, har til formål at opbygge en systematisk infrastruktur for videnudveksling og -opbygning samt at koordinere og styrke sektorens videnproduktion inden for kunstnerisk udviklingsvirksomhed, pædagogisk udviklingsvirksomhed og forskning. En central opgave for centret bliver at opbygge grundlaget for en *third cycle*-uddannelse baseret på kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Centret bør etableres i samarbejde og samfinansiering med de kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Den foreslåede organiseringsmodel er velkendt fra en række udenlandske flerfaglige, kunstnerisk baserede uddannelsesinstitutioner med afgrænset geografisk placering. Som eksempel kan nævnes *Kunsthøgskolen i Oslo*, der dog ikke – som i dette scenarie – er geografisk spredt på flere lokale uddannelsessteder, men er geografisk samlet på ét uddannelsessted.⁵⁹

7.2.1. Vurdering af scenariet

Med dette scenarie vil der blive skabt den nødvendige plads til og understøttelse af kunstnarternes kernefaglighed. Scenariet indebærer nemlig, at de kunstneriske udtryksformer inden for den institutionelle ramme organiseres i selvstændige afdelinger med udstrakt faglig frihed, og at de nære teknisk-administrative opgaver, der understøtter kernefagligheden, forankres i disse afdelinger. Dette vil sikre de enkelte kunstformers kernefagligheder den nødvendige ledelsesmæssige og teknisk-administrative understøttelse.

For så vidt angår kritisk masse, er billedet sammensat. Inden for *filmområdet* og *litteraturområdet* indebærer scenariet ikke nogen ændringer i forhold til det faglige miljø nuværende størrelse. Forfatterskolens faglige miljø er dog med sine ca. 15 studerende meget udsat, og det vil være afgørende for at kunne opretholde og videreudvikle kvaliteten af uddannelsen, at samarbejdet med andre uddannelser, herunder fx manuskriptuddannelserne inden for film og scenekunst og litteraturuddannel-

⁵⁹ Jf. <http://www.khio.no/>

serne ved universiteterne, prioriteres yderligere for at styrke den kritiske masse på litteraturområdet.

På *billedkunstområdet* vil sammenlægningen af de to selvejende kunstakademier i Odense og Aarhus til en fælles afdeling under institutionen i Syddanmark/Midt- og Nordjylland åbne nye muligheder for at etablere stærkere faglige miljøer. Det samlede faglige miljø vil dog være markant mindre end på Billedkunstskolerne i institutionen i Hovedstaden/Sjælland, som vil fortsætte i sin nuværende form.

På *musikområdet* vil etableringen af en fælles institution i Syddanmark/Midt- og Nordjylland åbne for udviklingen af større fagmiljøer på tværs af de nuværende musikkonservatorier i Odense/Esbjerg og Aarhus/Aalborg. En fælles institution i Hovedstaden/Sjælland vil umiddelbart ikke medføre større fagmiljøer, da der bliver tale om to musikafdelinger med fokus på hhv. klassisk musik og rytmisk samtidsmusik. Dog bør samarbejdet mellem de to institutioner udbygges for yderligere at udnytte den faglige synergi mellem områderne. Det indgår ikke i scenariet at sammenlægge musikkonservatorierne i en fælles afdeling i hver af de to institutioner. Det skyldes, at ingen af musikkonservatorierne har en størrelse, der giver dem udfordringer i forhold til kritisk masse. En sammenlægning ville i øvrigt give de to institutioner en meget stor intern skæv balance mellem afdelingernes størrelse med en meget stor afdeling for musik og markant mindre afdelinger for de øvrige kunstarter. I forhold til den interne organisationsdynamik i en sådan institution ville det ikke være hensigtsmæssigt.

På *scenekunstområdet* vil de faglige miljøer blive mindre, end de er i dag. Det betyder, at der vil være en række meget små fagmiljøer i afdelingerne, især på Syddanmark/Midt- og Nordjylland. Dette kan inden for områder med få studerende og få undervisningskræfter være en barriere for at udvikle uddannelse til et højt internationalt niveau. Etableringen af et nationalt videncenter for skabende og udøvende kunst vil sikre, at der på videnområdet skabes kritisk masse til at udvikle og kvalitetssikre videnproduktionen og styrke videnbaseringen af uddannelserne.

Samlet set vil implementeringen af en dobbeltinstitutionsmodel øge den kritiske masse og styrke kernefaglighederne på musik- og billedkunstområderne samt på videnområdet. Endvidere vil begge institutioner få en størrelse og gennemslagskraft, som stiller dem bedre end institutionerne i dag i relation til internationalt samarbejde og national interessevaretagelse. Imidlertid er det en fundamental svaghed ved scenariet, at scenekunstområdet på ny vil blive delt og dermed blive svækket.⁶⁰

⁶⁰ De videregående scenekunstudannelser i Danmark blev samlet i 2015 på baggrund af anbefalinger, som et udvalg af fagpersoner fremsatte i 2012-i rapporten: "De videregående uddannelser på scenekunstområdet" (<https://kum.dk/publikationer/2013/udredning-om-de-videregaaende-uddannelser-paa-scenekunstromraadet/>).

Endvidere vil etableringen af et tværinstitutionelt videncenter for skabende og udøvende kunst, eventuelt i samarbejde med arkitekt- og designuddannelserne, både skærpe institutionernes mulighed for at opbygge videnproduktion og styrke sektorens analyse- og udviklingskapacitet. Det forudsætter imidlertid, at institutionerne får større frihed til at prioritere inden for deres økonomiske ramme og allokere øgede ressourcer til formålet.

Etableringen af to flerfaglige institutioner vil desuden give bedre muligheder for at udvikle fleksible uddannelsesstrukturer og et styrket tværgående fagligt samarbejde mellem kunstområderne. Det er dog alene institutionen i Hovedstaden/Sjælland, der dækker alle kunstarterne og dermed kan give sine studerende adgang til alle de kunstneriske udtryksformer.

Etableringen af dobbeltinstitutionsmodellen indebærer også, at en række tværgående teknisk-administrative opgaver, der omkranser og understøtter de faglige kerneopgaver, kan blive løst centralt på institutionsniveau. Modellen kan således bidrage til en teknisk-administrativ lettelse af byrder på tværs af området med mulighed for kvalitetsforbedringer og effektiviseringsfordele. Indsatsen skal sikre, at specialiserede kompetencer udnyttes fuldt ud, og at så mange ressourcer som muligt anvendes på kerneopgaverne. Scenariet vil dog ikke sikre den maksimale kvalitets- og effektiviseringseffekt, der ville ligge i et nationalt samarbejde i hele sektoren.

Scenariet åbner desuden for et tættere samarbejde lokalt mellem uddannelsessteder, der er placeret i samme område. Etableringen af to større institutioner giver endvidere nye muligheder i forhold til det eksterne samarbejde, fx i form af en mere samlet strategisk indsats på området, som kan styrke institutionernes lokale og regionale betydning. Institutionerne kan dermed i dette scenarie ikke blot fastholde deres rolle i det lokale og regionale kunst- og kulturliv, men også udvikle deres bidrag til det lokale og regionale kunst- og kulturliv.

Med etableringen af to markant større institutioner åbnes endvidere mulighed for at formulere en bredere tilgang til opgaven som kulturinstitution, fx med inddragelse af *outreach*-projekter og en styrkelse af kunstpædagogikken. De to institutioner vil kunne pulje flere ressourcer i udvikling af indhold og aktiviteter og i forhold til kommunikationen om indsatsen. Institutionerne i dette scenarie vil således kunne udvikle sig til at blive endnu stærkere kulturinstitutioner – lokalt, regionalt og nationalt – der både bidrager med kunstoplevelser på højeste niveau og med kunst som et aktiv for udvikling af mennesker og samfund.

Endelig kan der med implementeringen af en dobbeltinstitutionsmodel etableres en stærkere strategisk retning på sektorniveau for Kulturministeriets videregående uddannelsesområde. Dette vil kunne give en mere fokuseret og prioriteret udvikling i sektoren, øge kvaliteten i dele af opgavevaretagelsen og give de to institutioner

bedre muligheder for at synliggøre sig i international sammenhæng. Med to selvstændige institutioner er der dog ikke tale om et strategisk helhedssyn på sektorniveau. Det betyder, at der i dette scenarie ikke vil være mulighed for på institutionsniveau at foretage prioriteringer på tværs af hele sektoren.

7.2.2. Opsamling

Det er min samlede vurdering, at scenariet i høj grad lever op til de otte kriterier i kapitel 6. Scenariet lever dog ikke fuldt ud op til kriteriet om, at der skal etableres et strategisk helhedssyn på sektorniveau, da der etableres to institutioner. Scenariet lever heller ikke fuldt ud op til kriteriet om, at der skal opnås tilstrækkelig kritisk masse inden for de forskellige kunstområder til at kunne udvikle kvaliteten til et højt internationalt niveau. Dette skyldes primært opsplitningen af Den Danske Scenekunstscole. Endelig lever scenariet kun delvist op til kriteriet om, at opgaveløsningen på det teknisk-administrative område skal foregå på sektorniveau for at opnå de største kvalitetsforbedringer og effektiviseringsfordele.

Scenariets største styrke består i dets klare fokus på lokal og regional forankring, der giver mulighed for at etablere en tydeligere institutionsprofil og skabe bedre resultater i samarbejdet mellem uddannelser i samme område og det lokale og regionale kunst- og kulturliv. Det er også en styrke ved modellen, at de lokale fagmiljøer gives udstrakte frihedsgrader og kan understøttes lokalt af ledelse og relevant administration, samt at de mange tværgående teknisk-administrative opgaver løses centralt på institutionsniveau.

Den største ulempe ved det foreslåede scenarie er opløsningen af de nyligt fusionerede scenekunstuddannelser i to relativt små afdelinger med mange små fagmiljøer, der for visses vedkommende sandsynligvis ikke har tilstrækkelig kritisk masse til at kunne udvikle uddannelser på højt internationalt niveau, hvilket også i nogen grad kan siges om billedkunstuddannelsen i Syddanmark/Midt- og Nordjylland, der i sammenligning med andre billedkunstuddannelser i international sammenhæng vil være relativt lille.

Det er også en væsentlig ulempe, at institutionen i Syddanmark/Midt- og Nordjylland har en skæv intern balance mellem fagområderne (musik: 660 studerende; billedkunst: 75 studerende; scenekunst: 100 studerende), hvilket bl.a. kan give udfordringer med at skabe institutionel og faglig sammenhængskraft.

7.3. Scenarie 2. En national institution - fælles løsninger på fælles udfordringer

Det andet scenarie for den mest hensigtsmæssige og fremtidssikrede organisering af det kunstneriske uddannelsesområde har fokus på fælles løsninger på fælles udfordringer. Scenariet indebærer, at der etableres en national institution bestående af de syv nuværende statslige kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturmini-

steriet samt Forfatterskolen, Det Jyske Kunstakademi og Det Fynske Kunstakademi. Alle skoler beholder i udgangspunktet deres nuværende navn og profil. Dog lægges billedkunstudannelserne i København, Odense og Aarhus sammen i én skole, fordelt på de tre geografiske lokaliteter. Sammenlægningerne er begrundet i behovet for at sikre rimelige økonomiske, faglige og teknisk-administrative og faglige rammevilkår samt tilstrækkelig kritisk masse på hele billedkunstområdet.

Institutionen har ca. 1775 studerende⁶¹ og består af følgende *otte skoler* samt *tre tværgående centre*:

Skoler:

- Den Danske Scenekunstscole, København, Aarhus, Odense, Fredericia, Odsherred (ca. 225 studerende)
- Det Kgl. Danske Kunstakademis Billedkunstscoler, København, Aarhus, Odense (ca. 245 studerende)
- Forfatterskolen, København (ca. 15 studerende)
- Den Danske Filmscole, København (ca. 95 studerende)
- Det Kgl. Danske Musikkonservatorium, Frederiksberg (ca. 340 studerende)
- Det Jyske Musikkonservatorium, Aarhus, Aalborg (ca. 400 studerende)
- Syddansk Musikkonservatorium, Odense, Esbjerg (ca. 260 studerende)
- Rytmisk Musikkonservatorium, København (ca. 195 studerende)

Tværgående centre:

- Institutionsledelsessekretariat
- Servicecenter
- Videntcenter for skabende og udøvende kunst

Den samlede institution ledes af en rektor. Institutionsledelsen udgøres af rektor, en uddannelseschef (vicerektor), en forsknings- og udviklingschef og en teknisk-administrativ chef. Ledelsen har ansvaret for institutionens overordnede strategi, resultater, drift og økonomi i dialog med de enkelte skolers lokale ledelser. Institutionsledelsen er samlet i et institutionsledelsessekretariat.

Hver skole har udstrakt fagligt selvstyre og ledes af en overordnet ansvarlig, der har ansvar for skolens strategi, resultater, drift og økonomi inden for den samlede institutions overordnede strategiske og økonomiske rammer. Hvor institutionens størrelse taler for det, bistår den overordnet ansvarlige af en administrativt ansvarlig.

⁶¹ Størrelsen af de afdelinger og skoler, der indgår i scenarierne, opgøres i anslået antal studerende. Der tages udgangspunkt i de nuværende institutioners antal finansårsstuderende, jf. kapitel 4.2. De kunstneriske uddannelsers økonomi.

Der etableres et tværgående servicecenter, som har overordnet ansvar for en række teknisk-administrative opgaver som fx budget og regnskab, HR og løn, indkøb og udbud, bygningsdrift og -vedligeholdelse, generel studieadministration, SU, kvalitetssikring, internationalisering m.v. Servicecentret ledes af en teknisk-administrativ chef. Visse opgaver, der knytter sig tæt til kerneopgaverne og forudsætter fysisk tilstedeværelse, vil blive løst lokalt på skolerne.

Der etableres endvidere et tværgående videncenter for skabende og udøvende kunst. Centret, som ledes af en forsknings- og udviklingschef, har til formål at opbygge en systematisk infrastruktur for videnudveksling og -opbygning samt at koordinere og styrke sektorens videnproduktion inden for kunstnerisk udviklingsvirksomhed, pædagogisk udviklingsvirksomhed og forskning. En central opgave for centret bliver at opbygge grundlaget for en *third cycle*-uddannelse baseret på kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Centret bør etableres i samarbejde og samfinansiering med de kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Uddannelses- og Forskningsministeriet.

Organisationsmodellen er inspireret af *Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten*.⁶² Her udgør institutionsledelsen en organisatorisk paraply, som tager sig af en lang række tværgående understøttende opgaver, og som har ansvar for den overordnede strategi i tæt dialog med de enkelte skoler, der indgår i institutionen. Denne model sikrer en meget høj grad af faglig autonomi og uddelegering af kompetencer, og hver enkelt skole har en meget tydelig selvstændig profil indadtil og udadtil. Dette understreges også konkret ved, at skolerne – både i *Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten* og i dette scenarie – som udgangspunkt har beholdt deres navne.

7.3.1. Vurdering af scenariet

Scenariet giver de enkelte skoler en udpræget grad af fagligt selvstyre. Den enkelte skole formulerer selv sine faglige målsætninger inden for institutionens overordnede strategi og kan på den måde skabe tæt sammenhæng mellem den lokale faglighedsrationaler og metoder og den samlede institutions overordnede mål. Det strategiske råderum understøttes af et økonomisk råderum, der giver skolerne mulighed for at prioritere og fokusere deres indsats inden for institutionens overordnede rammer. Scenariet sikrer dermed plads til og understøttelse af kunstarternes kernefaglighed.

I forhold til kritisk masse er billedet varieret. For så vidt angår skolerne for scene-kunst, film og litteratur, indebærer scenariet ingen ændringer i forhold til de faglige miljøers størrelse. De tre institutioner, som samler al videregående uddannelse i landet inden for hvert deres fagfelt, fortsætter som selvstændige skoler i en national institution. Forfatterskolens faglige miljø er dog med sine ca. 15 studerende meget udsat, og det vil være afgørende for at kunne opretholde og videreudvikle kvaliteten af uddannelsen, at samarbejdet med andre kunstneriske uddannelser, herunder fx

⁶² Jf. <http://www.ahk.nl/en/amsterdam-university-of-the-arts/>

manuskriptuddannelserne inden for film og scenekunst, prioriteres yderligere for at styrke den kritiske masse på litteraturområdet. En samlet billedkunstudannelse og en samling af musikkonservatorierne under samme nationale institution vil åbne for større og stærkere fagmiljøer og dermed større kritisk masse på udvalgte områder. Det indgår ikke i scenariet at sammenlægge musikkonservatorierne til en fælles skole. Det skyldes, at ingen af musikkonservatorierne har en størrelse, der giver dem udfordringer i forhold til kritisk masse. En sammenlægning ville i øvrigt give institutionen en meget stor intern skæv balance mellem skolernes størrelse med en meget stor skole for musik (1.195) og markant mindre skoler for de øvrige kunstarter. I forhold til den interne organisationsdynamik i en sådan institution ville det ikke være hensigtsmæssigt.

Etableringen af et nationalt videncenter for skabende og udøvende kunst, eventuelt i samarbejde med arkitekt- og designuddannelserne, vil endvidere sikre, at der på vidensområdet skabes kritisk masse til at udvikle og kvalitetssikre videnproduktionen og styrke videnbaseringen af uddannelserne. Etableringen af en national institution vil også give mulighed for at opsøge og indgå i internationalt samarbejde med en langt større gennemslagskraft, end området kan i dag, ligesom en national institution vil kunne stå stærkt som interessevaretager for kunstudannelse i Danmark. Samlet set vil dette scenarie altså stille sektoren stærkt i relation til kritisk masse og international gennemslagskraft.

Scenariet indebærer desuden, at der etableres et fælles videncenter for skabende og udøvende kunst. Scenariet sikrer dermed, at der kan satses markant på at opbygge videnproduktion, bl.a. med henblik på at skabe et stærkere videngrundlag for uddannelserne. Satsningen forudsætter, at institutionen får mulighed for at foretage de nødvendige investeringer i indsatsen ved at prioritere inden for deres økonomiske ramme.

Etableringen af en national uddannelsesinstitution, hvor alle kunstformerne eksisterer "under samme tag", åbner tillige nye muligheder for at udvikle fleksible uddannelsesstrukturer på tværs af kunstområderne og et styrket tværgående samarbejde mellem kunstarterne. Disse muligheder vil styrke uddannelsernes kvalitet, fordi de ud over den dybe domænebaserede faglighed vil tilbyde et udviklingsrum, der ligger imellem kunstområderne og hvor mange nye udtryk vil udvikles fra.

Etableringen af et fælles servicecenter indebærer, at en lang række teknisk-administrative opgaver vil blive løst i fællesskab. Scenariet vil bidrage til en lettelse af det teknisk-administrative ressourcetræk på tværs af området med mulighed for at opnå kvalitetsforbedringer og effektiviseringsfordele samt for at frigøre ressourcer til styrkelse af uddannelsesudvikling og videnopbygning. Indsatsen skal sikre, at så mange ressourcer som muligt anvendes på kerneopgaverne.

Scenariet indebærer også, at de nuværende institutioners betydning og vægt i det lokale og regionale perspektiv fastholdes. Dermed bør det arbejde og de relationer, der er opbygget lokalt og regionalt, kunne fastholdes. Etableringen af en national institution giver nye muligheder i forhold til det eksterne samarbejde, fx i form af en samlet indsats på området, som yderligere kan styrke institutionernes lokale og regionale betydning. Scenariet sikrer dermed, at institutionernes centrale rolle i det lokale og regionale kunst- og kulturliv kan fastholdes og videreudvikles.

Etableringen af en national institution vil endvidere gøre det muligt at anlægge en fælles og bredere tilgang til kulturinstitutionsopgaven, end den institutionerne anvender i dag, fx i forhold *outreach*-projekter og en styrkelse af kunstpædagogikken. En samlet institution vil kunne pulje sine ressourcer til indsatsen og dermed give området mere vægt – både i forhold til udvikling af indhold og aktiviteter og i forhold til kommunikationen om indsatsen. Scenariet åbner dermed mulighed for, at institutionerne kan udvikle sig til at blive endnu stærke kulturinstitutioner – lokalt, regionalt og nationalt – der både bidrager med kunstoplevelser af højeste kvalitet og med kunst som et aktiv for udvikling af mennesker og samfund.

Endelig får det samlede område med etableringen af en national institution med et overordnet strategisk ledelsesniveau mulighed for at fokusere indsatsen derhen, hvor den højeste kvalitet skabes, og hvor området samlet set kan komme med et unikt bidrag til kunst og samfund.

7.3.2. Opsamling

Scenarie 2 lever efter min vurdering op til kriterierne i kapitel 6. Den største styrke ved scenariet er, at det på den ene side indebærer en fleksibel organisatorisk struktur, der kan tilpasse sig i forhold til de forskellige skolars særlige og unikke kvaliteter, og på den anden side etablerer en stærk strategisk forankring på sektorniveau. Denne organisering giver således de enkelte skoler en høj grad af faglig autonomi inden for den samlede institution og rammevilkår, der giver mulighed for at understøtte den enkelte kunstforms værdier, rationaler og metoder. Samtidig vil denne organisering give mulighed for en mere fokuseret og prioriteret udvikling i sektoren, øge kvaliteten i uddannelse, videnopbygning, kvalitetssikring, internationalisering m.v. og derigennem styrke områdets internationale placering.

Endvidere er dannelsen af en række tværgående centre et væsentligt element i scenariet og skal adressere udfordringen med på sektorniveau at udvikle effektive og fælles løsninger af høj kvalitet på fælles udfordringer.

Scenariets største udfordring er, hvorvidt en national institution vil lykkes med at balancere hensynet til det enkelte kunstområdes behov på den ene side og det samlede områdes behov på den anden. Set fra de nuværende institutioners perspektiv vil scenariet medføre, at visse opgaver, som nu ligger tæt på kerneopgaverne, vil blive

løst længere væk i organisationen. Det kan give skolerne følelsen af mistet nærhed til topledelse og til visse teknisk-administrative processer.

Det er endvidere en udfordring, om det vil lykkes at videreudvikle de muligheder, der ligger i samarbejdet med det lokale og regionale kunst- og kulturliv, når der er tale om en national institution med en øverste ledelse, der kan opleves fjern for disse samarbejdspartnere. Endelig kan det blive en udfordring for den øverste ledelse at sikre sammenhængskraft og fælles identitet i en institution, der har en så stor geografisk spredning.

7.4. Anbefaling

På baggrund af min analyse og mine vurderinger er det min anbefaling, at der etableres en national videregående kunstnerisk uddannelsesinstitution for billedkunst, scenekunst, film, litteratur og musik, som det er beskrevet i scenarie 2. Det er min vurdering, at denne organiseringsmodel vil ”skabe (bedst) grundlag for, at Danmark fortsat har samfundsrelevante kunstneriske uddannelsesinstitutioner på højeste internationale niveau.”⁶³

Jeg lægger særlig vægt på, at den nationale institutionsmodel sikrer strategisk retning på sektorniveau og dermed giver de bedste muligheder for at prioritere det samlede områdes indsats derhen, hvor den gør den største forskel. Samtidig sikrer scenariet i modsætning til modellen med de to flerfaglige institutioner, at alle kunstråder har tilstrækkelig kritisk masse til at udvikle uddannelser til det højeste internationale niveau.

Modellen vil desuden sikre, at alle studerende vil kunne få adgang til at samarbejde med studerende fra alle de andre kunstformer, samt at alle studerende vil kunne blive ligestillet i forhold til formel anerkendelse af uddannelseskvalifikationer og videreuddannelsesmuligheder. Endvidere giver den nationale institutionsmodel de bedste muligheder for at løse de understøttende, tværgående opgaver på en omkostningseffektiv måde, så der kan allokeres flere ressourcer til kerneopgaverne. Endelig vil en national institution have markant større gennemslagskraft både nationalt og internationalt.

Den nationale institutionsmodel vil give det videregående kunstneriske uddannelsesområde en strategisk og økonomisk agilitet, som sætter det i stand til løbende at tilpasse sig forandringer på kunst- og kulturområdet. En sådan fleksibilitet vil kunne sikre uddannelsesområdet langsigtede bæredygtighed under de givne rammevilkår.

⁶³ Jf. bilag 1. Kommissorium for analyse af det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet.

En national institutions succes vil afhænge af, om den lykkes med at balancere hensynet til det enkelte kunstområdes behov på den ene side og det samlede områdes behov på den anden side. Det er afgørende, at de enkelte kunstarters værdier, rationaler og metoder gives plads og understøttes, hvis den enkelte skole og dermed i sidste ende den samlede institution skal kunne skabe resultater på det højeste niveau, ligesom det er en forudsætning for, at området samlet set kan indfri en sådan ambitiøs målsætning, at den arbejder effektivt og forstår at imødegå fælles udfordringer med fælles løsninger.

Som nævnt skal scenariet opfattes som et mulighedsrum eller en vision for den fremtidige udvikling af området. Jeg forholder mig i denne rapport ikke til den proces, der – i fald det beslattes at ændre organiseringen af området i denne retning – ville skulle gennemføres for at bringe området fra den nuværende organisering til en eventuel ny organisering i en national institution. Jeg forholder mig heller ikke til den lange række beslutninger om organisering, økonomisk prioritering, opgavefordeling osv., som i givet fald skulle træffes.

APPENDIKS 1

OPSAMLING AF SPØRGESKEMA- UNDERSØGELSE OG REKTORSAMTALER

I forbindelse med udarbejdelsen af rapporten er der blevet gennemført en række bilaterale samtaler med rektorerne for uddannelsesinstitutionerne og en spørgeskemaundersøgelse, der har haft til formål at supplere den viden og dokumentation om uddannelsesområdet, som ligger i eksisterende dokumentation, herunder lovgivning, finanslov, styringsdokumenter (rammeaftaler og årsrapporter) og tilgængelige statistikker.

De bilaterale samtaler med de enkelte institutioners rektorer blev afholdt vinteren/foråret 2017 og skulle tjene til at belyse en række aktuelle og faktuelle forhold på institutionerne samt til at føde ind til analysens temaer i processen. Disse samtaler var struktureret omkring fem spørgsmål:

1. Hvad skal de danske videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner kunne i fremtiden for at kunne konkurrere med de bedste i udlandet?
2. Hvilke udfordringer har de danske videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner set i det lys - nu og i fremtiden?
3. Hvilke fordele og ulemper er der ved den nuværende organisering af de danske videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner – nu og i fremtiden?
4. Hvilke temaer bør inddrages i analysen af det videregående kunstneriske uddannelsesområde?
5. Hvilke institutioner i udlandet (Europa) er særligt dygtige til at drive kunstuddannelse på højeste niveau?

I forlængelse af disse samtaler blev der i foråret og sommeren 2017 gennemført en omfattende spørgeskemaundersøgelse blandt institutionerne, herunder de selv-ejende uddannelsesinstitutioner. Spørgeskemaet rummede ca. 50 spørgsmål om kvantitative og kvalitative forhold på institutionerne.⁶⁴ Spørgsmålene var fordelt inden for hovedområdet viden samt de tværgående områder kvalitetssikring, internationalisering, uddannelse til beskæftigelse, tværkunstnerisk samarbejde, kunstpædagogik og teknisk-administrative opgaver.

⁶⁴ De selvejende uddannelsesinstitutioner har dog kun besvaret dele af spørgeskemaet.

I det følgende opsamles de væsentligste input fra rektorsamtalerne og de væsentligste observationer fra institutionernes besvarelser af spørgeskemaet.

Viden

Rammerne for uddannelsesinstitutionernes videngrundlag er fastsat i lov om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet samt i de enkelte områders uddannelsesbekendtgørelser. Af loven og de enkelte områders bekendtgørelser fremgår det, at de videregående uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet med varieret vægtning på grundlag af kunstnerisk praksis, kunstnerisk udviklingsvirksomhed, pædagogisk udviklingsvirksomhed og forskning skal uddanne til højt kunstnerisk niveau.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at et klart flertal af institutionerne vurderer, at deres uddannelsers primære videngrundlag er kunstnerisk virksomhed, mens enkelte institutioner angiver, at det primære videngrundlag er kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Institutionernes besvarelser viser endvidere, at alle institutionerne har stærkt fokus på udviklingen af videngrundlaget. Langt hovedparten af institutionerne har således udarbejdet selvstændige strategier for arbejdet med videnproduktion, der som oftest også er organiseret i en central enhed ved institutionen.

En opgørelse foretaget med udgangspunkt i spørgeskemaerne viser, at der anslået anvendes 4,3 årsværk årligt på institutionerne til administration og ledelse af videnproduktionen, og at institutionerne anslået samlet afsætter 24,5 årsværk årligt til den ordinære videnproduktion. Ressourceanvendelsen veksler dog en del mellem institutionerne, bl.a. afhængig af om videnproduktion er en fast del af det kunstnerisk-videnskabelige personales ansættelsesforhold.

Tabel 6. Anslåede VIP-årsværk årligt til videnproduktion og årsværk til administration og ledelse

		VIP-årsværk	Adm. og ledelse
Forskning og udvikling	RMC	1,99	0,41
	DKDM	4,00	0,50
	DJM	3,36	0,50
	SDMK	1,10	0,30
	DDSKS	9,88	1,00
	DDF	n/a	n/a
	BKS	4,12	1,60
	<i>I alt</i>	<i>24,45</i>	<i>4,31</i>

Kilde: Spørgeskema

Institutionernes svar viser også, at der er enighed om, at der bør udbydes *third cycle*-uddannelser (svarende til ph.d. niveau) baseret på kunstnerisk udviklingsvirksomhed på Kulturministeriets område. Et flertal af institutionerne mener i den sammenhæng endvidere, at der er brug for at etablere en national forskerskole inden for kunstnerisk udviklingsvirksomhed. Og endelig anføres det fra enkelte konservatorier, at der bør arbejdes for, at konservatoriernes solistuddannelser opnår *third cycle*-status.

I samtalerne med rektorerne blev det på tværs af institutionstilknytning generelt understreget, at en stærk videnbasering både er forudsætningen for at drive kunstnerisk uddannelse på højt internationalt niveau og er med til at give institutionerne en stærk udviklingskapacitet. Det blev dog også anført, at det er en udfordring at drive videnproduktion i de meget små faglige miljøer, og at de danske institutioner har udfordringer med at klare sig i konkurrencen med udenlandske skoler på dette område. En del institutioner angiver derfor, at der er brug for mere samarbejde om eksempelvis kvalitetssikring, "forskerskoler", ansøgninger m.v.

Kvalitetssikring

I løbet af de seneste ti år har Danmark gennem Bologna-samarbejdet forpligtet sig til at have et system for ekstern kvalitetssikring på det videregående uddannelsesområde. Arbejdet med kvalitetssikring er derfor indgået i institutionernes rammeaftaler i varierende omfang, alt efter hvor langt institutionerne er med at opbygge interne systemer. Den eksterne kvalitetssikring foregår gennem en akkrediteringsproces, der forestås af en uafhængig akkrediteringsoperatør, som vurderer, om institutionerne lever op til en række centralt fastsatte kriterier. Udviklingen og etableringen af kvalitetssikringssystemerne har derfor hidtil i høj grad været bundet op på institutioners akkreditering. Musikkonservatoriernes uddannelser blev akkrediteret i 2012, Kunstakademiets Billedkunstskoler og Den Danske Scene-kunstskole er i gang med akkrediteringer. Der er aktuelt ved at blive taget stilling til Den Danske Filmskoles fremtidige status og akkreditering.

Besvarelsene af spørgeskemaet viser, at kvalitetssikringsarbejdet på institutionerne generelt er forankret i ledelserne med udstrakt inddragelse af uddannelsesledere, kollegiale organer m.v., hvor det er relevant. Der er ved flere institutioner etableret små administrative enheder og udvalg, der rådgiver om og driver kvalitetssikrings- og evalueringsprocesser. Besvarelsene viser også, at der generelt er fokus på at få kvalitetssikringsarbejdet til at være forankret i de faglige miljøer på institutionerne, så det også er levende og opleves relevant mellem akkrediteringerne.

Institutionerne angiver, at det er vanskeligt præcist at opgøre ressourceforbrug til den løbende kvalitetssikring og til den egentlige akkrediteringsproces. Besvarel-

serne viser, at der skønnes afsat 10-11 årsværk årligt samlet set på institutionerne til den løbende drift af kvalitetssikringen, og der skønnes at skulle afsættes 6-7 årsværk årligt samlet set på institutionerne til at forberede kommende akkrediteringer.⁶⁵ Institutionerne forventer at anvende mellem 0,29 (RMC) og 2,0 (SDMK) årsværk årligt i alt på forberedelse af kommende akkreditering.

Institutionerne nævner som centrale udfordringer i forhold til at løfte kvalitetssikringsarbejdet, at det som en mindre institution kan være vanskeligt at opretholde de nødvendige kompetencer og den nødvendige grad af specialistviden, samt at det er vanskeligt at systematisere indsatsen og at få medarbejdere og studerende interesseret i opgaven. Ligeledes peger rektorerne generelt på, at kvalitetssikringsarbejdet nok er afgørende for institutionerne, men tillige er en administrativ meget tung byrde, der belaster institutionernes økonomi betragteligt.

Institutionerne peger på, at styrket fokus på følgende indsatsområder kan være med til at styrke kvalitetssikringsarbejdet: øget videndeling, koordinering af opgaver og procedurer, fælles kompetenceudviklingstiltag i relation til medarbejderne samt udvikling af en kvalitetssikringskultur, der omfatter alle niveauer.

Internationalisering

Gennem de seneste 20 år har der fra politisk hold været intensivt fokus på at fremme internationaliseringen ved de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner. Dette er bl.a. sket gennem medtænkning af internationalisering i politiske aftaler og rammeaftaler, strategier og rapporter for kultur- og uddannelsesområdet, gennem løbende tilpasning af lovgivning og gennem engagement i internationale aftaler.

I takt med den stigende globalisering gennem det seneste par årtier har institutionerne som en naturligt integreret del af deres virksomhed og virkelighed også haft et stadigt større internationalt udblik. Hovedparten af de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner lægger ifølge rektorsamtalerne da også afgørende vægt på internationalisering som en central driver for kvalitetssikring, benchmarking, inspiration, udsyn, international beskæftigelse m.v.

Internationalisering kan måles på mange parametre, fx antallet af aktive udvekslingsaftaler, og hvor meget de benyttes, antallet af internationale studerende, antallet af internationale undervisere og undervisning på engelsk, internationale workshops/seminarer, antallet af forpligtigende samarbejdsaftaler/projekter, antallet af internationale fællesuddannelser osv.

⁶⁵ Den Danske Filmskole indgår ikke i denne beregning, da de endnu ikke kan beregne forventet antal årsværk til akkrediteringsproces.

Besvarelsene af spørgeskemaet viser, at Kulturministeriets videregående uddannelsesinstitutioner samlet set i meget varierende grad er internationaliserede og involveret i internationalt samarbejde – fra meget omfattende til næsten ingen involvering. Graden af internationalisering og niveauet af internationale aktiviteter hænger naturligt sammen med institutionernes størrelse og ressourcer. Således har særligt de større uddannelsesinstitutioner på Kulturministeriets område en bred vifte af internationale aktiviteter, en centraliseret organisering af det internationale arbejde og en helhedsorienteret tilgang, hvor internationalisering er integreret i centrale institutionspolitiske dokumenter eller foreligger i en egentlig international strategi. Institutionerne angiver samlet at afsætte 8,04 årsværk årligt til administration og ledelse af internationaliseringsindsatsen.

Besvarelsene viser konkret, at antallet af udvekslingsstuderende er forholdsvist lavt på en række institutioner, men stigende samlet set.⁶⁶

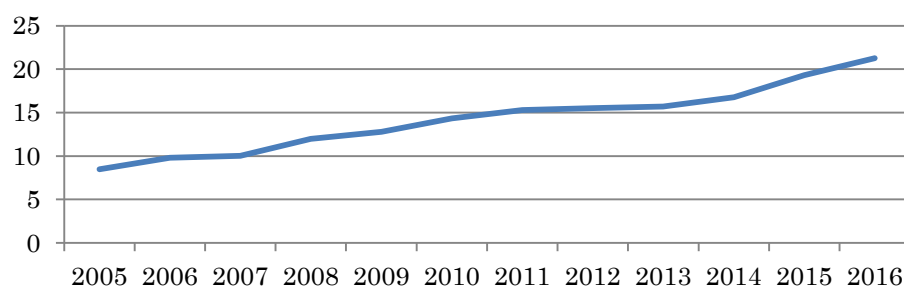
Tabel 7. Antal udvekslingsstuderende på Kulturministeriets videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner (statslige), opgjort i antal

2010		2013		2016	
Indgående	Udgående	Indgående	Udgående	Indgående	Udgående
51	45,5	55,5	70	77,5	80

Kilde: Spørgeskema

Til gengæld har antallet af udenlandske studerende, der tager en hel uddannelse i Danmark, været voldsomt stigende det seneste årti.

Figur 3. Andel af udenlandske studerende på Kulturministeriets kunstneriske uddannelsesinstitutioner (statslige), opgjort i %⁶⁷

Kilde: Danmarks Statistik

⁶⁶ En udvekslingsstuderende blev i spørgeskemaet defineret som "studerende, som deltager i meritgivende kurser ved institutionen/institution i udlandet i minimum et semester, og som er optaget uden om den normale optagelsesprocedure, dvs. gennem udvekslingsprogram, gennem særlige institutionsaftaler eller ved privat eller anden kontakt".

⁶⁷ En international studerende defineres som en ikke-dansk statsborger, der er kommet til Danmark maksimalt et år før start på uddannelsesforløb. Den studerende har ikke en dansk adgangsgivende gymnasial eksamen.

Spørgeskemabesvareelserne viser endvidere, at det især er på musik-, danse- og billedkunstuddannelserne, at der er en stærkt stigende søgning fra udlandet og et stigende antal udenlandske studerende. Der har altid været en del nordiske studerende på de danske uddannelser, men der er sket en stigning i antallet af ansøgere fra andre EU-lande og en stigning i antallet af ansøgere uden for EU, som er betalingsstuderende (denne stigning skyldes dog primært ansøgninger til Det Kgl. Danske Musikkonservatorium).

Ligeledes viser besvareelserne, at det internationale samarbejde med andre videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner har meget forskellig dybde og udbygning hos de forskellige institutioner. En række af konservatorierne har meget dybtgående samarbejder om fx fællesuddannelser, kapacitetsopbygning, fagudvikling osv., mens andre institutioner angiver, at deres internationale samarbejde hovedsagelig går gennem internationale organisationer på de kunstfaglige områder.

Institutionerne peger i deres besvarelser på følgende udfordringer i forhold til internationaliseringsopgaven. Internationalisering er i mange henseender en ressourcekrævende opgave, som kræver en fokuseret strategisk indsats. For blot at nævne nogle enkelte ud af mange udfordringer er det fx udfordrende at opretholde de nødvendige kompetencer eller det organisatoriske set up i relation til administration af mobilitetsprogrammer, betalingsstuderende eller regelsæt om arbejdstilladelse for udenlandske undervisere. Det er endvidere vanskeligt for små institutioner at kunne investere tilstrækkeligt i markedsføring for at tiltrække de bedste udenlandske studerende og at kunne indgå og vedligeholde ligeværdigt samarbejde med store internationale samarbejdspartnere.

Institutionerne nævner bl.a. følgende forhold som mulige indsatsområder, der kan styrke internationaliseringsarbejdet: Markant styrkelse af samarbejdet mellem institutionerne i form af øget erfarings- og vidensdeling, fx i forhold til opbygning af kompetencer inden for internationalisering, men også i form af styrket samarbejde fx om mobilitetsopgaven og om indgåelse af strategiske partnerskaber med større udenlandske kunstneriske uddannelsesinstitutioner.

Uddannelse til beskæftigelse

Der har gennem de sidste mange år fra politisk side været skærpede krav om at uddanne til beskæftigelse. Disse skærpede krav har inden for de seneste år meget konkret ført til en række vidtgående dimensioneringstiltag på det videregående uddannelsesområde under Uddannelses- og Forskningsministeriet, hvor optaget til uddannelser med systematisk overledighed er blevet reduceret. Det overordnede fokus har endvidere ført til skærpede krav om, at dimittendernes kompetencer i højere grad skal matche arbejdsmarkedets behov, samt at der skal ske en øget inddragelse af aftagerperspektivet i uddannelserne og på uddannelsesinstitutionerne.

På Kulturministeriets område har der også været iværksat en række konkrete tiltag med fokus på beskæftigelsesrettede uddannelser, fx har der i en lang årrække været udarbejdet en årlig beskæftigelsesstatistik for uddannelserne og været nedsat aftagerpaneler ved institutionerne.

En vigtig pointe i samtalerne med rektorerne var, at uddannelserne skal udvikles i løbende dialog med det kunstliv og arbejdsmarked, der uddannes til, samt at uddannelserne skal have en tilstrækkelig fleksibilitet til at kunne forholde sig til de foranderlige krav på arbejdsmarkedet.

Institutionernes besvarelser af spørgeskemaet viser, at uddannelsernes relevans og de færdiguddannedes beskæftigelsessituation er et vigtigt parameter for institutionerne, og at der på alle institutioner – med forskellig vægt og fokus – arbejdes med de studerendes overgang til arbejdsmarkedet, bl.a. gennem entreprenørskabsfag, som skal forbedre de studerendes muligheder for et bæredygtigt arbejdsliv.⁶⁸

Besvarelserne viser konkret, at musikkonservatorierne og Den Danske Scene-kunstskole udbyder obligatoriske entreprenørskabsfag på bacheloruddannelserne, samt at flertallet af konservatorierne tillige udbyder obligatoriske entreprenørskabsfag på kandidatuddannelserne. Syddansk Musikkonservatorium og Rytmisk Musikkonservatorium udbyder herudover obligatoriske entreprenørskabsforløb på solistuddannelserne. Billedkunstskolerne har ikke et obligatorisk entreprenørskabsfag, men arbejder med området som en integreret del af uddannelsen. Den Danske Filmskole tilbyder de studerende et frivilligt udslusningsforløb.⁶⁹

Institutionerne arbejder herudover med forskellige tiltag, der har til formål at skabe en bedre overgang til arbejdsmarkedet. Institutionerne arrangerer bl.a. karrieredage, workshops og entreprenørskabscamps, udlodning af entreprenørskabspris, mulighed for selvorganisering, som skal simulere det arbejdsliv, dimittenderne kommer ud til, fx i form af udvikling og drift af udstillingssteder og afgangsbegivenheder, hvor de studerende præsenterer deres afgangsprojekter for offentligheden og dermed også for aftagerne. Herudover udvikles der i stigende grad praktiksamarbejder med eksterne parter.

Institutionerne nævner i deres besvarelser en lang række forhold som mulige indsatsområder, der kan styrke beskæftigelsesindsatsen på uddannelserne: digitalise-

⁶⁸ Jf. kapitel 4.3 for aktuelle beskæftigelsestall.

⁶⁹ Center for Anvendt Kunstnerisk Innovation (CAKI) har i 2017 udgivet en oversigt over entreprenørskabsaktiviteter på Kulturministeriets videregående uddannelser, jf. CAKI. Entreprenørskabsaktiviteter på de kunstneriske uddannelser, <http://caki.dk/danish/publikationer1/publikationer/entreprenørskabsaktiviteter-paa-de-kunstneriske-uddannelser/>

ring, globalisering, kommercialisering, nye forretningsmodeller, multikultur, samskabelse og meget andet. Samlet set kan man med udgangspunkt i besvarelserne sige, at arbejdsmarkedet, kunst- og kulturlivet samt forbrugerne stiller stadigt nye og mere komplekse krav til de færdiguddannede, ikke blot i form af specifikke kompetencer inden for den enkelte kunstform, men også i form af mere generelle kompetencer inden for fx entreprenørskab, projektsamarbejde, beherskelse af digitale teknologier m.v.

Fremtidens kunstnere og kunstprofessionelle skal frem for alt kunne levere godt håndværk og høj kunstnerisk kvalitet. Men samtidig er det også blevet understreget, at de skal kunne sætte det i spil i en variation af sammenhænge – fra det høj-kulturelle til det brugerdrevne. De skal således have evnen til at bringe deres egen kernefaglighed meningsfuldt og konstruktivt i spil i tværfaglige samarbejder, projekter og opgaver. Ved rektorsamtalerne blev det også fra flere sider fremført, at der er behov for større fokus og et stærkere samarbejde mellem institutionerne i forhold til udbud af efter- og videreuddannelse.

Tværkunstnerisk samarbejde

Kulturministeriets kunstneriske uddannelser har gennem de seneste år generelt haft en stigende opmærksomhed på at udvikle tværkunstnerisk eller tværæstetisk samarbejde og har i et vist omfang arbejdet på at styrke det tværinstitutionelle samarbejde inden for området. Samarbejdet er gennemført ud fra en opfattelse af, at fremtidens kunstneriske udtryk i stigende omfang vil blive skabt i samarbejdet og felterne mellem de traditionelle kunstfaglige domæner, og at denne udvikling vil stille øgede krav til institutionerne om at give de studerende mulighed for at udvikle kunstneriske udtryk i samarbejder på tværs af kunstarterne.⁷⁰

Institutionernes svar på spørgeskemaundersøgelsen viser, at der både indgår tværæstetiske elementer i en række uddannelser, og at uddannelserne i løbet af de senere år har haft en del samarbejder med hinanden om forestillinger, koncerter og diverse øvrige projekter m.v. Svarene viser dog også, at i hovedparten af disse samarbejder indgår institutionerne med udgangspunkt i deres egen faglighed og ikke så ofte i udviklingen af nye kunstneriske udtryksformer, der ligger imellem domæner. Endvidere er det karakteristisk for mange af disse projektsamarbejder, at der er tale om aktiviteter, der ikke er integreret i selve uddannelserne.

I spørgeskemaundersøgelsen nævner konservatorieuddannelserne, Den Danske Filmskole og Den Danske Scenekunsts skole konkret, at der indgår tværæstetiske elementer i deres uddannelser. Kun Syddansk Musikkonservatorium har uddan-

⁷⁰ Jf. Rikke Lund Heinsen: "Tværæstetiske Projekter – muligheder og udfordringer i processer og samarbejde" om resultater og udbytte af de 22 tværæstetiske projekter i regi af Kulturministeriets særlige pulje i 2015/2016 (<https://issuu.com/scenekunstkolen/docs/tvaeraesfinal>).

nelser, der i deres natur er tværestetiske – bl.a. filmmusikuddannelsen. Rytmaskonkunservatorium har et mål om tværfagligt samarbejde på såvel bacheloruddannelserne som kandidatuddannelserne, og Det Kgl. Danske Musikkonkunservatorium nævner en række rytmiske fag som tværestetiske elementer.

Der er blandt institutionerne generel enighed om, at det tværestetiske eller tværkunstneriske område vil få en øget betydning i fremtiden, især inden for det skabende felt. Enkelte af institutionerne mener dog ikke, at det tværestetiske felt vil få nogen signifikant betydning fremover. På samme vis afspejler de bilaterale samtaler med rektorerne, at man nok er enige om, at det tværkunstneriske område rummer potentialer, men at der er meget store forskelle i forhold til, hvor stor vægt området tillægges. Et flertal mener dog, at det tværkunstneriske område skal styrkes.

Når institutionerne skal pege på, hvilke udfordringer der er centrale i forhold til at løfte og udvikle det tværestetiske eller tværkunstneriske område, fremhæves det generelt, at det er vanskeligt at få prioritet en særlig indsats på dette område i en travl hverdag, samt at organisatoriske, strukturelle og curriculære forhindringer gør det vanskeligt at skabe gode rammer om samarbejdet i forhold til koordination og planlægning.

Når institutionerne skal pege på, hvilke mulige indsatsområder der ville kunne medvirke til at styrke det tværestetiske område, nævner de, at der kunne skabes flerfaglige kunstneriske uddannelsesinstitutioner, at der kunne udvikles en fælles fleksibel uddannelsesstruktur (fx fælles valgmodul-koncept), at der kunne udvikles flere fælles forpligtende samarbejdsprojekter, at der kunne oprettes en uddannelse for lyd og performancekunst, samt at der kunne oprettes et fælles kandidatprogram på tværs af domæner.

Kunstpædagogik

Musikkonservatorierne er som det eneste af Kulturministeriets uddannelsesområder underlagt et centralt fastsat krav om, at der skal indgå pædagogiske elementer i uddannelserne. Hovedparten af konservatoriernes bacheloruddannelser rummer derfor pædagogiske elementer. Herudover har konservatorierne også en række fuldtone musikpædagogiske bacheloruddannelser samt en række musikpædagogiske kandidatuddannelser. Spørgeskemaundersøgelserne viser endvidere, at Den Danske Scenekunstkole udbyder pædagogiske efter- og videreuddannelser, bl.a. med henblik på efteruddannelse af egne undervisere, og at Kunstakademiets Billedkunstkolerne og Den Danske Filmskole ikke udbyder uddannelser med kunstpædagogiske elementer.

Musikkonservatoriernes indsats på det musikpædagogiske område skyldes, at der på musikområdet er en meget organiseret pædagogisk fødekæde med bl.a. musik-

skoler, musikalske grundkurser m.v., som der ikke hidtil har været inden for de andre kunstfaglige områder i nær samme omfang. Der stilles derfor i dag ikke tilsvarende krav om, at der skal indgå pædagogiske elementer i de øvrige uddannelser. Arbejdsmarkedet for kunstpædagoger inden for billedkunst, scenekunst, film og litteratur vokser dog i disse år, bl.a. i takt med, at stadigt flere musikskoler ændrer profil til at være kulturskoler, der udover musik også udbyder undervisning i de andre kunstarter.⁷¹

Musikkonservatorierne og Den Danske Scenekunstscole vurderer, at det kunstpædagogiske område vil være vigtigt i fremtiden, og at området vil ekspandere i de kommende år til nye felter og en bredere forståelse af kunstpædagogikken. Billedkunstscolerne mener ikke, at det kunstpædagogiske område vil få mere betydning fremover, og Filmskolen konstaterer, at de ikke uddanner til det kunstpædagogiske felt. I samtalerne med rektorerne blev det af flere rektorer fremhævet, at kunstscolerne skal have fokus på fødekæden og den økologi, de er en del af, samt at de kunstneriske uddannelser skal bidrage mærkbart til talentudviklingen inden for deres områder og derigennem til rekrutteringen til deres uddannelser.

Når institutionerne skal pege på centrale udfordringer i forhold til at løfte og udvikle den kunstpædagogiske indsats, nævner de bl.a. følgende forhold som centrale udfordringer: At der er for få praktikmuligheder for de studerende, at meget få unge kunstnere og kunstprofessionelle ser sig selv som undervisere i starten af deres uddannelse, at der er for få ansøgere til de fuldttonede pædagogiske uddannelser på musikkonservatorierne, og at det er vanskeligt at udvikle en tidssvarende kunstpædagogik til kunstområder i stor forandring.

Institutionerne nævner følgende forhold som mulige indsatser for at styrke det kunstpædagogiske område: De videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner bør samarbejde om udvikling af en tidssvarende kunstpædagogik, praktikmulighederne skal styrkes, flere midler til efter- og videreuddannelse med henblik på undervisning i samarbejde med folkeskolen, udvikling af en mere refleksiv pædagogisk tilgang, der sætter dimittenderne til løbende at udvikle en adækvat pædagogisk praksis.

Teknisk-administrative forhold

De videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner varetager hver især en meget bred portefølje af teknisk-administrative opgaver, der understøtter institutionernes kerneaktiviteter (uddannelse, videnproduktion, kulturinstitution). Det drejer sig fx om teknisk-administrative opgaver i relation til internationalisering, kvalitetssikring, beskæftigelse, fundraising, samt en lang række teknisk-administrative understøttende funktioner i forhold til fx budget og regnskab, HR

⁷¹ Jf. Danske Musik- og Kulturskoleledere – <http://www.dmkf.dk/om-musikskoler-og-kulturskoler.html>

og løn, indkøb og udbud, bygningsdrift og -vedligeholdelse, generel studieadministration, SU, kvalitetssikring, internationalisering m.v.

Af institutionernes besvarelse af spørgeskemaet fremgår det, at institutionerne anvender følgende årsværk årligt fordelt på opgaver:

Table 8. Anslåede årsværk til teknisk-administrative opgaver årligt

Opgaver			I ALT
	Årsværk årligt TAP	Årsværk årligt VIP	
Administrative medarbejdere (HR/løn økonomi, kvalitetsarbejde, reception, ledelsessekretariat mv.)	34,94	8,40	43,34
Studieadministration, studievejledning, studiekoordination og -ledelse mv.	42,73	16,26	58,99
IT og sikkerhed	7,55	0,00	7,55
Kommunikation	6,04	0,00	6,04
Eventmanagement og -afvikling, lys-, lyd- og produktionsteknik	26,05	0,00	26,05
Biblioteksdrift	6,00	0,00	6,00
Internationalt samarbejde	6,19	0,40	6,59
Teknisk service og drift (bygninger, værksteder, sale)	33,43	0,00	33,43
Andet	10,00	0,20	10,20
I ALT	172,93	25,26	198,19

Kilde: Spørgeskema

I spørgeskemaet nævner institutionerne en lang række meget konkrete udfordringer på det teknisk-administrative område. Samlet set afspejler besvarelserne, at der er vanskeligt at opretholde det nødvendige kompetenceniveau og have den nødvendige specialistviden, at udnytte digitaliseringsfordele i en lille administration, at leve op til de stadigt flere nye centralt fastsatte opgaver og regler. Og ikke mindst fremhæves det, at de faldende bevillinger giver institutionerne udfordringer med at opretholde kvaliteten i opgavevaretagelsen.

Når institutionerne i besvarelserne af spørgeskemaet skal pege på, hvilke indsats der kan styrke området, peger de i overvejende grad på, at der er potentiale i, at institutionerne samarbejder tættere om løsningen af en række større administrative opgaver af tværgående karakter på det teknisk-administrative område, fx i

forhold til samarbejde om lønudbetaling, HR, IT-sikkerhed. Dette vil understøtte kvaliteten i opgavevaretagelsen og give effektiviseringsfordele på sektorniveau. Der er dog stor forskel på, hvor omfattende institutionerne vurderer, at samarbejdspotentialer på området er – fra ganske få områder til et meget omfattende samarbejde. Flere nævner endvidere, at der i forhold til HR, IT, økonomi allerede findes centrale løsninger i stats- og styrelsesregi.

Fordele og ulemper ved den nuværende organisering

I forbindelse med mine samtaler med rektorerne blev fordele og ulemper ved den nuværende organisering af det videregående kunstneriske uddannelsesområde drøftet. Nedenfor er de centrale pointer samlet

Fordele

Flere rektorer fremhæver, at det er en fordel ved den nuværende organisering af kunsthøjskolerne, at institutionerne hver for sig har et stærkt institutionsstrategisk udgangspunkt. Institutionerne er agile, og det er muligt at sætte mål og indfri disse på institutionsniveau. Som selvstændig institution kan man fokusere alle sine ressourcer på egne udviklingsbehov. Man skal ikke bruge ressourcer på at mediere/forhandle med andre institutioner. Skolerne er relativt små, hvilket betyder, at der er overskuelige beslutningsveje og kort fra idé til handling.

Alle rektorer er enige om, at det er en fordel, at kunstuddannelserne er lokaliseret i hele landet. Den geografiske spredning af de kunstneriske videregående uddannelser opfattes som helt vital for de regionale/lokale kunstmiljøer og kunstneriske økosystemer. Det giver kunsten en stærk forankring i lokalmiljøerne og sikrer kraft til kunstmiljøer og kulturliv i hele landet.

Ulemper

Flere rektorer vurderer, at den nuværende organisering står i vejen for udviklingen af sektoren. Den fremmer domænetænkning og stimulerer ikke fælles løsninger inden for såvel uddannelse som forskning/udvikling. Endvidere fremhæves det, at den nuværende organisering besværliggør det tværfaglige samarbejde. Der er ingen incitamenter til at arbejde på tværs i den nuværende struktur. Den nuværende organisering giver begrænsede muligheder for tværkunstneriske aktiviteter og prioriterer stærke fagmiljøer på bekostning af evne til at samarbejde på tværs af genrer/kunstarter.

Det fremhæves endvidere af flere rektorer, at det sektorstrategiske niveau står svagt i den nuværende organisering. Det er meget vanskeligt at skabe retning og fælles udvikling for området som helhed, fordi organisationsmodellen kun i begrænset omfang rummer styringsmuligheder på sektorniveau.

De fleste er enige om, at det er en ulempe at være en lille institution, når den alene

skal løse de mange eksternt definerede opgaver. Samtidig nævnes det, at kunstscolerne med den nuværende organisering bruger for mange penge på "mursten".

Få nævner, at den geografiske spredning er kontraproduktiv i forhold til at samle den kritiske masse af studerende og undervisere. Videndeling og formidling af resultater er spredt, uhomogen og ufokuseret – og dermed alt for ofte for usynlig. Der ses generelt en mangelfuld udnyttelse af specialviden på tværs af institutioner.

Endelig fremhæver nogle rektorer, at de syv statslige selvstændige og relativt små uddannelsesinstitutioner sjældent hver for sig kan mønstre samme internationale gennemslagskraft, som de større samlede internationale institutioner, som de danske institutioner forventes at konkurrere med.

APPENDIKS 2

DET INTERNATIONALE PERSPEKTIV

Udviklingen af videregående uddannelsers institutionsorganisering i udlandet

De enkelte lande, og til dels verdensdele, har varierende institutionsorganisering inden for videregående kunstneriske uddannelser. Inden for de enkelte lande eksisterer der i flere tilfælde også parallelt forskellige organisationsformer. I en del lande findes der fx både en universitær organisering, hvor kunstneriske uddannelser er placeret på et fakultet under universiteterne, samtidig med at der er en stærk tradition for enkelte monofaglige kunstneriske uddannelsesinstitutioner på *Fachschule/høgskole*-niveau.

Den fælles internationale trend på tværs af alle lande, kontinenter og institutionssystemer har gennem de seneste 20 år været en markant udvikling mod større og fusionerede uddannelsesinstitutioner.⁷² Der har internationalt været en tydelig ”bigger is better”-dagsorden, en antagelse, der har vist sig rigtig i nogle sammenhænge, men som der i dag også stilles spørgsmålstegn ved i adskillige evalueringer og forskningsprojekter.⁷³

Udviklingen har dog været forskellig, afhængig af udformningen af det oprindelige uddannelsessystem, af institutionelt udgangspunkt, valg af frivillige kontra tvungne sammenlægninger m.v. Parallelt hermed er en del videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner – som det eneste fagområde – fortsat med at have en institutionsstruktur med små selvstændige – ofte monofaglige – uddannelsesinstitutioner.

⁷² Der findes en lang række af artikler og temanumre om emnet i European Journal of Higher Education Journal, og se også: E.B. Pruvot, T. Estermann, P. Mason, Define Thematic Report: University mergers in Europe, European University Association 2015, s. 5, http://www.eua.be/Libraries/publications-homepage-list/DEFINE_Thematic_Report_2_University_Mergers_in_Europe_final.pdf

⁷³ Harman, G& Haram K. Institutional mergers in higher education: Lessons from international experience (2003). New Directions for Higher Education, Special Issue: Critical Perspectives on Global Competition in Higher Education: 2014; Goedegebuure, L. 2012. "Mergers and More: The Changing Tertiary Education Landscape in the 21st Century." EIK – Working Paper Series 2012/01. Oslo: Faculty of Educational Sciences, University of Oslo, Merger as an instrument to achieve Quality in Higher Education – Rhetoric or Reality, Ole-Jacob Skodvin (NOKUT), 2014.

Der er sket – og sker stadig – hovedsagelig tre fusionsbevægelser i Europa:

- 1) Traditionelle universiteter bliver fusioneret med hinanden til én enhed, enkeltstående kunstneriske uddannelsesinstitutioner bliver fusioneret med hinanden til én enhed, og professionshøjskoler fusioneres med hinanden til én større enhed, hvilket ofte resulterer i campusser på flere lokaliteter.
- 2) Mindre uddannelsesinstitutioner på universitetsniveau (*Fachhochschulen/høgskoler*), herunder kunstneriske uddannelsesinstitutioner, bliver indfusioneret i de traditionelle universiteter.

Især i England, Tyskland og aktuelt også i Norge er der ved at ske en tredje fusionsbevægelse:

- 3) Professionsskoler/*høgskoler* fusioneres med universiteter for at opnå universitetsstatus (bl.a. for at løfte en forskningsforpligtigelse og uddanne ph.d.er).⁷⁴

Denne udvikling har været helt parallel i Danmark, hvor der i løbet af 1990'erne og 00'erne blev iværksat en statsligt initieret række af fusioner på universitets- og professionshøjskoleområdet og en række fagspecifikke skoler. Fx blev Den Kongelige Veterinær- og Landbohøjskole, Danmarks Farmaceutiske Højskole, tandlægeskolerne og handelshøjskolerne indfusioneret i universiteterne.⁷⁵ Senere i 2006-07 blev en række sektorforskningsinstitutioner i Danmark også fusioneret med universiteterne.

De kunstneriske uddannelsesinstitutioner i Danmark vedblev dog med at eksistere som monofaglige enkeltinstitutioner, med undtagelse af design-, konservator- og arkitektskolerne i København, som blev fusioneret til én samlet institution i 2010. De seks konservatorier i Danmark blev fusioneret til fire konservatorier i 2010, hvor de to konservatorier i provinsen har to campusser, og i 2015 blev de scenekunstneriske uddannelsesinstitutioner samlet i én institution med fem lokaliteter.

Fusionerne har typisk været drevet af en klar forventning om, at fusioner kunne bidrage til, at økonomiske og administrative ressourcer blev frigivet, og institutionerne derved kunne drives billigere eller anvende de frigivne ressourcer til at højne undervisningen eller videnproduktionen på institutionen og dermed sikre en højere kvalitet. De bagvedliggende drivere har været de stadigt stigende og mere komplekse krav og vilkår, som de videregående uddannelsesinstitutioner har stået overfor de seneste årtier.

⁷⁴ Stortingsmelding 16 for 2016-17: Kultur for kvalitet i høyere utdanning.

⁷⁵ Hansen, H. F. 2012. Fusionsprocesserne. Frivillighed under tvang. In *Dansk forskningspolitik efter årtusindeskiftet*, edited by K. Aagaard and N. Mejlgaard, 195–227. Aarhus: Aarhus Universitetsforlag.

De mest markante krav og vilkår har været: Stigende internationalisering, krav til kvalitetssikring og videnbasering, professionalisering af administrationerne, undervisningsudvikling, relevans og en enorm udvidelse af uddannelseskapaleten på det videregående uddannelsesområde.

Der er dog fortsat fuld kraft på udbygning af samarbejde, integrering og fusionering af uddannelsesinstitutioner i hele Europa, og der eksisterer internationalt et stort forskningsfelt om ledelse af fusioner, bl.a. om hvilke institutionsmodeller der fungerer bedst i hvilke sammenhænge, om hvordan interessenter inddrages m.v.⁷⁶

Organisering af videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner i udlandet

Med henblik på at inddrage det internationale perspektiv er der som led i analysearbejdet blevet besøgt en række udenlandske kunstneriske uddannelsesinstitutioner. Institutionerne er udvalgt på baggrund af en typologi, der opdeler de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner i fire forskellige organiseringsformer. Typologien er præsenteret nedenfor. I forbindelse med valget af institutioner er der endvidere fokuseret på at få spredning mellem forskellige lande, spredning i institutionernes størrelse og på at besøge institutioner, der er velrenommerede og veletablerede.

De mest almindelige organiseringsformer for kunstuddannelser i lande, der er forholdsvis sammenlignelige i opbygningen af videregående uddannelser, og som er kendte samarbejdslande for danske videregående kunstneriske institutioner, er følgende:

Det integrerede kunstuniversitet⁷⁷ er en samlet institution med en bred faglig palette, som har én samlet overordnet ledelse, med fag placeret i fakulteter/afdelinger, og som typisk er samlokaliserede.

Det autonome kunstuniversitet er en samlet institution med en overordnet ledelse, enkelte klart definerede fællesfunktioner og forholdsvis autonome afdelinger, som typisk er placeret på flere lokaliteter.

Den monofaglige kunsthøjskole er en selvstændig institution, som kun udbyder uddannelse inden for et enkelt kunstfagligt område, og som typisk har til huse på én lokalitet.

Den flerfaglige kunsthøjskole er en selvstændig institution, som udbyder uddannelse inden for få kunstneriske og ofte beslægtede fagområder.

⁷⁶ Se fusioner gennem de seneste år i Europa på <http://www.university-mergers.eu/>.

⁷⁷ Betegnelsen "kunstuniversitet" betegner i denne rapport ikke en videnskabelig akademisk institution, men udelukkende institutioner, der har denne betegnelse nationalt og en kunstuddannelsesinstitution med en bred fagbredde og uddannelser på universitetsniveau.

Fakultetet er en eller flere kunstuddannelser, som er en del af eller er blevet indfusioneret i et videnskabeligt universitet eller en højskole.

De institutioner, der blev udvalgt til besøg, er:

Det integrerede kunstuniversitet:

Zürcher Hochschule der Künste (ZHdK)

ZHdK er en statslig videregående uddannelsesinstitution, som er en samlet kunstuddannelsesinstitution med ca. 2800 studerende. ZHdK er i en paraplyorganisation med to andre *universities of applied science* under *Zurich Universities of Applied Sciences and Arts (ZFH)*. ZHdK udbyder bachelor-, kandidat- og ph.d.-uddannelser inden for design, musik, film, dans, scenekunst, billedkunst og en række transdisciplinære studier samt ”*teaching of arts and design*”.

Kunsthøgskolen i Oslo (KhiO)

KHiO er en selvstændig statslig højskole med ca. 500 studerende, der udbyder en bred palette af kunstneriske bachelor- og kandidatuddannelser. KhiO er organiseret med en samlet administration og syv faglige afdelinger (*Ballethøgskolen, Operahøgskolen, Teaterhøgskolen, Design, Kunst og håndværk, Kunstakademiet* og en efter- og videreuddannelsesafdeling). KhiO uddanner på linje med en række øvrige videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner i Norge også stipendiater i kunstnerisk udviklingsvirksomhed.

Det autonome kunstuniversitet:

Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten (AHK)

AHK er en statslig videregående uddannelsesinstitution med universitetsstatus og ca. 3000 studerende. AHK består af seks afdelinger samlet i én institution: *Conservatorium van Amsterdam, The Netherlands Film Academy, The Reinwardt Academy, The Academy of Theatre and Dance, The Academy of Architecture* og *The Academy of Fine Arts in Education*. AHK udbyder en lang række bachelor- og kandidatuddannelser inden for de kunstneriske fag og enkelte pædagogiske og kulturbevarende fag. AHK uddanner også til den videnskabelige ph.d.-grad.

Den monofaglige kunsthøjskole:

Norges musikkhøjskole (NMH)

NMH er en statslig videregående uddannelsesinstitution med universitetsstatus og ca. 700-800 studerende, som udbyder en række bachelor- og kandidatuddannelser i musik. NMH uddanner også videnskabelige ph.d'er og stipendiater i kunstnerisk udviklingsvirksomhed.

Gerrit Rietveld Akademie (GRA)

GRA er en statslig videregående uddannelsesinstitution med universitetsstatus og ca. 850 studerende (700 bachelorstuderende og 150 kandidatstuderende). GRA er en monofaglig uddannelsesinstitution, der udbyder en række bachelor- og kandidatuddannelser inden for billedkunst og design.

Den flerfaglige kunsthøjskole:

Guildhall School of Music & Drama, London (GH)

GH er en lokalt oprettet videregående uddannelsesinstitution med universitetsstatus og ca. 900 studerende. Institutionen finansieres af statslige midler, lokale midler, donationer og ikke mindst *tuition fees*. GH udbyder bachelor- og kandidatuddannelser inden for musik og scenekunst. GH er også en selvstændig forskningsinstitution, som udbyder en *doctoral degree* (ph.d.-grad), men graden gives dog af *City of London* (en stor universitetsparaplyorganisation i London). GH blev i 2016 ratet som et af de ti bedste "*performing arts universities*" i verden i QS World University Ranking.

Fakultetet:

Den norske filmskolen (DNF)

DNF er en statslig videregående uddannelsesinstitution med ca. 110 studerende. DNF er en afdeling ved *Høgskolen i Lillehammer* (som fra 1. januar 2017 er blevet en del af *Høgskolen i Innlandet*) som eneste afdeling i institutionen, der udbyder kunstnerisk uddannelse. DNF er en monofaglig afdeling, der udbyder en bachelor- og en kandidatuddannelse med forskellige linjer inden for filmproduktion og uddanner også stipendiater i kunstnerisk udviklingsvirksomhed.

Goldsmiths, University of London (GS)

GS er et kunst- og kulturfagsuniversitet med ca. 7000 studerende. GS ligger under *University of London*, den største universitetsparaplyorganisation i London med 18 universiteter og over 170.000 studerende. GS udbyder bachelor- og kandidatuddannelser inden for musik, design, billedkunst, scenekunst, antropologi, film og medier, psykologi, sociologi, IT, entreprenørskab samt en række pædagogiske uddannelser. GS er også en selvstændig forskningsinstitution, som udbyder "*doctoral degrees*" (ph.d.-grader).

Erfaringer fra udenlandske uddannelsesinstitutioner

Ved besøgene på de otte internationale uddannelsesinstitutioner blev drøftelserne struktureret omkring de otte overordnede emner, der også er indhentet information om fra de danske uddannelsesinstitutioner, dvs. vidensopbygning, kvalitetssikring, internationalisering, beskæftigelse, tværkunstnerisk samarbejde og kunstpædagogik. Derudover blev spørgsmål om organisering og institutionsstruktur også drøftet på disse besøg.

I det følgende er uddraget de vigtigste pointer fra besøgene. I og med der er besøgt institutioner i forskellige lande, af vidt forskellig størrelse, som er underlagt forskellige styringsmodeller, har der naturligt være forskellig opfattelse og tilgang til de overordnede emner. Der har dog vist sig stor enighed om udfordringer og om, hvad der er konstituerende for en god kunstuddannelsesinstitution.

Videnopbygning

På tværs af lande og institutionsorganisering er det en central fællesnævner, at de videregående kunstneriske uddannelser hovedsagelig hviler på et praksisbaseret grundlag. Herudover baseres uddannelserne i varierende grad på kunstnerisk udviklingsvirksomhed (*artistic research*) og i meget lille grad på videnskabelig forskning. Praksisbaseringen sikres ved, at det er aktive kunstnere, der underviser kunstnere, og at videnopbygningen på institutionerne optimalt sker gennem, at viden og erfaring fra kunstneres praksis bringes tilbage til de studerendes praksis. Størstedelen af institutionerne ansætter derfor også undervisere på vilkår, hvor de fortsat kan være aktivt udøvende inden for deres respektive fag.

Der er enighed blandt institutionerne om, at der er et stort behov for at udvikle kunstnerisk udviklingsvirksomhed som videngrundlag, da ”det er videnproduktionen, der skal fremtidssikre uddannelserne”, som en af rektorerne fremhævede. Derfor arbejder alle institutioner med, hvordan kunstnerisk udviklingsvirksomhed (*artistic research*) med udspring i praksis kan styrkes og opnormeres, hvis de kunstneriske uddannelser i et længere perspektiv fortsat skal være udviklende på fagområderne og samfundsrelevante. Alle institutionerne arbejder også aktivt med, hvordan videnproduktionen kan tilgå uddannelserne på en mere systematisk og relevant måde.

Men institutionerne fremhæver også, at kunstnerisk udviklingsvirksomhed (*artistic research*) kun kan blive anerkendt bredt og opnormeret, hvis der på tværs af alle kunstneriske fag skabes en systematisk formidling af den kunstneriske refleksion. Dette kræver stor åbenhed, vilje til fagkritik, samt at der gøres op med den hidtidige tendens i kunstuddannelserne til, at kunstnerens arbejde og refleksion opfattes som privat.

Alle de besøgte institutioner finder, at der er et stort behov for at etablere anerkendte *third cycle*-uddannelser i kunstnerisk udviklingsvirksomhed (*artistic research*), som har grundlag i kunstnerisk praksis, og som er fuldt sammenlignelige med den videnskabelige ph.d. Der er enighed om, at institutionerne skal samarbejde tæt nationalt og internationalt for at løse denne opgave.

Kvalitetssikring

Da alle de europæiske lande gennem Bologna-processen parallelt har udviklet nationale, men internationalt sammenlignelige kvalitetssikringssystemer, er de besøgte institutioner underlagt fuldt sammenlignelige krav til kvalitetssikring. Alle institutionerne skal institutionsakkrediteres hvert 5.-6. år og er yderligere, alt efter uddannelsessystem og institutionelt ophæng, underlagt diverse eksterne og interne audits, hvoraf nogle har betydning for bevilling, forskningsmidler, status osv.⁷⁸

Alle besøgte institutioner har kørt systematisk kvalitetssikring i en årrække og dokumenterer generelt et meget højt niveau i forhold til både proces og produkt. Alle har dog på forskellig måde fortsat udfordringer med at udvikle en sammenhængende kvalitetskultur i det kunstneriske felt, som traditionelt er meget ”privat”. Der arbejdes derfor på mange institutioner aktivt med at forbedre og finde metoder for evalueringen af undervisningen i de små fagmiljøer.

De forskellige institutionsformer har organiseret kvalitetssikringsopgaven forskelligt og gjort sig erfaringer med, i hvor høj grad den kan styres centralt, men alle fremhæver, at det kræver mange ressourcer at skabe en kvalitets- og evalueringskultur, som er meningsfuld, forankret og levende også imellem akkrediteringer og diverse audits. Institutionerne finder endvidere, at kvalitets- og dokumentationsopgaven lægger bånd på stadig flere af institutionernes midler.

Internationalisering

Internationalisering tillægges meget stor betydning som centralt element i kvalitetsudviklingen og -sikringen af uddannelserne. Et internationalt studiemiljø opfattes som en forudsætning for at kunne drive uddannelse på højt internationalt niveau.

De fleste besøgte institutioner har mellem 30-50 % udenlandske studerende, har mange udenlandske samarbejdspartnere, en stor del af fagene har mange udenlandske undervisere, og undervisningen (især på kandidatniveau) og en stor del af studieadministrationen foregår på engelsk. Undtagelsen til dette er skuespil- og filmuddannelserne, der generelt uddanner på det nationale sprog og i en national ramme. Dog er der i nordisk regi også på disse uddannelser en del nordiske studerende, der søger og tager deres uddannelse i et af de nordiske nabolande.

Internationaliseringen er for størstedelen af institutionerne et stærkt kvalitetsparameter, da det både på underviserniveau og blandt de studerende er fagligt udfordrende at undervise og udvikle sig i et internationalt uddannelsesmiljø. Det opleves som en stærk kvalitetsindikator, at der er mange internationale ansøgere til institu-

⁷⁸ Fra 2017 bliver alle videregående engelske uddannelsesinstitutioner bedømt i et *Teaching Excellence Framework* (TEF), som giver institutionerne henholdsvis, bronze-, sølv- eller guldstatus. Institutionens rating afgør, hvor højt *tuition fee* institutionen må fastsætte.

tionen. I lighed med de danske institutioner er udviklingen de seneste år, at der søger og bliver optaget stadig flere studerende fra EU-lande, som ikke er nabolande.

Der er enighed om, at den voksende internationaliseringsindsats er ressourcekrævende – både i forhold til midler og kompetencer. Flere institutioner fremhæver også, at de forventer, at internationalisering i fremtiden vil rumme nye elementer og få en stadig større betydning.

Uddannelse til beskæftigelse

I langt de fleste lande er der de seneste år stillet mere konkrete forventninger til uddannelsernes samfundsrelevans. Det er blevet en udtalt institutionsopgave at gøre de studerende ”arbejdsmarkedsparate”. Alle uddannelsesinstitutioner fremhæver, at fremtiden for alle dimittender går mod et mere usikkert og projektorienteret arbejdsmarked uden faste stillinger, men med mange freelanceopgaver, hvor dimittender i stort omfang selv skal skabe deres eget arbejde. Derfor har alle institutionerne – ligesom i Danmark – fokus på at integrere entreprenørskab i uddannelserne samt på at artikulere de generelle kompetencer, de studerende får, og hvordan disse kan bruges i bredere jobsammenhænge.

De besøgte institutioner er på forskellige niveauer i forhold til etablering og implementering af tiltag, der styrker dimittendernes beskæftigelsesmuligheder. De har forskellige tilgange til, hvorvidt det entreprenørielle fokus bør være en helt integreret del af uddannelserne, et frivilligt tilvalg, en del af udslusningstiltag eller en blanding.

Tværkunstnerisk samarbejde

Det er ofte i mødet mellem forskellige æstetiske udtryk og traditioner, at nye kunstneriske udtryk skabes. Fra mange sider fremhæves det, at der er søgen i disse år mod nye kunstneriske udtryk, som er vanskeligere at klassificere som enten teater, musik, billedkunst eller film. Denne udvikling har – primært på de større flerfaglige institutioner – ført til udvikling af egentlige tværæstetiske uddannelser eller moduler på de eksisterende uddannelser, hvor der er mulighed for at afprøve arbejdet med nye udtryk imellem domæner.⁷⁹

Tendensen går imidlertid i øjeblikket fra et top-down-greb med udbud af egentlige transdisciplinære uddannelser til udvikling af fleksible uddannelsesstrukturer, hvor de studerende selv kan sammensætte deres studieforløb, fx på tværs af kunstneriske udtryksformer. Erfaringen fra de tværfaglige institutioner er overordnet, at det er fagligt mest frugtbart, hvis de studerende selv søger og vælger de nye udtryk og ikke tvinges ind i en for stram institutionelt fastlagt ramme.

⁷⁹ Jf. fx <https://www.zhdk.ch/en/ma-transdisciplinary-studies-1569>.

Kunstpædagogik

Der er på tværs af institutionerne divergerende holdninger til, hvor stor en rolle kunstpædagogik bør spille i uddannelserne. Men en stor del af institutionerne finder, at kunstscolerne skal uddanne kunstnere og kunstprofessionelle, der også kan undervise, og på den måde bidrage til kunstområdernes økologi.

Ved en del af institutionerne arbejdes også med undervisernes pædagogiske kompetencer, med henblik på at sikre, at uddannelsesinstitutionerne også skal være på internationalt niveau om ti år. Underviserne skal være medansvarlige for udvikling af fagfeltet og pædagogikken. F.eks. er *Norges musikkhøgskole* ved at udvikle niveau II af pædagogikum sammen med *Guildhall School of Music & Drama* og *Koninklijk Conservatorium*, Den Haag, og *Den norske filmskolen* er ved at udvikle pædagogikum for filmskoleundervisere sammen med de andre nordiske filmskoler.

Der er også en voksende erkendelse af, at kunstscolerne har udfordringer med diversiteten og dermed deres legitimitet. Flere institutioner arbejder derfor med at sætte kunsten i spil i en bredere samfundsunderstøttende sammenhæng. På dette *outrreach*-område er særligt de britiske og hollandske institutioner meget aktive og strategiske.⁸⁰

Organisering

Der eksisterer naturligt modsatrettede synspunkter blandt institutionerne på, hvad der er henholdsvis positivt og negativt i forhold til den organisering, institutionerne har – om det er mest positivt at være en stor eller lille institution, om der er flest fordele eller ulemper ved at have en meget integreret institutionsmodel eller en mere autonom institutionsmodel, om det *giver* mere end det *koster* at være samlet i en institution med flere fag.

Alle institutioner er dog enige om, at kerneopgaverne/kernefagligheden skal understøttes i en hvilken som helst organisationsmodel, bl.a. med fagnær ledelse. Det opfattes som en klar forudsætning for at kunne bedrive uddannelse på højt internationalt niveau, at de specifikke behov, som kernefagligheden har, kan imødekommes i organisationen.

De flerfaglige institutioner mener, at de giver de studerende flere muligheder for faglig udvikling og afsøgning af nye veje end de monofaglige.

De selvstændige monofaglige institutioner finder alle, at de bedre kan profilere sig og har et skarpt kunstnerisk brand, at de kan agere hurtigt i forhold til skiftende politi-

⁸⁰ Der kan læses om en del af *Guildhalls* initiativer på https://www.gsmd.ac.uk/about_the_school/shared_left_nav/fees_and_funding/widening_participation/, og om *Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten*s overordnede syn på *outrreach*: http://www.ahk.nl/fileadmin/download/ahk/publicaties/AHK_Institution_Plan.pdf

ske dagordener, samt at de som selvstændige institutioner bliver hørt og får selvstændig taletid overfor ministeriet og i uddannelsesdebatter og derved bedre kan varetage deres fagområdes interesser.

De store institutioner mener, at de står stærkere politisk og i forhold til nationalt og internationalt samarbejde – alene pga. tyngden. De kan sætte strategiske dagsordener for det samlede fagområde. Alle de store institutioner fremhæver dog også, at de naturligvis er mindre agile i kraft af deres størrelse, samt at det kræver meget organisatorisk opmærksomhed at sikre nærhed til ledelsen i forhold til de faglige miljøer og forståelse for institutionens overordnede strategier.

De små institutioner mener, de er agile og præget af nærhed hhv. mellem ledelsesniveau og faglighed og institution og politisk niveau. De fleste er dog også enige i, at det er ”dyrt at være lille”. De små institutioner mener dog typisk, at det er prisen værd, da det sikrer den faglige kvalitet at fastholde at være lille.

APPENDIKS 3

KUNST- OG KULTURFORBRUGET

I kommissoriet for analysearbejdet fastslås det, at de overordnede målsætninger for de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner, som opstillet i bl.a. lovgivning og rammeaftaler, kan opsummeres på følgende måde:

De videregående kunstneriske uddannelser skal uddanne kandidater på højeste internationale niveau, og alle studerende skal udfordres til at nå deres højeste potentiale.

De videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner skal uddanne kandidater med relevans for det kunstneriske arbejdsmarked, som bidrager til udvikling af det kunstneriske felt, samt sikre at alle studerende tilegner sig kompetencer, der kan omsættes i relevant beskæftigelse.⁸¹

Uddannelsesinstitutionerne har som lovfastsat opgave at uddanne til højeste niveau. Institutionerne har i denne sammenhæng tillige et ansvar for at sikre, at dimittenderne som en integreret del af deres kernekunstneriske kompetencer eller i tilgift til disse også opnår relevante kompetencer, der gør dem i stand til at træde ud på et arbejdsmarked, hvor de ofte vil skulle veksle mellem forskellige typer af arbejdsvilkår og ansættelsesforhold.

En ting er imidlertid, hvordan den virkelighed, der møder dimittenderne, ser ud i dag.⁸² Noget andet er, hvordan virkeligheden vil se ud i morgen. I forbindelse med analysearbejdet har det derfor været vigtigt at få velfunderede perspektiver på, hvilke overordnede tendenser der har præget udviklingen, og som fremover vil præge udviklingen af det kunst- og kulturliv og de kunstneriske arbejdsmarkeder, som institutionerne uddanner til. Og som dermed vil få indflydelse på, hvilke krav og forventninger der vil møde fremtidens kunstnere og kunstuddannede.

⁸¹ Jf. bilag 1. Kommissorium for analyse af det videregående kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet.

⁸² Jf. kapitel 4.3. Det kunstneriske og kulturelle arbejdsmarked.

Disse perspektiver er belyst ved dialogmøder og bilaterale møder med en bred kreds af aktører, der har teoretisk viden og praktisk erfaring med det kunstneriske og kulturelle område samt repræsenterer alle de kunstneriske fagområder, som uddannelserne dækker (musik, scenekunst, billedkunst, film/tv og litteratur).⁸³ Dialogen har involveret forskere, eksperter, videnspersoner og repræsentanter fra brancheorganisationer, interesseorganisationer og aftagerområdet.

Som et gennemgående element er aktørerne blevet bedt om at forholde sig til fire overordnede spørgsmål:

- Hvordan udvikler kunst- og kulturforbruget set fra din stol sig i de kommende 5-10 år?
- Hvilke forhold får særlig betydning for udviklingen i kunst- og kulturforbruget i de kommende 5-10 år og på hvilken måde på dit område?
- På hvilken måde påvirker udviklingen i kunst- og kulturforbruget det kunstneriske arbejdsmarked i de kommende 5-10 år?
- Hvad skal fremtidens kunstuddannede kunne for at være i stand til at imødekomme fremtidens behov?

Som et resultat af dialogen er der kommet mange perspektiver på udviklingen af kunst- og kulturforbruget og det kunstneriske og kulturelle arbejdsmarked. Disse perspektiver er med til at tegne et facetteret billede af, hvor vi kommer fra, og hvor vi er på vej hen. Forudsigeligt nok kan der ikke gives et entydigt billede af, hvordan kulturforbruget, kulturforbrugeren og det kunstneriske og kulturelle arbejdsmarked fremover vil udvikle sig – og dermed på, hvordan de kunstneriske uddannelser bør forholde sig til denne udvikling. Og dette er måske i sig selv en pointe: at mangfoldighed, foranderlighed og uforudsigelighed vil være fællesnævnerne for udviklingen af det kunst- og kulturforbrug og de kunstneriske og kulturelle arbejdsmarkeder, der tegner sig i fremtiden.

En stor del af dimittenderne inden for billedkunst, klassisk musik, film og scenekunst lever i høj grad af ansættelser i offentligt støttede institutioner og/eller af offentlig kunststøtte. For denne del af det kunstneriske arbejdsmarked er det vigtigste udviklingsparameter naturligvis, hvor stor den politiske vilje er til at videreføre kulturstøtten på det nuværende niveau – eller om den skal skæres eller udvides. Kulturinstitutionerne og en stor del af kulturstøtten er omfattet af de generelle besparelser som følge af 2 %-omprioriteringsbidraget, hvad der i sig selv vil give et forandret og delvist formindsket arbejdsmarked at agere i for de uddannede kunstnere og kunstprofessionelle.

⁸³ Jf. bilag 2. Oversigt over besøg, samtaler, dialogmøder m.v.

I dialogen har især én hovedstrømning med særlig tydelighed markeret sig som et gennemgående tema på tværs af kunstområderne, nemlig digitalisering. Digitalisering er imidlertid blot en samlebetegnelse, der dækker over en række forskellige tematikker. Disse vil kort blive fremstillet i de følgende afsnit og omfatter bl.a. en vægtforskydning i kunst- og kulturopfattelsen, diversitet og mainstream, finkultur og massekultur, professionelle og amatører samt digitalisering og live-oplevelsen.

Med afsæt i disse temaer er det også indgående blevet drøftet, hvilke krav og udfordringer fremtidens kunstnere og kunstuddannede vil blive mødt med, og hvordan de kunstneriske uddannelsesinstitutioner bør forholde sig til dette.

Vægtforskydning i kunst- og kulturopfattelsen

Der har i drøftelserne været bred enighed om, at der gennem de sidste mange årtier er sket en udvidelse af kunst- og kulturopfattelsen. Denne udvidelse har primært bestået i en gradvis opløsning af fælles delte normer, værdier og holdninger til, hvad den "rigtige", "gode" eller "fine" kultur er for en størrelse, og hvad der ikke er dette.

Det er blevet anført, at denne udvidelse af kunst- og kulturopfattelsen ikke er af nyere dato, men strækker sig langt tilbage. Udviklingen markerer sig særligt tydeligt med fremkomsten af diverse avantgarde-bevægelser i begyndelsen af det 20. århundrede og senere med fremkomsten af masse- og populærkulturelle fænomener fra midten af det 20. århundrede, herunder i særlig grad dannelsen af selvstændige ungdomskulturer, som siden har været en meget væsentlig motor for udviklingen af kunst- og kulturforbruget.

Udvidelsen af kunst- og kulturopfattelsen og opløsningen af fælles delte kulturelle normer og værdier er de seneste årtier yderligere blevet accelereret gennem udviklingen af informationsteknologi, digitaliseringen af produktionsformer og forbrug samt den globalisering, der er fulgt i kølvandet på disse fænomener.

Man kan sammenfattende sige, at den grundlæggende tendens, der med stigende styrke har aftegnet sig gennem de seneste mange årtier, går:

- fra en dannelsesorienteret kulturopfattelse, som baserer sig på en top-down-tænkning og en klar forståelse af, hvad der er kvalitet (godt og dårligt), samt forestillingen om, at kunsten skal komme flest muligt til gode. Denne opfattelse går overordnet på, at vi bliver bedre og mere dannede mennesker af at opleve musik i koncertsalene, kunst på museerne, scenekunst i teatrene osv. Det er således ikke efterspørgslen, som er den grundlæggende driver men ideen om, at samfundet tager ansvar for, at borgerne får adgang til den *gode* kunst.

- mod en bottom-up-tankegang og en stigende grad af kulturel mangfoldighed. Kultur opstår her i højere grad på egne præmisser, ligesom den ikke udelukkende vurderes på kvalitet, men også på graden af deltagelse og involvering. Det er en form for modkultur, hvor der ikke hersker en forestilling om *den rigtige* kunst, men hvor alt opfattes som *ligeværdigt*, og hvor viden skabes igennem de sociale processer, der finder sted.

Det er i denne sammenhæng blevet understreget, at vi ikke går fra det ene til det andet, at den ene type ikke har afløst den anden. Der er derimod tale om en udvikelse, så vi i dag både har det klassiske, dannelsesbaserede kulturforbrug og den nye bottom-up-kulturopfattelse med relaterede forbrugsmønstre.

Professionelle og amatører

På tværs af kunstneriske fagområder har flere peget på, at denne udvikling i mange henseender er karakteriseret ved, at stadigt mere kunst og kultur skabes, formidles og forbruges bruger-til-bruger på amatørniveau eller semiprofessionelt niveau. Fremkomsten af diverse digitale platforme har således afstedkommet en enorm vækst i skabelsen og udvekslingen af brugergeneret indhold. Der foregår en masse aktivitet fx på Instagram, hvor det er svært at se, hvem der er afsender, hvem der er forbruger, hvad der er formidling, og hvad der er produktion. De digitale platforme er et meget håndgribeligt eksempel på, at den passive dannelsesorienterede kulturforbruger gradvis har vejet pladsen for en mere aktiv deltagelsesorienteret kulturforbruger, som er med til at skabe en voldsom vækst i udbuddet og mangfoldighed i kulturprodukterne.

Kvalitetssikrende instanser

Enkelte af de faglige eksperter har tillige peget på, at dele af de nye produktions- og forbrugsmønstre på de digitale platforme er karakteriseret ved fraværet af en overordnet gatekeeper-funktion. Kuraterende og nogle gange kvalitetssikrende instanser er mange steder til dels forsvundet og/eller er blevet af mindre betydning. Det betyder fx, at det som amatør eller semiprofessionel er blevet lettere at komme bredt ud med sine produkter gennem digitale platforme som fx YouTube, Spotify, lauritz.com m.fl.

Det anføres, at dette har medført, at udbuddet af kunst- og kulturprodukter er vokset, og at det øgede udbud og det øgede antal amatører og semiprofessionelle gør det sværere at overleve som professionel i markedssammenhæng. Området oplever derfor store udfordringer fra halvprofessionelle amatører og autodidakte, som konkurrerer med de professionelle.

Nye krav til traditionelle dannelsesinstitutioner

Hvis man tegner en række af de faglige eksperters ord meget hårdt op, kan man på baggrund af den ovenfor angivne udvikling sige, at den traditionelle driver for den

offentligt finansierede kulturproduktion og -formidling har været et ønske om at danne borgere og samfund; den offentligt finansierede kunst og kultur har som sit primære formål skullet berige, bevæge og oplyse os.

Nu drives stadig mere af kunst- og kulturproduktionen af efterspørgsel. Offentlige og semioffentlige kulturinstitutioner (som fx DR, store museer, store teatre, orkestre) samt naturligvis private kunst- og kulturproducenter (pladeselskaber, filmselskaber, forlag, koncerthuse m.v.) har således de seneste år i stigende grad været underlagt krav om og har haft stigende fokus på publikumsudvikling. Kunst- og kulturproducenterne er i stigende grad optaget af at kende potentielle nye målgruppers behov og målrette dele af deres produkter efter disse målgruppers potentielle behov og ønsker.

Danmarks Radio har fx kunnet konstatere, at tilbud inden for de klassiske kunstarter de seneste mange år er kommet under pres i samfundet, herunder klassisk musik. Dette til trods for, at kulturudbuddet på programsiden i DR er større end nogensinde. DR gennemførte derfor i 2016 en undersøgelse, som segmenterede kulturforbrugeren af klassisk musik i bred forstand i forhold til en række forskellige drivere (kulturelle, emotionelle, individuelle, sociale, situationelle). Undersøgelsen skulle hjælpe DR med at forstå, hvorfor visse typer af kulturforbrugere forbruger, som de gør, for dermed bedre at kunne målrette dets klassiske kulturprodukter til dette og således appellere til nye målgrupper.

En ny kunst- og kulturøkonomi

Der er i drøftelserne med eksperter og repræsentanter fra interesse- og brancheorganisationer og aftagerområdet blevet peget på, at et særligt betydningsfuldt forhold har været, at store dele af kulturproduktionen og -forbruget gennem de seneste 10-15 år er gået fra at være bundet til et fysisk format til at blive et digitalt format, som er elektronisk tilgængeligt. Dette giver nye muligheder for adgang og dermed en ændret forbrugeradfærd og en helt ny kunst- og kulturøkonomi.

Denne udvikling har i særlig grad fundet sted inden for musik (og mere bredt inden for hele audio-området), film/tv og til dels for trykte medier, hvor fx cd'en, dvd'en og den fysiske avis m.v. forsvinder eller stort er forsvundet.⁸⁴ Fx viser tal fra rapporten "Musikelskaber 2016 – Tal og Perspektiver", at salget af cd'er, som dominerede markedet op gennem 00'erne, i 2012 udgjorde 43,6 % af den samlede omsætning i musiksælget i Danmark, men i 2016 var faldet til 6,3 %.

⁸⁴ Trods flere forsøg synes dette imidlertid ikke at være sket for bogens vedkommende (diverse e-readers er aldrig for alvor slået igennem, dog oplever streamingtjenester for lydbøger en stille revolution). For en nærmere beskrivelse af litteraturens situation, jf. indledningen til Bog- og Litteraturpanelets årsrapport 2016:

http://slks.dk/fileadmin/user_upload/0_SLKS/Fotos/Bogpanel/Bogen_og_Litteraturens_vilkaar_2016.pdf

Det er fra mange sider blevet fremhævet, at digitaliseringen af produktionssystemerne og kunst- og kulturforbruget samt den accelererende globaliseringsproces har forandret de fremherskende forretningsmodeller inden for store dele af kultursektoren. Det øgede digitale kulturforbrug manifesterer sig med al tydelighed i den eksplosive vækst, som digitale streaming-tjenester har oplevet de seneste år. På nationalt plan viser den seneste musikbranchestatistik fx, at omsætningen for indspillet musik i perioden 2012-2016 faldt med 77 % for det fysiske salg, med 59 % for downloads og steg med hele 251 % for streaming.⁸⁵ Disse tal skal dog ses i lyset af, at musikindustrien ifølge tal fra IFPI globalt set i perioden 1999-2014 oplevede en nedgang på 40 %, før udviklingen vendte i 2015.⁸⁶ På filmområdet anslår Digital TV Research, at andelen af vesteuropæiske husstande, der betaler for et abonnement på en streamingtjeneste såsom Netflix, Viaplay eller HBO, vil være fordoblet mellem 2016 til 2022.⁸⁷

Streamingøkonomien har på den ene side ført til en mangfoldiggørelse af kulturudbuddet og de platforme, hvor dette kan tilgås, og hvor den genrebaserede diversitet er langt større end tidligere. En af årsagerne til dette er den øgede tilgængelighed og det stigende antal halvprofessionelle og amatører, der nu kan byde ind. Men forandringen har på den anden side også ført til en voldsom ensretning i forbruget af kulturprodukter.

Dette kan illustreres med et aktuelt eksempel. Den danske musikbrancheforsker Rasmus Rex har i et forskningsprojekt fra 2017 analyseret data og streamingtal fra Sony Music Denmark. Konkret har han set på, hvilke musikere danskerne i 2016 lyttede til på tværs af streaming-tjenester. Data viser, at 1 % af musikerne står for over 80 % af det samlede antal streams. I et interview med Koda udtaler Rasmus Rex på den baggrund: ”Tallene fortæller meget klart, at streamingøkonomien er en blockbuster-økonomi, og at der dermed er en enorm stor polarisering mellem de musikere, der tjener mest, og dem, der tjener mindst.”⁸⁸

Digitalisering og live-oplevelsen

Som modvægt til det digitalt baserede kunst- og kulturudbud og -forbrug har flere eksperter og organisationer fremhævet, at der er en stigende efterspørgsel efter det levende og nærværende format (som festivaler, koncerter, opsætninger). Der ses en stigende opmærksomhed på den intime, rumbaserede og kvalitativt forankrede fysiske oplevelse. Tal fra en ny Rambøll-rapport viser fx, at omsætningen på live-

⁸⁵ Rambøll. Dansk Musikomsætning 2016.

http://www.consulting.ramboll.com/acton/attachment/18558/f-02d9/1/-/-/-/Dansk-Musik-2016.pdf?_ga=2.103647296.1124725441.1507803809-148719684.1507803808

⁸⁶ IFPI. Global music report 2017: Annual state of the industry. (s. 11), 2017.

<http://www.ifpi.org/downloads/GMR2017.pdf>

⁸⁷ Jf. <https://www.digitaltvresearch.com/ugc/press/214.pdf>

⁸⁸ Jf. <https://www.koda.dk/om-koda/nyheder/ny-forskning-streaming-er-en-blockbuster-okonomi>

musik (inklusive merchandise m.m.) er steget fra 3.515 mio. kr. i 2012 til 4.527 mio. kr. i 2016 (+29 %).⁸⁹ De små teatre i København oplever en stigning i antal solgte teaterbilletter med foreløbig rekordår i 2016-17, og især er der sket en stigning i antal solgte billetter til unge.⁹⁰

Krav til fremtidens kunstnere og kunstprofessionelle

I lyset af de omfattende forandringer, der har fundet sted de senere år, er der bred enighed om, at kunst- og kulturlivet og de tilknyttede arbejdsmarkeder vil stille stadigt nye og mere komplekse krav til fremtidens kunstnere. Disse krav vil ikke blot rette sig mod specifikke kompetencer inden for den enkelte kunstform, men også mod mere generelle kompetencer inden for fx projektsamarbejde, branchekendskab, entreprenørskab, idéudvikling og beherskelse af digitale teknologier.

Overordnet er der blevet peget på, at fremtidens kunstnere og kunstprofessionelle frem for alt skal kunne levere godt håndværk og høj kunstnerisk kvalitet. Men samtidig er det også blevet understreget, at de skal kunne sætte det i spil i en variation af sammenhænge – fra det højkulturelle til det brugerdrevne. De skal således have evnen til at bringe deres egen kernefaglighed meningsfuldt og konstruktivt ind i tværfaglige samarbejder, projekter og opgaver.

Det er som nævnt forventningen, at der i fremtiden vil være stadigt færre faste stillinger på kunst- og kulturområdet som følge af de generelle besparelser i de offentlige kunst- og kulturinstitutioner, samt at stadig mere kunst- og kulturproduktion – både i den private og den offentlige sektor – vil finde sted i forskellige projektformater og i tæt dialog med brugerne. Dermed vil fremtidens kunstnere og kunstprofessionelle i stigende grad skulle arbejde på et freelancebaseret arbejdsmarked i en blanding af projekter, som kunstneren selv driver som projektansvarlig, og projekter, hvor kunstneren fungerer som samarbejdspartner i andres projekter.

Krav til de kunstneriske uddannelser

I dialogen med interessenterne har der i udgangspunktet været fokus på at drøfte, hvordan fremtidens kunst- og kulturforbrug vil udvikle sig, og hvilke konsekvenser dette vil få for fremtidens kunstnere og kunstprofessionelle. Der har, som det også fremgår af de rammespørgsmål, som har været grundlaget for drøftelserne, altså ikke eksplicit været fokus på at tale om, hvad uddannelsesinstitutionerne skal kunne for at løfte fremtidens udfordringer. Dette spørgsmål er dog ofte alligevel bragt frem af aktører og interessenter og drøftet på møderne.

⁸⁹ Rambøll. Dansk Musikomsætning 2016.

http://www.consulting.ramboll.com/acton/attachment/18558/f-02d9/1/-/-/-/Dansk-Musik-2016.pdf?_ga=2.103647296.1124725441.1507803809-148719684.1507803808

⁹⁰ Jf. fx <https://www.tv2lorry.dk/artikel/flere-unge-koeber-billet-smaa-teatre-saetter-salgsrekord> og <http://www.scenit.dk/wp-content/uploads/2014/05/Salgsstatistik-02-10-2017.pdf>

Det er gennemgående blevet fremhævet, at det er afgørende, at de kunstneriske uddannelsesinstitutioner uddanner til det højeste kunstneriske niveau og dermed sikrer den højeste kunstneriske kvalitet. Der er også hele vejen rundt enighed om, at kvaliteten af uddannelserne skal være den primære målestok, som uddannelserne bedømmes efter.

Der er dog fra flere sider blevet peget på, at institutionerne skal være varsomme med ikke at bruge kunstnerisk kvalitet som den eneste målestok og dermed risikere at lukke sig om sig selv. Det er i denne sammenhæng blevet anført, at institutionerne i højere grad kan vende sig mod deres omverden. Denne omverdensvendthed bør bl.a. ske i forhold til arbejdsmarked, internationalisering, digitalisering og en bredere forståelse af institutionernes opgave som kulturinstitution.

Det er blevet nævnt, at uddannelsesinstitutionerne bør have mere fokus på marked og publikum og blive bedre til at bruge kunstneriske kompetencer i andre sammenhænge end de rent kunstneriske. Uddannelsesinstitutionerne bør have mere fokus på branchekendskab, entreprenørskab, virksomhedsopstart, formidling m.v. som en integreret del af de studerendes uddannelse og kunstneriske praksis – og uden at dette gøres til et spørgsmål om at gå på kompromis i forhold til kunstnerisk kvalitet.

Endvidere er det indgående blevet drøftet, at de kunstneriske uddannelsesinstitutioners opgave som kulturinstitution bør udvides til at omfatte andet og mere end kulturproduktion og -formidling, fx i form af koncerter, forestillinger, visninger m.v. Uddannelserne kunne således blive bedre til at spille en større og mere aktiv rolle i forhold til fx inklusion, integration, *outreach*-initiativer m.v.

Det er også blevet drøftet, at institutionerne skal gå en kompleks balancegang mellem tradition og fornyelse; altså mellem en kunst- og kulturbevarende opgave og en kunst- og kulturudviklende opgave. Uddannelserne skal skabe rammer for og understøtte udviklingen af dimittender, der på én gang kan styrke traditionen og skabe rum for eksperimenterende nybrud. Vægtningen mellem det kunst- og kulturbevarende og -skabende varierer selvfølgelig fra kunstområde til kunstområde.

Det har endelig været et gennemgående synspunkt, at globaliseringen er et grundvilkår, som institutionerne skal forholde sig proaktivt til. Konkret bør institutionerne styrke internationaliseringsindsatsen i bred forstand. Institutionerne og uddannelserne skal måle sig med de bedste, have internationalt udsyn og international gennemslagskraft og give de studerende og færdiguddannede kompetencer til at forstå værdien i samarbejde og erfaringsudveksling på tværs af faglige og geografiske grænser og til at bruge disse kompetencer til at anvende og udnytte

internationale beskæftigelsesmuligheder. Fremtidens kunstner skal have hele verden som sin arbejdsplads, hvis han/hun skal kunne klare sig.

APPENDIKS 4

SAMMENDRAG AF KONSULENTRAPPORT

Konsulentrapporten ”Brugerforståelse på det kunstneriske uddannelsesområde” lavet af konsulentvirksomheden Antropologerne, foråret 2017

Rapportens formål

Rapporten har til formål at bidrage til kortlægningen af det kunstneriske uddannelsesområde ved at indhente og opsamle viden om de statslige videregående kunstneriske uddannelser fra de interne interessenters perspektiv dvs. både fra de danske og udenlandske studerende samt dimittender og undervisere på uddannelserne (Konsulentrapport 2017, s. 5).

Metode

Rapporten bygger på en fokusgruppeundersøgelse. Der er blevet gennemført fem fokusgruppeinterviews af 2,5 times varighed. De fandt sted den 16. maj i Aarhus, den 17. maj i Odense og den 18. maj i København.

De fem fokusgrupper bestod af hhv. syv dimittender og syv undervisere samt tre grupper med studerende, hvoraf den ene var med internationale studerende. Deltagerne kom fra de syv statslige videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner:

- Den Danske Filmskole (København)
- Den Danske Scenekunstscole (Aarhus, Odense, Nykøbing S, Fredericia, København)
- Det Jyske Musikkonservatorium (Aarhus, Aalborg)
- Det Kgl. Danske Kunstakademi - Billedkunstskolerne (København)
- Det Kgl. Danske Musikkonservatorium (Frederiksberg)
- Rytmsk Musikkonservatorium (København)
- Syddansk Musikkonservatorium (Esbjerg, Odense)

I alt var der 33 deltagere i undersøgelsen. Uddannelsesinstitutionerne stod for rekrutteringen af deltagerne (konsulentrapport 2017, s. 11).

Rapportens opbygning og pointer

Alle interviews er struktureret omkring fem temaer hhv. *internationalisering, kvalitetssikring, videngrundlag, samarbejde på tværs af kunstarter* samt *beskæftigelse*. Disse fem temaer strukturerer ligeledes rapporten i fem kapitler, der hver opsummerer pointerne fra de fem interviews.

Nedenfor er en kondensering af pointerne fra interviewene samt fokusgruppernes opsamlende råd under hvert tema.

Internationalisering

På tværs af grupperne er der enighed om, at uddannelserne skal have et internationalt udsyn. Dette beskrives som en forudsætning for at sikre kvalitet, og for at dimittenderne kan konkurrere på det internationale jobmarked. De studerende og dimittenderne beskriver, at udlandsophold er talentudviklende. Ligeledes er internationale gæsteundervisere med til at inspirere og udvikle uddannelserne. Der lægges vægt på mobilitet, internationale gæsteundervisere, internationalt studiemiljø. Alle grupper lægger endvidere vægt på, at bevare den danske læringstilgang.

Opsamlende råd

Sørg for gode rammer for udvekslingsforløb for danske studerende Prioritér midler til at ansætte professionelle kunstnere som gæstelærere Understøt interaktionen mellem internationale og danske studerende Søg inspiration i det internationale, men hold fast i den lokale forankring og tradition Bevar den særligt danske anti-hierarkiske læringsstil

(Konsulentrapport 2017, s. 25-27)

Kvalitetssikring

Undervisere og studerende forstår især kvalitet som de fysiske og ressourcemæssige rammer, der understøtter de studerende i at mestre håndværket i deres fag. Herunder betones det, at dygtige undervisere skal kunne tiltrækkes, understøttes og fastholdes, samt at ressourcerne på uddannelserne afstemmes efter de behov, som er på de enkelte uddannelser. Studerende og undervisere lægger vægt på den tætte relation mellem studerende og underviser som en forudsætning for at sikre kvaliteten. Den direkte feedback understøtter den enkelte studerendes udvikling. Underviserne skal understøttes i at opretholde og videreudvikle en skabende/udøvende praksis, mens de underviser. Underviserne vurderer, at kvalitetsarbejdet – herunder akkrediteringen – trækker mange ressourcer fra kerneydelsen, og der er et behov for at fremhæve og oversætte de administrative krav.

Opsamlende råd

Muliggør, at de studerende fortsat har adgang til tilstrækkelig direkte sparring med underviserne
Understøt, at det at undervise ses som prestigefuldt, og indbyg et skabende/udøvende element i underviseres ansættelser
Hjælp undervisere med at forstå administrative krav ved at ansætte 'oversættere', der kender undervisernes vilkår og forudsætninger
Bevar bredden og diversiteten i udtryksformer på uddannelserne og undgå sammenlægning af uddannelseslinjer og -institutioner
Afstem uddannelsernes individuelle behov mht. fysiske faciliteter lokaler, udstyr samt mængde og type af undervisning.

(Konsulentrapport 2017, s. 29-31)

Videngrundlag

På tværs af grupperne gives der udtryk for enighed om, at refleksionen på uddannelserne skal styrkes. Der er enighed om, at videnproduktion udvikler uddannelserne. Det vurderes at et styrket fokus på refleksion over og evaluering af den kunstneriske proces er vigtig.

Underviserne beskriver, at Danmark på visse fronter er bagud med hensyn til at producere viden til og om kunstnerisk uddannelse, og at der er behov for en kunstnerisk ph.d. i Danmark. Det efterspørges, at uddannelsesinstitutionerne giver rammer for udvikling af et sprog om den kunstneriske vidensproduktion.

Opsamlende råd

Giv bedre muligheder for kunstneriske ph.d'er med inspiration fra Norge og Sverige
Facilitér rammer, der muliggør dannelse af et nyt sprog for den kunstneriske vidensproduktion
Læg vægt på og understøt læringsmuligheder de studerende og undervisere imellem
Løft undervisningsniveauet ved at invitere til relevante 'master classes' med fokus på praksis
Investér i veldesignede fællesopgaver, der udfordrer de studerende til at få øje på, bruge og udvikle deres egen faglighed

(Konsulentrapport 2017, s. 33-35)

Samarbejde på tværs af kunstarter

Både studerende og undervisere beskriver, at der kan være store fordele i form af øget kreativitet og innovation forbundet med samarbejde på tværs af kunstarterne. Dimittenderne giver desuden udtryk for, at jobmarkedet er gearret særligt mod de tværæstetiske kunstprojekter, og at det fx er lettere at få tildelt offentlige fonds-

midler til denne type projekter. Undervisere og studerende beskriver, at tværgående projekter i for høj grad er afhængige af enkeltpersoners engagement og passion, da der endnu ikke er institutionelle rammer, hvor disse samarbejder kan finde sted. Undervisere oplever, at de studerende mangler en tværkunstnerisk grunduddannelse.

Opsamlende råd

Tænk samarbejder på tværs af kunstarter ind i pensum Ansæt eller udpeg samarbejds fortalere, der kan fjerne hindringer som forskellige tidshorisoner og mål for kurser Afsæt fx en uge om året på tværs af alle uddannelser, hvor de studerende skal samarbejde på tværs af kunstarter Skab fysiske rum til uformelle møder mellem studerende fra forskellige uddannelser Definér læringsudbyttet for alle samarbejdspartnere på tværs af uddannelse og institution i tværkunstneriske projekter Øg muligheder for gennemtænkte tværkunstneriske uddan- nelselementer Skab gode rammer for udvikling af fælles kunstneriske sprog
--

(Konsulentrapport 2017, s. 37-39)

Beskæftigelse

Studerende og dimittender betoner vigtigheden af at få branchekendskab og netværk under uddannelsen. Det er afgørende for den unge kunstner at etablere et stærkt professionelt netværk i løbet af uddannelsen. Det daglige møde med aktive kunstnere som undervisere er afgørende for at give de studerende de nødvendige kompetencer i relation til fremtidig beskæftigelse.

Af interviewene fremgår det, at de kunstneriske dimittenders beskæftigelse i høj grad falder i tre kategorier hhv. kunstnerisk performer, kunstnerisk pædagog og kunstnerisk producer. Der gives udtryk for, at kunstneriske uddannelser, der uddanner studerende på et højt kunstnerisk niveau inden for alle tre kategorier, både styrker den studerendes kunstneriske kompetencer og skaber et større mulighedsrum for beskæftigelse.

Opsamlende råd

Understøt relationen til jobmarkedet, fx ved at åbne op for praktikforløb under uddannelsen Skab faste rammer, hvori studerende kan opbygge en relation til branchen, fx ved at invitere arbejdsgivere ind på uddan- nelsen til netværksmøder og foredragsarrangementer Den entreprenante faglighed skal trænes i praksis og være relevant for de studerendes egne projekter og mål De studerendes selvtillid skal styrkes ved at give dem realistiske og positive rollemodeller i form af dygtige under-

visere med kunstnerisk integritet
Afstem omfanget af optaget på uddannelserne med efter-
spørgslen i brancherne

(Konsulentrapport 2017, s. 41-43)

Se rapporten i sin fulde længde på Kulturministeriets hjemmeside (www.kum.dk).

BILAG 1

KOMMISSORIUM FOR ANALYSE AF DET VIDEREGÅENDE KUNSTNERISKE UDDAN- NELSESOMRÅDE UNDER KULTURMINISTE- RIET

Kulturministeriets videregående uddannelser har de seneste ti år været inde i en gunstig udvikling. Der er i perioden sket en nødvendig indholdsmæssig modernisering og internationalisering af uddannelserne på linje med den udvikling, der har været kendetegnende for de øvrige videregående uddannelser i Danmark.

På trods af den positive udvikling står uddannelsesinstitutionerne overfor en række udfordringer af økonomisk, administrativ og indholdsmæssig karakter, som det er nødvendigt at forholde sig til for at fremtidssikre de kunstneriske uddannelser.

Kulturministeren ønsker at gennemføre en analyse af de nuværende og forventede fremtidige interne og eksterne udfordringer og krav til uddannelsesinstitutionerne. Analysen skal danne baggrund for anbefalinger om den mest hensigtsmæssige fremtidige organisering af området. Analysen skal gennemføres med fokus på de kunstneriske uddannelsers særlige videngrundlag samt nærheden til de kunstfaglige miljøer.

Formålet med analysen er at skabe grundlag for, at Danmark fortsat har samfundsrelevante kunstneriske uddannelsesinstitutioner på højeste internationale niveau. Analysen vil kunne indgå i ministerens overvejelser over den fremtidige struktur for området, men ministeren er ikke bundet til, i hvilken form eller om der ønskes opfølgning på analysens anbefalinger. Analysen omfatter alle de statslige og statsligt støttede uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet og kan forholde sig til tilgrænsende kunstneriske fagfelter, hvor det vil være relevant.

De overordnede målsætninger for de videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner, som opstillet i bl.a. lovgivning og rammeaftaler, kan opsummeres på følgende måde:

- De videregående kunstneriske uddannelser skal uddanne kandidater på højeste internationale niveau, og alle studerende skal udfordres til at nå deres højeste potentiale.

- De videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner skal uddanne kandidater med relevans for det kunstneriske arbejdsmarked, som bidrager til udvikling af det kunstneriske felt, samt sikre at alle studerende tilegner sig kompetencer, der kan omsættes i relevant beskæftigelse.

- De videregående kunstneriske uddannelser uddanner på et grundlag af praksis, kunstnerisk udviklingsvirksomhed og, hvor relevant, forskning, virker som kulturinstitutioner og er drivende i fagudviklingen på deres fagområder.

Med afsæt i de overordnede målsætninger skal analysen indeholde:

1. En redegørelse over de strukturelle, faglige og administrative krav og udfordringer, som uddannelsesinstitutionerne står overfor i en internationaliseret uddannelseskontekst.
2. En analyse af styrker og svagheder i den nuværende organisering af de videregående kunstneriske uddannelser under Kulturministeriet i forhold til at møde de i analysen opstillede krav og udfordringer.
3. Med afsæt i ovenstående analyse skal der gives anbefalinger om den fremtidige faglige og administrative struktur på hele det kunstneriske uddannelsesområde under Kulturministeriet.

Det er en forudsætning for anbefalingerne:

- at anbefalingerne kan holdes inden for den nuværende økonomiske ramme for de videregående kunstneriske uddannelser under Kulturministeriet
- at der fortsat udbydes videregående kunstnerisk uddannelse i hele landet

Rammer

Kulturministeren har til at gennemføre analysen udpeget rektor Henrik Sveidahl som faglig udreder. Analysen påbegyndes i februar 2017, og den faglige udreder afleverer analysen og afrapporterer til Kulturministeriet i oktober 2017.

Den faglige udreder skal i sit arbejde sikre dialog med og bidrag fra rektorer ved alle de uddannelsesinstitutioner som hører til på Kulturministeriets område, fra undervisere og studerende ved uddannelsesinstitutionerne samt fra aftagere af de kunstneriske dimittender. Den faglige udreder skal i sit arbejde også trække på

international viden og internationale erfaringer. Den faglige udreder har frihed til at medtage de bidrag, han finder relevant, i analyser og anbefalinger.

Arbejdet sekretariatsbetjenes af Kulturministeriet.

BILAG 2

OVERSIGT OVER BESØG, SAMTALER, DIALOGMØDER M.V.

Besøg på udenlandske institutioner

Besøg den 27. marts 2017 på Norges musikkhøgskole

Møde med rektor Peter Tornquist og studie- og FoU-sjef Kjetil Solvik

Besøg den 27. marts 2017 på Den norske filmskolen

Møde med konstitueret rektor Frederik Graver

Besøg den 28. marts 2017 på Kunsthøgskolen i Oslo

Møde med rektor Jørn Mortensen

Besøg den 25. april 2017 på Zürcher Hochschule der Künste, Zürich

Møde med President Thomas D. Meier og Head of Quality Assurance Michéle Graf-Morgenthaler

Besøg den 5. maj 2017 på Guildhall School of Music & Drama

Møde med Helena Gaunt, Vice Principal and Director of Guildhall Innovation, og Katharine Lewis, Academic Registrar and Director of Student Experience

Besøg den 6. maj 2017 på Goldsmiths, University of London

Møde med Dean, Department of Music, Ian Gardiner og Head of Quality, Gareth Bodrell

Besøg den 18. maj 2017 på Gerrit Rietveld Akademie

Møde med President of the Board, Annelies van Eenennaam, Member of the Board, Ben Zegers (responsible for the Bachelor programme) og Steven Jongejan, Secretary to the Board

Besøg den 19. maj 2017 på Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten

Møde med Bert Verveld, President og Bridget Kievits, Vice President

Samtaler med rektorer for Kulturministeriets uddannelsesinstitutioner

Den 7. februar 2017 med rektor Bertel Krarup, Det Kgl. Danske Musikkonservatorium

Den 8. februar 2017 med rektor Vinca Wiedemann, Den Danske Filmskole

Den 9. februar 2017 med rektor Sanne Kofod Olsen, Det Kgl. Danske Kunstakademis Billedkunstskoler

Den 9. februar 2017 med rektor Claus Olesen, Det Jyske Musikkonservatorium

Den 22. februar 2017 med rektor Mads Thygesen, Den danske Scenekunstskole

Den 23. februar 2017 med rektor Claus Skjold Larsen, Syddansk Musikkonservatorium

Den 7. marts 2017 med rektor Judith Schwartzbart, Det Jyske Kunstakademi

Den 9. marts 2017 med rektor Lars Bent Petersen, Det Fynske Kunstakademi

Den 15. marts 2017 med rektor Jeppe Brixvold, Forfatterskolen

Møder i Kulturministeriet Rektorer

Den 19. juni 2017: Orientering på møde i Kulturministeriets Rektorer

Den 3. oktober 2017: Orientering på møde i Kulturministeriets Rektorer

Møde med rektorerne fra de selvejende institutioner

Den 28. juni 2017: Orientering om status for analysen på møde

Ekspertmøder

Den 2. juni 2017 med Søren Friis Møller, Den Danske Filmskole, Peter Niegel, Danmarks Radio, Rasmus Rex, Rytmask Musikkonservatorium

Den 20. juni 2017 med Trine Bille, professor MSO, CBS,

Møder med interessenter

Den 13. juni 2017 med Dansk Kunstnerråds bestyrelse

På mødet deltog Lena Brostrøm Dideriksen, Dansk Artist Forbund (bestyrelsesformand), Nis Rømer, Dansk Billedkunstforbund (bestyrelsesformand), Iben Elmstrøm, Unge Kunstnere og Kunstformidlere (bestyrelsesmedlem), Daniel Norback, Uafhængige Scenekunstnere (næstordfører), Jan Thielke, Danske skønlitterære For-

fattere (bestyrelsesformand), Anne-Mette Wehmüller sekretariatschef i Dansk Kunstnerråd

Den 14. juni 2017 arbejdsgiverorganisationer m.v.

På mødet deltog Dansk Live, Michael Nyman Folmer, administrations- og organisationsansvarlig; DMKL, Benedicte Christiansen, sekretariatsleder, Teatrenes Interesseorganisation, Kristoffer Møller Hansen, Formand for TIOs uddannelsesudvalg (Holbæk Teater), Loa Haislund Larsen, sekretariatsleder; Producentforeningen, Klaus Hansen, direktør/CEO, Birthe Møller, kommunikationsmedarbejder; landsdelsorkesterforeningen/DEOO, Finn Schumacker, musikchef, Odense Symfoniorkester, Kristian Rahbek Knudsen, musikchef, Aarhus Symfoniorkester; Dansk Galleri Sammenslutning, Henrik Kampmann, Galleri Henrik Kampmann

Den 20. juni 2017 med Lasse Lindholm, direktør for kommunikation og public affairs, IFPI

Den 27. juni 2017 med Niels Mosumgaard, formand for Danske Populær Autorer

Den 16. august 2017 med aftagerpaneler og aftagerrepræsentanter

Følgende repræsentanter var udpeget af institutionernes aftagerpaneler: Holger Reenberg (formand for Billedkunstskolernes aftagerpanel), Pernille Albrethsen (medlem af Billedkunstskolernes aftagerpanel). Rikke Juellund (formand Scenekunstskolens aftagerpanel) og Miriam Frandsen (medlem af aftagerpanelet Institut for Kunst- og Kulturvidenskab, Københavns Universitet). Rune Glerup (medlem af aftagerpanelet for DKDM), Kristina Holgersen (medlem af aftagerpanelet SDMK, formand for Statens Kunstfondslegat udvalg for musik) og Julie Heebøll (medlem af aftagerpanelet D-JM). Mikala Krogh (medlem af aftagerpanelet Filmskolen). Louise Vesth (aftagerpanelsformand, Den Danske Filmskole, har afgivet skriftligt input til analysen)

Den 17. august 2017 med Katja Holm, formand for Dansk Skuespillerforbund

Den 23. august 2017 med Foreningen af Kunsthaller i Danmark

På mødet deltog Merete Jankowski (leder, Overgaden), Kirse Junge-Stevnsborg (kunstnerisk leder, Den Frie Udstillingsbygning), Dina Vester Feilberg (leder, Rønnebæksholm)

BILAG 3

OVERSIGT OVER RAMMEAFTALEMÅL

	RMC	DKDM	DJM	SDMK	DDF	BKS	DDSKS
Uddannelse	RMC vil være toneangivende blandt verdens førende videregående uddannelsesinstitutioner inden for rytmisk samtidsmusik	DKDM styrker sin position som internationalt anerkendt eliteinstitution	DJM vil med udgangspunkt i det hele musikerkab og global mentalitet udbyde uddannelser på højeste niveau	SDMK vil uddanne musikere, der med en kunstnerisk og håndværksmæssig ballast kan og vil tage ansvar for egen karriere som udøvere, undervisere og iværksættere	Filmskolen vil styrke uddannelser og vidensfelter, så de er relevante i forhold til medieudviklingen og branchen	BKS styrker sin position som dansk og internationalt anerkendt kunstakademi	Opbygge en position som internationalt anerkendt scenekunstske
	Dimittender fra RMC får et bæredygtigt arbejdsliv på et arbejdsmarked i forandring	DKDM imødekommer musiklivets behov for højt specialiserede dimittender	DJM vil med udgangspunkt i det hele musikerkab og en global mentalitet tiltrække højt kvalificerede studerende og kandidater	SDMK vil bidrage til udviklingen af fremtidig musikdramatik, performance og musikteater på nordisk plan	Filmskolen vil give de studerende høje kunstneriske kompetencer på et internationalt niveau ved at styrke skolens videngrundlag	Kandidater fra BKS har godt kendskab til den danske og internationale kunstverdens muligheder og vilkår	Uddanne dimittender, der har et dybtgående kendskab til deres eget fagområde, og som samtidigt mestrer tværfaglige metoder og arbejdsformer
	Dimittender fra RMC skal bidrage synligt til musikken og musiklivet med udvikling af nyt kunstnerisk indhold og innovative løsninger	DKDM sikrer bredde i uddannelserne	DJM vil med udgangspunkt i det hele musikerkab og en global mentalitet fastholde en høj grad af employabilitet for konservatoriets kandidater nationalt og internationalt	SDMK vil udvikle nye solistoverbygningsuddannelser på SDMK, der bidrager til et bredspektret elitært musikliv, og som kan være fyrtårne for konservatoriets øvrige uddannelser	Filmskolen vil højne og forny skolens kunstneriske videngrundlag ved løbende at iværksætte kunstneriske udviklingsaktiviteter	Kandidater fra BKS bidrager aktivt og selvstændigt og på et højt kunstnerisk niveau til dansk kunst- og kulturliv	Styrke sammenhængen mellem udbuddet af uddannelser og arbejdsmarkedets behov
							Styrke den internationale dimension i uddannelserne

Efteruddannelse					Filmskolen vil styrke branchens faglighed og et vedvarende internationalt niveau ved at udbyde relevant efteruddannelse		Styrke efteruddannelsesområdet til gavn for scenekunstens professionelle
							Udvikle nye scenekunstneriske diplom- og masteruddannelser
Forskning og udvikling	RMC opbygger kunstnerisk udviklingsvirksomhed som videngrundlag for sine uddannelser	DKDM styrke videngrundlag inden for kunstnerisk og pædagogisk udviklingsvirksomhed	DJM gennemfører forskning, kunstnerisk og pædagogisk udviklingsvirksomhed på internationalt niveau for at udvikle måden, vi lytter, lærer og spiller på	SDMK vil styrke kunstnerisk og pædagogisk udviklingsvirksomhed for herigennem at bidrage til videreudvikling af undervisningens videngrundlag		BKS styrker forskning og KUV i forhold til udviklingen af kunst som vidensområde, nationalt og internationalt	Styrkelse af scenekunstskolens videngrundlag
			DJM styrker formidlingen af DJM's forskning, KUV og pædagogiske udviklingsvirksomhed, uddannelse og praksis	SDMK vil sikre et kompetenceløft til egne studerende og musik- og folkeskolelærere gennem forskning i og udvikling af pædagogisk/didaktiske problemstillinger			Gennemførelse af kunstneriske udviklingsprojekter i partnerskab med andre kunst-, kultur- og uddannelsesinstitutioner
Kunst og kulturinstitution	RMC vil som kulturinstitution øge sine udadvendte aktiviteter for fagprofessionelle og musikinteresserede borgere	DKDM som kulturinstitution videreudvikles i dagens samfund	DJM formidler viden og medvirker til kompetenceløft på alle niveauer i vækstlaget	SDMK vil styrke sin position og synlighed som lokal, regional og national kulturinstitution og spillested for herigennem at nå ud til et endnu større publikum til konservatoriets aktiviteter	Være samlingssted for en levende og kvalificeret debat om kunstneriske talenter og fornyelse af dansk film, tv og computerspil	BKS tydeliggør uddannelsens bidrag til samfundet, øger sin synlighed samt styrker sin tilstedeværelse som kulturinstitution	Etablere og synliggøre en national digital platform for nye talenter og strømninger i scenekunsten
			DJM forstærker outreach indsatsen for derigennem at bidrage til, at nye brugere for stillet musikalske aktiviteter stillet til rådighed	SDMK vil styrke samarbejdet mellem professionelle kulturinstitutioner, uddannelsesinstitutioner og amatørmusiklivet og dermed den musikalske fødekæde			

			DJM fastholder høj kvalitet indenfor koncertudbud og udbud af udgivelser				
--	--	--	--	--	--	--	--

Fælles	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere udforskningen af de kunstneriske felter mellem fagdisciplinerne på tværs af de kunstneriske uddannelsesinstitutioner	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere udforskningen af de kunstneriske felter mellem fagdisciplinerne på tværs af de kunstneriske uddannelsesinstitutioner	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere udforskningen af de kunstneriske felter mellem fagdisciplinerne på tværs af de kunstneriske uddannelsesinstitutioner	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere udforskningen af de kunstneriske felter mellem fagdisciplinerne på tværs af de kunstneriske uddannelsesinstitutioner	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere udforskningen af de kunstneriske felter mellem fagdisciplinerne på tværs af de kunstneriske uddannelsesinstitutioner	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere udforskningen af de kunstneriske felter mellem fagdisciplinerne på tværs af de kunstneriske uddannelsesinstitutioner	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere udforskningen af de kunstneriske felter mellem fagdisciplinerne på tværs af de kunstneriske uddannelsesinstitutioner
	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere og styrke kvalitetssikringen af uddannelserne i samarbejde med de øvrige kunstneriske uddannelsesinstitutioner	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere og styrke kvalitetssikringen af uddannelserne i samarbejde med de øvrige kunstneriske uddannelsesinstitutioner	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere og styrke kvalitetssikringen af uddannelserne i samarbejde med de øvrige kunstneriske uddannelsesinstitutioner	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere og styrke kvalitetssikringen af uddannelserne i samarbejde med de øvrige kunstneriske uddannelsesinstitutioner	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere og styrke kvalitetssikringen af uddannelserne i samarbejde med de øvrige kunstneriske uddannelsesinstitutioner	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere og styrke kvalitetssikringen af uddannelserne i samarbejde med de øvrige kunstneriske uddannelsesinstitutioner	XX vil i rammeaftaleperioden intensivere og styrke kvalitetssikringen af uddannelserne i samarbejde med de øvrige kunstneriske uddannelsesinstitutioner

Mål vedr.:								I alt
Institutionsuddannelsens niveau	1	1	1			1	1	5
Dimittenders kompetencer efter endt uddannelse				1	1	1	1	4
Uddannelserne					1			1
Effekt (at gøre en forskel i musikliv og samfund)	1			1		1		3
Rekruttering			1					1
Internationalisering af uddannelserne							1	1
Beskæftigelse/relevans	1	1	1	1	1	1	1	6

Effekt (at gøre en forskel i musikliv og samfund)					1		1	2
Udvikling af nye udbud							1	1
Vidensopbygning/styrkelse af videngrundlag (KUV)	1	1		1	1	1		5
Vidensopbygning/styrkelse af videngrundlag (PUV)		1		1				2
Vidensopbygning/styrkelse af videngrundlag (Forskning)						1		1
Vidensopbygning/styrkelse af videngrundlag/-felter (generelt)					1		1	2
Videnproduktion (KUV)			1				1	2
Videnproduktion (PUV)			1	1				2
Videnproduktion (Forskning)			1	1				2
Videnformidling			1					1
Kulturinstitution (kunst- og kulturproducent)			1	1				2
Kulturinstitution (viden og debat)			1		1		1	3
Kulturinstitution (outreach)			1	1				2
Kulturinstitution (generelt)	1	1					1	3
Transdisciplinari-tet (fælles)	1	1	1	1	1	1	1	7
Kvalitetssikring (fælles)	1	1	1	1	1	1	1	7

